Punkt i protokollet PR 38/2018 rd

Plenum

Torsdag 19.4.2018 kl. 16.01—20.42

4. Upphäv RP 124/2017 rd
Medborgarinitiativ MI 3/2018 rd

Remissdebatt

Andre vice talman Tuula Haatainen: Ärende 4 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till social- och hälsovårdsutskottet.

Debatt

17.00 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikalla olijat! Meillä on jälleen käsittelyssä yksi kansalaisaloite, ja itse pidän tärkeänä tätä kansalaisaloitejärjestelmää enkä ole kannattamassa esimerkiksi sen allekirjoitusmäärien korottamista. Tämä on yksi hyvä demokratian keino nostaa asioita esille. Tässä kansalaisaloitteessa haluan antaa erityisesti kiitosta siitä, että tämä on rakennettu sillä tavalla kuin ehkä tulevaisuudessa toivoisin nämä rakennettavan eli tämä on tällainen selkeä tahdonilmaisu, että hallituksen pitää ryhtyä joihinkin toimenpiteisiin. Meillä on valitettavasti ollut sellaisia kansalaisaloitteita käsittelyssä eduskunnassa, joista sitten valiokuntakäsittelyssä on todettu, että siellä on niin paljon teknisiä ongelmia, että niitä ei voida viedä eteenpäin, eli tavallaan on menty muotoseikkojen tai pienien virheiden taakse asiassa, jossa oikeasti on perää ja on tarvetta toimia.

Tämä kansalaisaloite on tärkeä aihe, sillä meidän pitää tehdä toimenpiteitä työllistämisen edistämiseksi. Taloudessa on tapahtunut merkittävä käänne. Nyt talous on laaja-alaisessa kasvussa ja talouskasvu on vahvaa. Näin siis myös työllisyys paranee ja työttömyys Suomessa helpottaa. Työttömyys on itse asiassa laskenut kaikilla alueilla, ja hyvän kehityksen ennakoidaan jatkuvan myös lähitulevaisuudessa. Myös pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työttömien tilanne on helpottunut, ja senkin eteen tarvitaan vielä tulevaisuuteenkin uusia toimenpiteitä. Avoimia työpaikkoja on tarjolla, mutta työttömyysaste on silti edelleen korkea. Työttömiä on edelleen paljon, ja samaan aikaan maassamme on itse asiassa kymmeniätuhansia vapaita työpaikkoja. Kohtaanto-ongelma on ilmeinen, ja siksi pidän tärkeänä, että muunto- ja täydennyskoulutukseen nyt panostetaan merkittävästi lisää. Työlle täytyy löytyä tekijä ja ennen muuta tekijälle töitä.

Aktiivisen työnhaun tuen ja työnhakijoiden paremman palvelun toteuttamiseksi hallitus päätti viime viikolla kehysriihessä työministeri Jari Lindströmin esityksestä lisätä työ- ja elinkeinotoimistojen eli TE-toimistojen henkilöresursseja yli 200 henkilötyövuodella. Tämä on tärkeä toimenpide ja apu monelle työttömälle. Ensi vuonna lisähenkilöstön palkkaamista varten lisätään talousarvioon yli 10 miljoonaa lisämäärärahaa ja tänä vuonna täs-

sä lisäpalkkauksessa hyödynnetään aiempia määrärahoja. Hyvä, että työtä etsivä saa entistä henkilökohtaisempaa apua ja tukea. [Ben Zyskowicz: Oikein!]

Haluan antaa myös kiitosta siitä, että hallitus osoittaa nyt myös 24 miljoonaa euroa lisää rahaa työvoiman jatko- ja täydennyskoulutukseen. Moni tällä hetkellä työtä etsivä tarvitsee nyt uudenlaista osaamista, ja pidän hienona sitä, että nyt sitä osaamista ja sitä kouluttautumista tuetaan. Näillä toimilla vastataan nopeasti osaavan työvoiman saatavuusongelmiin työvoimapula-alueilla. Kainuussa, Lapissa ja Satakunnassa on jo merkittäviä rekrytointiongelmia. Merkittävää on mielestäni myös se, että 25 vuotta täyttäneet työttömät työnhakijat voivat jatkossa työttömyysetuutta menettämättä opiskella lyhytkestoisia opintoja, jotka antavat ammatillisia valmiuksia tai tukevat yritystoimintaa. Itse asiassa he voivat opiskella puoli vuotta. Nämä opinnot laskettaisiin ja lasketaan tulevaisuudessa myös tämän mallin edellyttämiin toimiin. Samalla helpotetaan myös nuorten työttömien työllistymistä.

Työ- ja elinkeinoministeriö on ryhtynyt valmistelemaan muutosta, jonka mukaan työnantaja saisi tehdä määräaikaisen työsopimuksen vähintään kolme kuukautta yhtäjaksoisesti työttömänä työnhakijana olleen alle 30-vuotiaan nuoren kanssa. Toivottavasti tämän myötä moni nuori, jolla on työn halua, tahtoa tehdä työtä, saisi näytön paikan, pääsisi töihin, voisi osoittaa, että tässä on teille hyvä tekijä, tehdään työsopimus, ja toivottavasti pysyvä työpaikka löytyy.

Pidän hyvänä myös sitä, että työntekijöiden pääsyä töihin pieniin yrityksiin helpotetaan. Työllistämisen kynnystä on hyvä alentaa ja antaa tätä kautta ihmisille paremmat mahdollisuudet päästä näyttämään osaamisensa. Lisäksi hallitus on ryhtynyt valmistelemaan muutoksia siihen, että kevennetään myös alle 20 henkeä työllistävissä yrityksissä työntekijöiden irtisanomisia. Tämänkin muutoksen tavoitteena on se, että annettaisiin näytön paikkoja näille nuorille tekijöille. Muutoksen tavoitteena on nimenomaan alentaa työllistämisen kynnystä, ja toivottavasti sen kautta moni tällä hetkellä työttömänä ollut pääsee töihin näyttämään osaamistaan ja työn syrjään kiinni.

Vielä samalla on päätetty edistää vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä osana kasvupalvelupilotteja sekä käynnistää pilotti tukemaan perhevapaalla olevien paluuta takaisin työelämään.

On ollut minun mielestäni tärkeää myös seurata, mikä tilanne arjessa on ja mitä se vaatii, ja näin myös on tehty. On ollut erityisen mieluisaa kuulla, että TE-keskuksista on tullut viestiä, että alkuvuodesta monet sellaiset työttömät, jotka eivät aiemmin ole olleet heidän palveluidensa piirissä, ovat nyt päässeet palveluiden piiriin. Se on hyvä merkki siitä, että aktiivisuus on parantunut. Minusta on ensiarvoisen tärkeää, että aktiivimallia nyt myös täsmennetään lisäämällä aktiivisuuden osoittamisen keinoiksi myös ammattiliiton tai -järjestön, kansalaisjärjestön, kunnan tai muun vastaavan tahon järjestämiä työllistymistä edistäviä palveluita, joiden järjestämistä on rahoitettu julkisista varoista tai jotka ovat muutoin työvoimaviranomaisten hyväksymiä.

Työ on lopulta parasta sosiaaliturvaa, ja itse toivon, että mahdollisimman moni saa tänä vuonna työtä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Avataan tähän debattikeskustelu. Pyydän, että te, jotka haluatte osallistua debattiin, painatte V-painiketta ja nousette seisomaan.

17.08 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä kyllä se, että edustaja Heinonen on rehellinen puheissaan. [Timo Heinonen: Aina, aina!] Kokoomuksen linja on täysin selkeä. Kokoomuksen kova keppilinja on täysin selvä.

Tämä hallitus on nyt omilla päätöksillään aktiivimalliin liittyen vähentänyt 100 000 suomalaisen toimeentulomahdollisuuksia: näillä ihmisillä on yli 11 miljoonaa euroa kolmen kuukauden aikana vähemmän rahaa käytössä kulutukseen ja elämiseen. Tämä on teidän keppimallinne seurausta, aktiivimallin seurausta, ja se jatkaa niitä pakkolakikeskusteluja, jatkaa sitä keskustelua, jota äsken käytiin kyselytunnin yhteydessä. Nyt täällä kehuu kokoomuksen edustaja sitä, että on tullut kolme kuukautta työttömänä olleille määräaikaisen työsuhteen perusteettomat palautukset, on tullut työmarkkinoitten jako kahtia, alle 20 ihmisen työpaikan työsuhdeturvaan tulee heikennyksiä. Arvoisa ministeri Lindström, ettekö te voisi nyt tämän kansalaisaloitteen pohjalta tehdä päätöksiä, [Puhemies: Aika!] että te luovutte tästä 5 prosentin leikkauksesta?

17.09 **Rami Lehto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on tänäänkin kyselytunnilla paljon puhunut, kuinka he haluavat lisätä nuorten työttömien työllisyysmahdollisuuksia. Mutta sitten kuitenkin toisaalta ministeri Mykkänen on median kautta puhunut, että hän olisi valmis lisäämään ulkomaisen työvoiman saatavuutta elikkä poistamaan tarveharkinnan ulkomaiselta työvoimalta, mikä taas lisää näitä työntekijöitä tänne. Sehän vähentää taas suomalaisen työttömän mahdollisuutta saada se työpaikka, ja kun sitä ei saa, niin aktiivimalli leikkaa siltä nuorelta. Kun nuori yrittää nyt saada väkisin jonkun työpaikan, niin on otettava vastaan mikä tahansa, ja kun tähän taas ministeri Orpo on median kautta puhunut, että jos ei ole ammattitaitoa, niin voidaan palkasta vähän leikata elikkä saada listapalkkaa pienempää palkkaa, niin kyllä tässä nyt tuntuu siltä, että hallitus kyykyttää ja tämä kansalaisaloite on todella tervetullut.

17.10 **Martti Talja kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aika hyvin muistetaan nykyhistoria. Työ on kuitenkin parasta sosiaaliturvaa. Kun katsotaan, kuka aloitti erilaiset keppijärjestelyt työttömyyden hoitamiseksi, niin esimerkiksi vuonna 96 alle 20-vuotiaille kouluttamattomille työttömille voitiin maksaa työmarkkinatukea vain siltä ajalta, jolloin he osallistuivat aktiivitoimenpiteisiin. Toimeentuloa leikattiin 20 prosentilla, jos työtön kieltäytyi työvoimapoliittisista toimenpiteistä. Tämänkaltaisia toimenpiteitä löytyy 90-luvulta useita. [Välihuutoja vasemmalta]

Nyt täytyy löytää oikealla tavalla se porkkana ja keppi, ja hallitus on nöyrästi lähtenyt huomioimaan sen, että tässä aktiivimallissa on puutteita, ja on valmis korjaamaan niitä edellä esitetyllä tavalla.

17.11 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työhän ei ole sosiaaliturvaa. Sosiaaliturva on sosiaaliturvaa, ja työ on keino ansaita leipänsä myymällä omaa työaikaansa. Nämä kaksi on hyvä pitää erillään, vaikka ne tuntuvat välillä menevän aika pahasti sekaisin.

On myös hyvä muistaa, että sitä myöten, kun työttömyysturvan sanktioita on 1990-luvulta lähtien lisätty, tulottomien kotitalouksien määrä on nelinkertaistunut — nelinkertaistunut — ja niissä perheissä on valtava määrä myös lapsia. Se tarkoittaa myös sitä, että niitä kotitalouksia, joiden kohdalla byrokratialoukku on mahdollisimman suuri ja taloudellinen kannustavuus on mahdollisimman pieni, on neljä kertaa enemmän kuin niitä oli 1990-lu-

vulla, ja aktiivimalli osaltaan — nyt kun me tiedämme, mitä se on tuonut tullessaan — jatkaa tätä kehitystä entisestään. Estetään ihmisiä menemästä töihin.

17.12 **Juhana Vartiainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu hyvin retorisesti kepistä ja porkkanasta, mutta kysymys on oikeastaan samasta asiasta eli siitä, miten taloudellisesti houkuttelevaa on olla työssä verrattuna siihen, miten houkuttelevaa on elää tulonsiirroilla. Ja yritettiin tästä olla miten tuohtuneita tahansa, kuitenkin hyvin vankka tutkimusnäyttö kaikista meidän kaltaisistamme maista ja eritoten Pohjoismaista kertoo siitä, että tällä työnteon taloudellisella kannustimella on suuri merkitys työttömyysasteelle. Eli tätä ei pidä ollenkaan pyydellä anteeksi. Tämä on järkevää skandinaavista politiikkaa, varsinkin kun jos te katsotte työttömyystilastoja Euroopassa, niin Suomihan on täällä Pohjois-Euroopassa aivan ainutlaatuinen tapaus: kaikki maat EU:ssa, joissa enää on meitä korkeampi työttömyys, ovat Välimeren maita. Hallitus on lähtenyt tässä rehellisesti liikkeelle.

17.14 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos katsoo ja vertaa meitä Pohjoismaihin, niin on hyvä muistaa, että meillä on itse asiassa valmiiksi erittäin alhainen työttömyysturva verrattuna Ruotsiin, verrattuna Tanskaan. Nyt tätä työttömyysturvaa hallitus alentaa vielä lisää ja kaiken lisäksi vielä heiltä, jotka ovat kaikkein heikoimmassa työmarkkina-asemassa.

Täällä hallituspuolueiden edustajat väittävät, että tällä kansalaisaloitteella — joka muuten on koko Suomen historian toiseksi suosituin, ennätysnopeasti toiseksi eniten nimiä kerännyt kansalaisaloite — esitetään jotain pikkuviilauksia, mutta eihän se niin ole, vaan tämän kansalaisaloitteen otsikko on, että ”kumotaan” tämä hallituksen niin sanottu aktiivimalli.

Arvoisa puhemies! Ministeri, teillä on nyt esitys edessä siitä, että tämä teidän epäoikeudenmukainen raippa- ja leikkurimallinne kumotaan. Tämä on yksi tämän hallituksen epäoikeudenmukaisimmista esityksistä. [Pia Viitanen: Se on symboli suorastaan!] Arvoisa ministeri, sykkiikö teidän sydämenne yhtään näille heikoimmassa asemassa oleville työttömille?

17.15 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvin surullista on kuulla, että hallituspuolueissa ei edelleenkään oteta vakavasti sitä hätää, johon tämä aktiivimalli on kaikkein köyhimmät työttömät ajanut. Oli erittäin järkyttävää kuunnella tätä edustaja Vartiaisen puheenvuoroa.

Ennen joulua kun täällä salissa käytiin tästä asiasta keskustelua, silloin totesimme moneen kertaa, että perustuslakivaliokunta on oikeassa siinä, kun se katsoo, että tämä laki tulee kohtelemaan työttömiä hyvin eri tavoin riippuen siitä, millä puolella Suomea asuu, minkä ikäinen on, millainen on koulutustausta. Perustuslakivaliokunta katsoi, että tämä ei kohtele ihmisiä yhdenvertaisesti ja sen vuoksi tällaista lakia ei pitäisi säätää. Nyt näemme, kun olemme saaneet Kelalta tilastoja siitä, keihin tämä leikkuri on osunut ja millaisille paikkakunnille, että toisilla paikkakunnilla on leikattu jopa 80 prosentilta työttömistä, toisilla on leikattu 20 prosentilla. [Puhemies: Aika!] Tämä juuri osoittaa sen, että työttömien palveluita ja työpaikkoja on hyvin eri tavoin riippuen siitä, [Puhemies: Aika!] missä ihminen asuu. Tämä ei ole hyvää lainsäädäntöä.

17.16 **Juhana Vartiainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tutustuu aineistoihin, niin havaitsee kyllä sen, että Suomen työttömyysturva ei ole erityisen niukka verrattuna muihin Pohjoismaihin. Katsokaapa vaikka kristillisdemokraattien puoluesihteeri Asmo Maanselän tuoretta kirjaa sosiaaliturvan uudistamisesta. Nämä edustaja Lindtmanin luonnehdinnat ovat virheellisiä.

Mutta sitten tähän, mitä edustaja Alkanko-Kahiluoto sanoi: Kyllä täytyy kuitenkin muistaa tämän meidän avoimen talousjärjestelmämme luonne. Jos jossain ei ole työtilaisuuksia, niin ei olekaan tarkoitus, että siellä sitten eletään sosiaaliturvalla elämän loppuun asti. Koko meidän markkinatalous perustuu siihen, että työkykyiset ihmiset kuitenkin huolehtivat itsestään ja tarvittaessa muuttavat työn perässä muualle. Jos ei tätä ymmärretä, niin meillä ei ikinä ole mahdollisuuksia rahoittaa meidän hyvinvointimenoja.

17.17 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nykyhallitus on löytänyt yhteisen arvopohjan, jonka keskeisenä tavoitteena on murtaa työehtosopimuksen yleissitovuus [Ben Zyskowiczin välihuuto] ja heikentää duunareiden asemaa kaikella tavalla. Aktiivimallia me emme tarvitse. Me tarvitsemme työpaikkoja. Nuori rakennusmies soitti minulle eilen ja kysyi, miten on mahdollista, että Suomessa on luotu sellainen työmarkkinatilanne, jossa suomalaiset rakennusmiehet ovat työttöminä ja virolaiset ovat töissä. Kun täällä halutaan poistaa tarveharkinta, niin sekin on vain siihen, että halutaan lisää polkea palkkoja. Tiedämme, että kokoomus ajaa vain mammuttifirmojen etuja, [Ben Zyskowicz: Höpö höpö!] mutta onko hallituksesta ajamaan suomalaisen duunarin etua? [Eero Heinäluoma: Kokoomuksen linja on nyt voitolla!]

17.18 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää tämän kansalaisaloitteen tekijöitä. Tämä on ollut erittäin tärkeä aloite. Se on suuresti vaikuttanut myös julkiseen keskusteluun ja myös siihen, mitä hallitus on tekemässä. Hallitus on nyt ensimmäiset perääntymisensä tehnyt. Kun tästä ensimmäisen kerran puhuttiin viime vuoden puolella täällä eduskunnassa, sanottiin, että nämä toimeentulo-ongelmat ja nämä vaikeudet ovat opposition pelottelua, että kyllä tämä tulee toimimaan ja kyllä nämä ihmiset tulevat löytämään töitä. Nyt me tiedämme, että näin ei käynyt vaan leikkuri on toiminut.

Tämän aloitteen tekijät tekivät tästä ison asian ja ovat pakottaneet hallituksen kääntämään hitaasti kelkkansa. Tämä malli, joka tässä on esitetty, on erittäin epäoikeudenmukainen, koska se tarkoittaa, että työttömyysturvaa leikataan, vaikka olet kaikkesi tehnyt, jotta työpaikka löytyisi. Jos ei sitä löydy, niin työttömyysturva lähtee. Tämähän on sama asia kuin sairauspäivärahassa: jos et tervehdy, niin sairauspäivärahaa leikataan, koska pitää olla aktiivinen. Kysyn ministeri Mattilalta: tuleeko tämmöinen sairauspäivärahan muutos teiltä seuraavaksi, ennen kuin ehditte lopettaa ministerityönne?

17.19 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä malli on niin epäoikeudenmukainen juuri sen takia, että se rankaisee sellaisia työttömiä, jotka tekevät parhaansa, etsivät urakalla vakavasti töitä jopa koko maasta, mutta kun he eivät tässä onnistu, heitä koskee tämä leikkuri. Mutta vielä pahempaa on se, että nyt tämä leikkuri koskee myös isoa osaa niistä ihmisistä, jotka työllistyvät 18 tunniksi tai yrittäjänä. Se leikkuri koskee heitä siten, että esimerkiksi Työttömyyskassa Finkan maksut käsitellään tällä hetkellä neljän viikon eli kuukauden viiveellä, kun normaalisti ansiosidonnaisen työttömyyskorvauksen saa parissa päivässä. Tämä tarkoittaa itsensä työllistäneelle työttömälle aivan

samankaltaista leikkuria ja toimeentulon uhkaa pitkälle ajalle ja erittäin suurta vaaraa siinä, että on ottanut töitä vastaan. [Ben Zyskowicz: Sitä kutsutaan kannustinloukuksi!]

17.20 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä monet edustajat puhuvat yleisesti työllisyyspolitiikasta ja työvoimapolitiikasta, mutta kyllä ne yli 140 000 ihmistä, jotka tämän kansalaisaloitteen allekirjoittivat, toivovat meidän keskittyvän nyt tähän aktiivileikkuriin ja sen vakavan virheen korjaamiseen, mikä tehtiin, kun tämä laki säädettiin. Siihen eduskunnalla on nyt mahdollisuus.

Hallituksen suunnasta sanottiin useampaan otteeseen, että tämä ei ole leikkuri. Nyt me tiedämme jo tässä vaiheessa, että tämä on leikkuri. Kelan alustavien tietojen mukaan tämä leikkaa lähes sadantuhannen Kelan etuuksia saavan työttömän perusturvaa. Työttömyyskassojen antamat tiedot ovat samansuuntaisia. Tämän piti aktivoida. Mitään näyttöä siitä, että tämä olisi merkittävästi lisännyt aktiivisuutta, ei ole. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Samat työttömät työnhakijat ovat aktiivisia, jotka olivat sitä jo ennen tätä lakia. Tämän ei pitänyt johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin. Senkin me tiedämme jo tällä hetkellä, että tämä koskee myöskin [Puhemies koputtaa] esimerkiksi osatyökykyisiä [Puhemies: Aika!] työttömiä työnhakijoita, joiden edellytykset työllistyä ovat erittäin heikot.

17.21 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aktiivimallista todella tuli palautetta jo ennen kuin laki säädettiin, ja keskustan esityksestähän eduskunnan hyväksymäksi lausumaksi tähän tuli, että tähän esitykseen palataan, [Pia Viitanen: Ja nyt voi palata ja perua!] mikäli siihen tulee korjaustarvetta, ja näitä muutoksia ollaan nyt tekemässä.

Näistä on tullut erittäin hyvää palautetta. On tärkeää, että työttömän omia työllistymismahdollisuuksia lisätään näillä erilaisilla koulutuksilla, mitä esimerkiksi kunnat, liitot ja vapaan sivistystyön toimijat tarjoavat. Myös verkkokoulutusta on tärkeätä tarjota jatkossa. Se on tulevaisuutta, että sitä kautta myöskin sitä omaa koulutustarvetta voidaan sitten tyydyttää, jos sieltä löytyy semmoista sopivantyyppistä koulutusta. Olisinkin kysynyt, miten tätä ollaan lisäämässä.

Vielä jatkaisin aktiivimallista: Ei pidä paikkaansa, ettei se olisi aktivoinut työttömiä. Olemme esimerkiksi kahden muun perheen kanssa palkanneet kotiimme työhön tällaisen työttömän henkilön, joka itse aktivoitui ja on todennut, että tämän aktiivimallin ansiosta hän on työllistynyt noin 20 tuntia, tekee nyt tämän kolmen kuukauden sisään, saa useamman satasen lisää, on työttömyysturva säilynyt, [Puhemies koputtaa] ja hän on aivan tyytyväinen malliin. Myös näitä tarinoita on paljon.

17.23 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen itse aika huolestunut tästä sävystä, miten työttömiä kohdellaan, varsinkin heitä, jotka ovat joutuneet tämän leikkauksen kohteeksi. Usein he yrittävät löytää työtä, päästä palveluihin, mutta he eivät onnistu, ja he kokevat ihan oikeutetusti, että tämä on äärettömän epäoikeudenmukainen, joten jo tästä syystä pidän aika kohtuuttomina tämmöisiä äänensävyjä, että he olisivat jotenkin laiskoja tai heistä tämä ei kannattaisi.

Kuten edustaja Vartiainen hyvin tietää, me valiokunnassa kävimme tästä hyvin perusteellisen kuulemisen ja hallitus itse arvioi, että tämä lisää toimeentulotukia 10 miljoonalla ja tämä kohdistuu kaikista heikoimmassa asemassa oleviin, osatyökykyisiin, eri alueille ja muuta, niin että kyllä tämä oli tiedossa jo, kun tätä säädettiin, nyt nämä ovat vaan realisoi-

tuneet. Tämä pitäisi ehdottomasti korjata, koska tämä on suora tulonleikkaus kaikista pienituloisimmilta ja uhkaa ajaa heidät uusiin toimeentuloloukkuihin toimeentulotuen puolelle. [Eero Heinäluoma: Asiantuntemuksen ääni!]

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Lindström, vastauspuheenvuoro 3 minuuttia.

17.24 **Työministeri Jari Lindström:** Kiitos, arvoisa puhemies! Muutama kommentti tähän keskusteluun:

Jos nyt yleisellä tasolla lähdetään siitä, mitä tässä tavoitellaan: Tässä on tavoitteena työllisyyden lisääminen 8 000 henkilöllä. Tällä aktiivimallilla ei ole mitään säästötavoitetta. Työttömyysturvan kehittäminen aktiivimallin ja siihen liittyvien omavastuupäivien avulla on osa hallituksen työllisyyspolitiikan 10 kohdan toimenpideohjelmaa, kuten on moneen kertaan tuotu esille.

Kun näitä puheenvuoroja tässä kuunteli, niin minä en ainakaan muista, että olisin missään vaiheessa sanonut, että tämä aktiivimalli olisi jotenkin täydellinen ja että siinä ei olisi mitään korjattavaa. [Eero Heinäluoma: No se nyt vielä puuttuisi!] — Niin, se nyt vielä puuttuisi. — Nyt hallitus on sitten tehnyt niitä toimenpiteitä, joita tämä eduskunta on edellyttänyt. TE-puolella meiltä on edellytetty, että tehdään toimenpiteitä. Edustaja Andersson sanoi, että mitään näyttöä ei ole aktiivisuuden lisääntymisestä. Jos me kysymme TE-toimistoilta, kuinka paljon aktiivimalli on nyt näkynyt heillä, ja vastaus on sitten se, että pyydetään lisää henkilökuntaa, koska tämä on näkynyt siellä, niin minusta on aika omituista väittää, että ei ole mitään aktivoitumista tapahtunut. [Ben Zyskowicz: Kysytään TE-toimistoista!]

Sitten tämä edellisen viiteryhmäni perussuomalaisten lähestyminen tähän: Kun te teette kysymyksiä liittyen nyt sitten ulkomaisen työvoiman tarveharkintaan ja tuli väite edustaja Huhtasaarelta, että on tavoitteena murtaa työehtosopimusten yleissitovuus, niin kannattaa ehkä perehtyä ensiksi, mitä ollaan oikeasti sanottu, niin ettei nyt ihan tule nolattua itseään. Jos joku on puolustanut yleissitovuutta, niin se seisoo tässä. Jos joku on puolustanut hallitusohjelmaa, niin se seisoo tässä. Hallitusohjelmaan on kirjattu, että me emme luovu ulkomaisen työvoiman tarveharkinnasta. Tulikohan tämä nyt selväksi? Toivottavasti.

Ihan selvää on, että tätä seurataan koko ajan ja sitten tehdään korjaavia toimenpiteitä. Ja sanoin silloin kun tämä oli täällä, että tämä ei mennyt niin kuin Strömsössä, tässä on korjattavaa, ja se korjattava asia on täällä noussut esille, tämä tunne siitä — joka on ihan oikea ja johon tämä aloite tähtää — että jos teet kaikkesi, niin silti tulee sanktio. Sehän on tässä se koko ongelman ydin. [Heli Järvinen: Kyllä, juuri näin!] En usko, että tässä on mitään muuta ongelmaa kuin tämä, koska se palaute, mikä tuolta kentältä tulee, on sen suuntainen, että jos tämän korjaatte, niin tämä malli toimii kuten sen on ajateltu toimivan. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Mattila vielä, ja sitten otetaan uusi debattikierros.

17.27 **Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin, edustaja Nurminen, jos te väitätte, että olen väittänyt jossakin julkisuudessa, että pidän työttömiä laiskoina, te käytätte totuutta todella varomattomasti. Te käytätte totuutta

varomattomasti. Se ei pidä paikkaansa, ei pidä paikkaansa. Työttömät ovat, niin kuin tästä mallistakin käydyssä keskustelussa ja nyt kerätyissä tiedoissa on noussut esille, hyvin moninainen joukko kansalaisia, jotka tarvitsevat erilaisia palveluita, kuten työministeri Lindström on tässä todennut.

Sitten, edustaja Heinäluoma, en tiedä, mistä sairausvakuutuksesta puhuitte. Tämä hallitus on ainakin nostanut vähimmäispäivärahoja muun muassa. [Pia Viitanen: Ja leikannut indeksit!] — Edustaja Viitanen, jos indeksit korjataan teidän esittämällänne tavalla, tiedättehän sen, että se tulee muun muassa korottamaan lääkemenoja. Sitäkö te haluatte, [Pia Viitanen: Ei olla sitä esitetty! — Antti Lindtman: Ei olla esitetty!] jos te puhutte siitä kokonaisuudesta? — Mutta puhutaan aktiivimallista. Edustaja Heinäluoma, kansalaisaloitteesta riippumatta ja nyt sen rinnalla hallitus seuraa aktiivimallin vaikuttavuutta ja vaikutuksia, kuten edustaja Jarva totesi. Sellainen eduskunnan lausuma on lisätty, ja tätä hallitus toteuttaa. Kansalaisaloitteen käsittely ei suinkaan ohita eikä poista hallitukselta sitä velvoitetta, että tätä lausumaa toteutetaan ja seurantaa tehdään.

Täällä nousivat esille myös alueelliset kysymykset. Ilmeisesti alustavien tietojen mukaan nämä alueelliset ennusteet eivät kuitenkaan täysin ole osuneet oikeaan. On kannettu huolta Kainuusta, mutta näyttää kuitenkin siltä, että siellä työvoimapula jatkuu ja työvoimaa tarvitaan ja ongelmat ovat alueellisesti ehkä toisaalla.

Sitten osatyökykyiset ja heidän tilanteensa: Meillä on hallituksessa kärkihanke OTE, osatyökykyisten työelämään siirtymistä tai siellä jatkamista edistävä hanke, ja siihen on asetettu selvityshenkilöt arvioimaan muun muassa niin sanottujen työkyvyttömien työttömien asemaa. Ymmärtääkseni tämä on ensimmäinen kerta historiassa Suomessa, että näin laajasti perehdytään tähän kysymykseen, joka kuitenkin on ollut tiedossa jo useitten hallitusten ajan.

On hyvä, että kansalaisaloite on nyt eduskunnassa. Se saa täällä asianmukaisen käsittelyn, ja samalla hallitus jatkaa, kuten työministeri totesi, aktiivimallin kehittämistä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Jatketaan debattia.

17.29 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on hyvin tärkeä kansalaisaloite. Kiitos siitä. Se osoittaa sen, että tämä hallituksen ja Lindströmin leikkausmalli sotii hyvin vahvasti ihmisten oikeudentuntoa vastaan. Ei voi oikein käsittää, että ihmistä rankaistaan siitä, että hän on aktiivinen ja tekee parhaansa, ja työttömyysturva viedään kiitokseksi leikkuriin.

Puhemies! Ministeri Lindström, mitä te itse sanoitte tästä mallista: te sanoitte, että tämä on kivi pullassa, joka on nyt vain nieltävä [Eero Heinäluoma: Kivi pullassa!] — tämä on kivi pullassa. Nyt tämä kansalaisaloite on täällä. Nyt olisi erinomainen mahdollisuus ottaa se kivi pois, koska ihan maalaisjärjellä ajatellen en ymmärrä, miksi kenenkään kannattaa leipoa pullaa ja pistää sinne sitten väen vängällä kivi, kun sen kiven voi ottaa pois. Tätä minä, ministerit, nyt teiltä edellytän, että otatte tämän kiven pois ja tunnette sellaisen sinisen omantunnon [Puhemies koputtaa] äänen tätä kokoomuslaista ideologiaa vastaan.

17.31 **Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuolla Uudessakaupungissa on eräänlainen aktiivimalli. Siellä on 3 000 ihmistä haettu töihin, nyt haetaan 500:aa uutta. On lähestytty 100 000:ta ihmistä, heitä on kuultu, on työllistetty. Todella, töitä on aktiivisesti saatavissa. Minusta on erittäin hyvä, että hallitus nosti tämän työasunto-

vähennyksen nyt 450 euroon. Kun ihmisellä on kaksi asuntoa, niin se mahdollistaa tämän toisen asunnonkin hetkeksi aikaa.

Minusta on tärkeätä tämä seuranta, mikä on tässä olemassa, niin että ne resurssit, mitä on tähän nyt laitettu, ja nämä uudet aktivointitavat on otettu pöydälle. Annan tästä tunnustuksen hallitukselle. Todella, kun Suomessa on töitä niin paljon tänä päivänä, että tällaista aktiivista toimintaa on vähän joka puolella, niin minä uskon, että tämä tilanne on todella, todella hyvä ja paranee tämän osalta.

Tämä kansalaisaloitehan on yksi demokratian muoto, ja on tärkeää, että se käsitellään niin kuin se kuuluu käsitellä, ja sille annan myöskin tässä arvon.

17.32 **Eero Suutari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kainuussa on viimeisen vuoden aikana avoimien työpaikkojen määrä noussut 450:stä 950:een, ja siellä on suhteessa Suomen suurin tarve uudesta työvoimasta. [Eero Heinäluoma: Se oli ennen aktiivimallia!] — Joo. [Vasemmalta: Joo!] — Nyt sitten tietysti tarkoituksena on ja on ihan hyvä, että kaikin mahdollisin keinoin parannetaan työn ja työttömyyden kohtaamista.

Aktiivimallin tarkoituksena minun näkökulmastani on se, että se kehottaa ihmisiä ja pyytää ihmisiä ottamaan osaa omaan työmarkkinaan työllistymisen parantamiseksi, juuri nimenomaan esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen ja muuhun sellaiseen asiaan. Tässä tapauksessa on väitetty esimerkiksi, että Kainuussa ei olisi mahdollisuuksia tällaiseen. Kainuun TE-keskuksen johtaja on nimenomaan kirjoittanut, että meillä on kaikista parhaat mahdollisuudet, koska meillä on semmoinen koneisto valmiina, jossa pystytään kaikille, jotka ovat halukkaita, [Puhemies koputtaa] työllisyyskoulutusta järjestämään.

17.33 **Ari Jalonen sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten kaikki tiedämme, ministeri Lindström pitää tätä tosiaan kivenä pullassa, mutta en minä tätä leipomislinjaa jatka tähän nyt sen enempää muuta kuin totean, että hallitus on havainnut näitä kiviä ja poistanut niitä ongelmia, tarmokkaasti puuttunut niihin, niin kuin tässä on esille tuotu.

Mainitsitte, että tämä on kymppilistan yksi asia. Minä olen ymmärtänyt niin, että tämä on yhdessä sovittu työmarkkinajärjestöjen kanssa [Pia Viitanen: Ei!] ja työmarkkinajärjestöt ovat ainakin osittain siinä kuviossa mukana. Tätä kymppilistaa voisi kuitenkin vähän aukaista, mitä muita asioita siellä nyt sitten on, ja tätä kokonaisuutta avata.

17.34 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt täytyy kyllä korjata edustaja Jalosta, että tätä esitystä, tätä raippamallia, vastusti todellakin koko työmarkkinajärjestöjen kenttä palkansaajapuolelta ja myös työnantajapuolelta, eli älkää lasketelko luikuria täällä.

Arvoisa puhemies! Ministeri Mattila, tällä hetkellä tulee tietoa esimerkiksi eläkeyhtiöistä, jotka työkokeiluja määräävät ihmisille sen takia, että nämä voisivat palata työelämään, aktiiviseen työelämään, että tässä työkokeilutilanteessa tämä aktiivimalli leikkaa 5 prosenttia työttömyysturvasta. Tämä on täysin käsittämätöntä. Tämä oli tiedossa ennakolta, kun te hyväksyitte tätä lainsäädäntöä. Sama koskee näitä osatyökyvyttömiä ihmisiä, jotka menettävät tällä mallilla nyt rahaa, vaikka yrittävät päästä takaisin työelämään. Te tiesitte tämän etukäteen. Tämä aktiivimalli on raippamalli, joka leikkaa työttömyysturvaa, eikä ole sillä tavalla, niin kuin edustaja Suutari tämän kivasti esitti, että on hienoa, että patistetaan töihin. Tämä leikkaa työttömyysturvan tasoa.

17.35 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ei pääse karkuun sitä tosiasiaa, että sen aktiivimalli on leikannut tästä kuusta lähtien — tästä kuusta lähtien — enemmän kuin joka toiselta työttömältä Kelan maksamaa peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea. On hyvä asia, että tähän malliin tehtiin pieniä korjauksia, mutta sekään ei poista sitä tosiasiaa, isointa ongelmaa, että ihmistä voidaan rankaista tilanteesta, johon hän ei itse voi vaikuttaa. [Eero Heinäluoma: Juuri näin!]

Vastuullisen opposition tehtävänä on esittää vaihtoehtoja. Annan kahdeksan ehdotusta, millä voidaan korvata tämä aktiivimalli:

1) Lisätään resursseja palkkatukeen ja aktivointitoimien järjestämiseen ympäri maan.
2) Palautetaan kaikkien lasten oikeus kokopäiväiseen päivähoitoon.
3) Lisätään työttömyysturvaan ennakoitavuutta keikkatyöntekijöille.
4) Luodaan tulorekisteriin pohjautuva tukijärjestelmä, joka edistää työllisyyttä.
5) Poistetaan loputkin esteet sivutoimiselle yrittäjyydelle.
6) Poistetaan työn perässä muuttamisen esteitä.
7) Otetaan askelia kohti perustuloa.

Viimeisenä numero 8: huolehditaan työttömien koulutuksesta.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Lindström, lyhyt vastaus, minuutti.

17.36 **Työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan korjata tässä, ettei tule mitään väärinkäsityksiä siitä niin sanotusta kymppilistasta: Siis me kerroimme työmarkkinajärjestöille tämän kymppilistan, ja kyllä he vastustivat nimenomaan tätä aktiivimallia alusta saakka. Se on reilua sanoa tässä. Mutta samassa yhteydessä me kerroimme niitä muita toimenpiteitä, joista esimerkkinä — tänään valtioneuvosto hyväksynyt, tulee eduskuntaan — on mahdollisuus opiskella työttömyysetuudella kuusi kuukautta ilman harkintaa opintojen pää- ja sivutoimisuudesta, ja tämä katsotaan myös aktiivimallin mukaiseksi toimeksi. Tämä on osa sitä niin sanottua täydentävää pakettia, joka liittyy tähän aktiivimalliin.

17.37 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mikäli edustaja Jalonen oli saanut sellaisen kuvan, että tämä 10 000 hengen mielenosoitus oli järjestetty aktiivimallin tueksi, niin olipa hyvä, että tuli asia kunnolla korjattua viimeistään tässä vaiheessa. [Naurua vasemmalta]

Mutta, ministeri Lindström, en yhtään ihmettele sitä, että TE-toimistojen henkilöstömäärää on tarvetta lisätä, koska tietenkin kaiken sen byrokratian, joka tähän malliin liittyy, pyörittämiseen tarvitaan nyt lisää henkilöstöä TE-toimistoihin. [Eero Heinäluoma: Se työllistää!] Sinnehän ne työttömätkin ovat yhteydessä kysyäkseen, miten voivat täyttää tämän aktiivimallin ehtoja.

Vielä kerran, ministeri Lindström: Mikäli tämän leikkurin tavoitteena ei ole säästää eikä tällä pitänyt leikata, niin eikö lopputulos, jossa jopa puolelta Kelan työttömyysetuuksia saavien työttömien perusturvaa leikataan, osoita, että tämä on valtava epäonnistuminen suhteessa niihin tavoitteisiin, mitä hallitus itse asetti tähän malliin? Eikö kaikista oikeudenmukaisinta ja suoraselkäisintä nyt tässä vaiheessa olisi myöntää, [Puhemies: Aika!] että tuli tehtyä virhe?

17.38 **Juhana Vartiainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä monet näyttävät jo tietävän, miten tämä malli toimii, mutta oikeastihan tällaiset työvoimapolitiikan toimenpiteet vaikuttavat työmarkkinoiden toimintatapaan, ja sitten muutaman vuoden kuluttua ehkä tutkijat pystyvät jotenkin arvioimaan, millainen se vaikutus on ollut todennäköisesti. Jossain määrin voi toivoa realistisesti, että esimerkiksi virtaus tähän työttömyyseläkeputkeen eli lisäpäiville vähenisi. Meillä ei näinä ensimmäisinä kuukausina ole minkäänlaisia edellytyksiä väittää jotain siitä, että tietäisimme, miten tämä malli toimii.

Täällä on vedottu siihen, että työttömyysturva alenee joillakuilla, mutta niillä, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa, niin kuin täällä on todettu, toimeentulotuki korvaa sitten sen. [Välihuutoja vasemmalta — Vastauspuheenvuoropyyntöjä] Joka tapauksessa tämä tehdään suhdannetilanteessa, jossa, niin kuin edustaja Suutari luonnehti, meillä on paljon työtilaisuuksia, ja tämä nyt patistaa ihmisiä ottamaan niitä enemmän vastaan. [Puhemies: Aika!] Se on meidän ihmisluonnossamme, eikä siitä kannata tuolla tavalla [Puhemies: Edustaja Vartiainen, aika!] teatraalisesti tekoloukkaantua.

17.39 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämät pienet korjaukset aktiivimalliin eivät kyllä poista tämän mallin perusongelmaa. Turvaa leikataan jatkossakin niiltä, joilla ei ole toimia eikä töitä, eli niitä ei vain kerta kaikkiaan löydy, ja aktiivisuuteen hyväksyttävien koulutusten laajentaminen tai TE-toimistojen resurssilisäykset eivät tule muuttamaan sitä tosiasiaa, että kaikkein eniten henkilökohtaista tukea, ohjausta ja rinnalla kulkemista tarvitsevat pitkään työttömänä olleet jäävät työn ja palvelujen ulkopuolelle ja heihin kohdistetaan nyt niitä sanktioita. [Ben Zyskowicz: Mistä te tiedätte, että jää?] Tämä malli johtaa työttömyysturvan leikkaamiseen, ja iso osa näistä henkilöistä joutuu jatkossa turvautumaan toimeentulotukeen, ja me kaikki tiedämme selvityksistä, että toimeentulotukiasiakkuudesta on kaikkein vaikeinta päästä kiinni takaisin työelämään.

17.41 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihmettelen sellaisia puheenvuoroja, joissa sanotaan, että eri työllisyystoimet eivät jollain tavalla kuuluisi tähän keskusteluun. Minun mielestäni ne kuuluvat, kerran me tarvitsemme nyt laajasti erilaisia toimia. Niin kuin edustaja Mäkisalo-Ropponenkin toi esille sen, kaikille ei löydy työtä sen takia, että ei esimerkiksi ole sitä osaamista, mitä tämän päivän työelämässä tarvitaan. Meidän täytyy tehdä toimia helpottaaksemme, että nuoret ja pitkäaikaistyöttömät löytävät työtä, mutta yksi iso ryhmä ovat nämä noin 640 000, jotka ovat pelkän peruskoulun varassa. Heidän työllisyysasteensa on vain 40 prosenttia. Kysyisin työministeri Lindströmiltä: uskotteko, että heille saadaan koulutusta mutta toisaalta myös työttömille täydennyskoulutusta ja muuntokoulutusta, jotta voitaisiin ratkaista näitä ongelmia, kun ei ole löydetty esimerkiksi sitä työtä, vaikka olisi ollut tahtoa töihin mennä.

17.42 **Sami Savio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lindström totesi joulukuussa täällä eduskunnassa, että aktiivimalli on huonosti valmisteltu, ja ymmärsin hänen tarkoittavan sitä, että sitä ei pitäisi viedä ollenkaan eteenpäin. No, oppositio sitä hänelle yritti kyllä kertoa, mutta ilmeisen pakon edessä ministeri Lindström sitä lakia vei eteenpäin. [Eero Heinäluoma: Kokoomus jyräsi!] Näin se vain meni, valitettavasti. Toivottavasti ministeri Lindströmkin tämän vielä muistaa. Ihmettelen toki hieman, mikä se pak-

ko siellä oikein oli. Ainakaan se ei työmarkkinajärjestöjen taholta tullut, kuten edustaja Jalonen tässä äsken jo väitti.

Mutta, arvoisa puhemies, onneksi tämä kansalaisaloite nyt lopulta mahdollistaa tämän epäoikeudenmukaisen lain uudelleenarvioinnin. Nyt on jo nähty, että lähes puolet alinta työttömyysturvaa saaneista ihmisistä on joutunut tämän erittäin epäoikeudenmukaisen leikkurimallin kohteeksi. Kaikki tämä siitä huolimatta, että oppositio teitä yritti varoittaa. Arvoisa hallitus, ottakaa nyt lopulta järki käteen ja perukaa [Puhemies: Aika!] tämä täysin kohtuuton ja epäoikeudenmukainen ihmiskoe.

17.43 **Martti Talja kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me kyselytunnilla kävimme ansiokkaan keskustelun nuorten työttömyydestä ja siitä, miten heitä voitaisiin työllistää. Itse asiassa me käymme nyt sitä samaa keskustelua. Hallitus on ryhtynyt toimenpiteisiin, joilla pyritään löytämään keinoja, joilla voidaan nuoria aktivoida aivan todella ottamaan kantaa siihen, miten he aikovat tulevaa elämäänsä viettää. Tällä hetkellä meillä on monella paikkakunnalla pula työntekijöistä erityisesti metalliteollisuudessa, ja samalla keskustellaan siitä, että meillä on myös työttömiä samalla alueella mutta nuoret eivät halua ottaa vastaan. Meillä on todella tämä kohtaanto-ongelma tällä hetkellä. Voidaanko tällä nyt asioita hoitaa, sitten edistää, aktivoida, lähteä täydennyskouluttamaan ja niin edelleen, vai onko käytettävissä joitakin muita keinoja?

17.44 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos todellakin olisi niin, että nuoret eivät haluaisi ottaa työpaikkaa vastaan ja meidän ongelmiemme syy olisi se, että nuoret ja ihmiset ylipäänsä eivät ottaisi työpaikkaa vastaan, niin me olisimme todella suurissa ongelmissa, mutta näinhän ei ole. Eihän tämäkään aloite, jonka hallitus teki laiksi, puhu siitä, mitä tehdään niille, jotka kieltäytyvät ottamasta työpaikkaa vastaan. Eihän tämä sitä kosketa. Tämä koskettaa niitä, jotka ovat etsineet työpaikkaa, olisivat valmiit ottamaan työpaikan ja haluaisivat koulutukseen, mutta eivät ole päässeet sinne, omasta syystään täysin riippumatta. He ovat tehneet kaikkensa, hakeneet lukemattomiin koulutuksiin, mutta niitä koulutuksia ei ole siellä työvoimatoimistossa. He haluaisivat työpaikan, ovat hakeneet työpaikkoja, ja kun eivät saa työpaikkaa, niin kiitokseksi tästä aktiivisuudesta hallitus leikkaa heidän työttömyysturvaansa. Tämä on väärin, tämä on epäoikeudenmukainen ja julma laki, koska tämä loukkaa niitä, jotka ovat tehneet kaikkensa löytääkseen työpaikan.

17.45 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhuttiin siitä, että tilanne on todella vakava. Työttömyyttä on edelleen paljon, mutta työpaikkoja avautuu ympäri Suomen, erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa on paljon työpaikkoja auki. Meillä on myös koulutusta tarjolla, ja näitä resursseja lisätään nyt TE-toimistoihin. Olisi erittäin tärkeää, että tätä tietoa nyt saataisiin lisättyä. On tullut palautetta työttömiltä myös meidän alueeltamme siitä, että vaikka tiedetään, että palveluita on tarjolla, työpaikkoja on tarjolla, niin heillä ei ole riittävästi tietoa, mille aloille he voisivat kouluttautua, minkä tyyppiseen koulutukseen voisivat mennä. Tähän tiedottamiseen pitää panostaa. Olisinkin kysynyt tästä, miten tätä ollaan lisäämässä.

Nostaisin myös huomiona oppositiolle, että ilmeisesti kaikki vasemmalla laidallakaan eivät vastusta tätä aktiivimallia, koska tämän aktiivimallin idean isähän on siis entinen vasemmistoliiton puoluesihteeri Ralf Sund. Hän on nimenomaan esittänyt tässä työryhmässä

tätä aktiivimallia, koska Suomen tilanne on niin vakava ja tarvitaan toimia, joilla me kannustamme ihmisiä työhön.

17.46 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minun mielestäni olisi ihan suoraselkäistä hallituspuolueiden edustajilta seistä itse laatimansa lain takana sen sijaan, että käytetään tällaisia täysin ala-arvoisia argumentteja, kaiken lisäksi liittyen henkilöön, joka ei itse ole täällä paikan päällä puolustamassa itseään.

Ministeri Lindström, te totesitte aikaisemmassa puheenvuorossanne, että ongelman ydin on sellainen tilanne, jossa ihminen tekee kaikkensa mutta ei silti onnistu saamaan työpaikkaa tai pääsemään koulutukseen. Näin ministeri Lindström totesi aikaisemmin, ja niinhän se onkin. Se on se syy, minkä takia työttömät ympäri Suomen kokevat tämän mallin niin epäoikeudenmukaiseksi, koska se leikkaa myöskin niiden työttömien työnhakijoiden perusturvaa ja työttömyysturvaa, jotka tekevät kaikkensa. Mikään niistä korjauksista, mitä hallitus nyt on esittänyt, ei korjaa tätä perustavanlaatuista ongelmaa.

17.47 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua kuuntelee ja hallituspuolueitten kommentteja tästä, niin kyllä näyttää unohtuneen se, että näitten kaikkien toimenpiteitten kohteena ovat ihmiset, tavalliset ihmiset, jotka menettävät rahaa, menettävät toimeentulon edellytyksiä. Tämä hallituspuolueitten puhe on ylimielisyydessään käsittämätöntä puhetta. Siellä on ihan oikeita ihmisiä, jotka menettävät 32,40 euroa kuukaudessa. Se on iso raha niille ihmisille, jotka elävät perusturvan varassa. Tämä on vienyt ostovoimaa tältä joukolta jo nyt 11 miljoonaa euroa näitten kolmen kuukauden aikana, ja se tulee tekemään täsmälleen saman seuraavan kolmen kuukauden aikana, koska ne toimenpiteet, mitä te olette nyt palveluihin lisäämässä resursseja, ehkä vaikuttavat sitten joskus vähän myöhemmin, mutta eivät todellakaan seuraavaan kolmen kuukauden jaksoon.

Ministeri Lindström, pyydän teitä, vastatkaa tälle isolle joukolle ihmisiä, jotka ovat tehneet tämän peruuttamispyynnön teille, että te olette valmiit harkitsemaan ja peruuttamaan tämän aktiivimallin leikkauksen. [Eero Heinäluoma: Kivi pois pullasta!]

17.48 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Lindström, sanoitte, että sen pitäisi riittää, että ihminen tekee parhaansa. Olen tästä samaa mieltä, mutta se meidän jokaisen paras vain on hyvin erilainen asia. Jollekin se paras voi olla esimerkiksi tohtoriväitöskirjan loppuunsaattaminen, jollekin toiselle se voi olla hammasharjan käteen ottaminen ja vaikka kerran viikossa suihkussa käynti. TEMin oman arvion mukaan 30 prosenttia työttömistä itse asiassa on työkyvyttömiä. Sen lisäksi 20 prosenttia työttömistä kaipaisi ensisijaisesti sosiaali- ja terveyspalveluita ennen kuin työllistämispalveluita. Siksi kysyn teiltä: millä tavalla tämä suuri joukko, yli 100 000 ihmisen, työttömän joukko, pystyy näyttämään halunsa tehdä elämälleen joitakin parannuksia, sillä he eivät koskaan kykene ainoallekaan kurssille, koulutukseen tai työpaikkaan?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Mattila, minuutti.

17.49 **Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia tästä puheenvuorosta.

Tästä kävi juuri ilmi se moninaisuus, mikä on meidän työttömyysturvajärjestelmässä ja niissä kansalaisissa, jotka kohtaavat työttömyyden. [Li Anderssonin välihuuto] — Otan tässä esiin ne hankkeet, jotka ovat käynnissä, nimenomaan. — Näille henkilöille, jotka ovat niin sanottuja työkyvyttömiä työnhakijoita, meillä on OTE-kärkihanke, jonka puitteissa meidän on mahdollista jo tällä hallituskaudella tämä laaja kansalaisten kirjo katsoa läpi. Sitten meillä on sen lisäksi osallistavan sosiaaliturvan hanke ollut käynnissä jo viime vuodesta lähtien — nimenomaan osallistavan sosiaaliturvan hanke — kuudella paikkakunnalla, ja se nimenomaan pureutuu kaikista huonoimmassa tai heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien kansalaisten tilanteeseen juuri niin, [Heli Järvisen välihuuto] että siellä ovat sosiaalityö ja TE-palvelut yhdessä saman katon alla tekemässä kansalaisten parhaaksi töitä.

Sitten täällä nousi vielä esiin tulorekisteri. Totean siitä vain — edustaja Aalto on lähtenyt — että kunpa [Puhemies koputtaa] se tosiaan valmis olisi ja kunpa sen valmistelu olisi aloitettu jo kenties aiemmin.

17.51 **Työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muutama kommentti:

Paitsi että tässä on yritetty aktivoida ihmisiä, niin tässä on onneksi tapahtunut myös niin, että erilaiset toimijat ovat aktivoituneet. Haluan tässä yhteydessä kiittää MTK:ta siitä, että he ovat aloittaneet oman työnvälitystoimintansa tähtäimenä nimenomaan se, että maaseudulla on paljon työtä, joka voisi täyttää tämän aktiivimallin kriteerit.

Meillä on tilastoitu avoimia työpaikkoja 110 vuotta, ja milloinkaan ei ole näin paljon avoimia työpaikkoja ollut kuin tänä vuonna tällä hetkellä. [Martti Talja: Aivan!] Ja samaan aikaan tämä yhtälö ei toteudu, meillä on tämä kohtaanto-ongelma, työ ja tekijät eivät kohtaa. Sen takia te... [Eero Heinäluoman välihuuto] — Tämä ongelma on juuri tämä, kun oppositio aina tarttuu yhteen asiaan, tässä tapauksessa aktiivimalliin, [Välihuutoja vasemmalta] ja tälläkö te luulette, että tämä ratkeaa. [Pia Viitanen: Voi hyvänen aika!]

Puhemies! Jos saisi vähän rauhoittumista, niin voisin vastata tähän. — Meillä on monta erilaista toimenpidettä, jotka tähtäävät siihen, että ihmiset pääsevät töihin. Esimerkki siitä on tämä työasuntovähennys. Meillä koetetaan kannustaa ihmisiä ottamaan töitä vastaan pidemmänkin matkan päästä ja mahdollistaa se puoli. Toisaalta sitten meillä on koulutus ja osaaminen, jotka edustaja Heinonen nosti esille. Siihen tuli riihessä jonkunlaisia ratkaisumalleja. Ne eivät tietenkään kaikkea tässä tapauksessa ratkaise, [Puhemies koputtaa] mutta on tehty paljon toimenpiteitä.

Vielä edustaja Jarvalle: Me tiedotamme näistä palveluista, koska näitä palveluja ei tunneta tarpeeksi hyvin, ja se on nimenomaan se asia, mihinkä seuraavaksi tullaan panostamaan tämän kuun aikana. [Eero Heinäluoma: Eikä niitä palveluita ole!]

17.52 **Lauri Ihalainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän kansalaisaloitteen suuri viesti on varmaan se, että nämä valuviat ja epäoikeudenmukaisuudet, joita tähän esitykseen liittyy, pitää ehdottomasti korjata. Mutta minä ajattelin, että siirretäänpä katse varpaista nyt vähän tulevaisuuteen. Tämä työelämän murros, joka on menossa, vaatii sitä, että meillä on hyvä työttömyysturva, meillä on hyvää osaamista, yhdistetään sosiaaliturvan kehittäminen, tehdään kokonaisuudistusta, joka tukee työssä pärjäämistä työstä toiseen. Ja tutkitusti hyvä, kattava työttömyysturva auttaa ihmisen ottamaan riskejä siirtyä työstä ja ammatista toiseen. Tämä ajattelu, että leikataan työttömyysturvaa, on kerta kaik-

kiaan vanhanaikainen. Meidän pitää uudistaa sitä niin, että työttömyysturvalla tuetaan ihmisten siirtymistä työstä ja ammatista toiseen ja joustavoitetaan työmarkkinoita.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Lindström, minuutti.

17.53 **Työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän haluan välittömästi reagoida, koska olen samaa mieltä edustaja Ihalaisen kanssa suurimmasta osasta tästä, mitä te sanoitte. Sanoitte, että tarvitaan hyvä työttömyysturva ja että se kannustaa. [Lauri Ihalainen: Ottamaan riskejä!] Siitä huolimatta tekin olitte viime hallituksessa leikkaamassa työttömyysturvaa. Te olette itse ollut tekemässä tätä samaa asiaa — valtiontalouden takia. [Välihuutoja vasemmalta] 50 miljoonaa euroa leikattiin. Muistan tämän erinomaisen hyvin, koska jätimme eriävän mielipiteen asiaan. Eli kyllä itse kukin voi katsoa peiliin, jos rupeaa pitämään meille esitelmää liittyen tähän työttömyysturvaan ja sen tasoon. Totta kai se pitää olla sellaisella tasolla, että sillä elää, mutta myös sellaisella tasolla, että se kannustaa olemaan aktiivinen ja hakemaan töitä ja parantamaan omaa tilannettaan.

17.54 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Lindström, te ette nyt tunnu löytävän sitä kiveä siitä pullasta. Tuntuu, että te kierrätte sitä kuin kissa kuumaa puuroa. Ainoa, joka täällä sydämestään tätä puolustaa, on edustaja Vartiainen, joka sanoi, että jos leikkaus iskee, niin ei se mitään, toimeentulotuki auttaa. Eli viesti hallituspuolueilta on: leikkaamme teidän turvaa, vaikka olisitte aktiivisia, ja jos rahat eivät riitä elämiseen, menkää sosiaalitoimistoon, [Juhana Vartiainen: Menkää töihin!] sosiaalitoimistoon, jonka luukulta, edustaja Vartiainen — luulen, että hyvin tiedätte — on kaikkein vaikeimmat kannustimet päästä uudelleen työhön. [Juhana Vartiainen: Niillähän ei ollut merkitystä!]

Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa edustaja Zyskowicz sanoi, että kaikkialla Suomessa on mahdollisuus päästä aktiivitoimenpiteiden piiriin. No, nyt on nähty, että esimerkiksi Kuopiossa, Oulussa, Tampereella, Lahdessa enemmistöltä työttömistä on leikattu. Itse asiassa jopa Helsingissä suurimmalta osalta työttömistä on leikattu turvaa. Nämä teidän puheenne osoittautuvat tyhjäksi kuin ilmapallo vappuna. [Juhana Vartiainen: Vappuna ne on täynnä!]

17.56 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä opositio sanoo, että tämä on leikkauslaki, tämä on paha leikkuri. Jos tämä olisi leikkauslaki, kuten te väitätte, niin silloinhan uutinen olisi se, että noin puolet työttömistä on pystynyt välttämään nämä leikkaukset sillä, että he ovat pystyneet toteuttamaan tämän aktiivisuusmallin mukaiset aktiivisuusehdot. Mahdollisuus tähän paranee sen myötä, että hallitus on lisäämässä voimavaroja te-toimistoille, sitä myötä, että hallitus on mahdollistamassa omaehtoisen oppimisen ilman työvoimatoimiston harkintaa, ja sitä kautta, että hallitus on laajentamassa sen koulutusvalikoiman piiriä, jotka lasketaan tähän mukaan. Sitten on pakko sanoa, vaikka tämä voi olla vähän epäkorrektia, että eivät kaikki ne ihmiset, jotka ovat joutuneet tämän leikkurin kohteeksi, ole tehneet vimmatusti kaikkeansa, jotta pääsisivät näiden toimien piiriin, koska meillä on kannustinloukkuja eli tuloloukkuja ja byrokratialoukkuja, ja niihin on tietysti syytä puuttua.

17.57 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz, te sanoitte tämän niin sanotun aktiivimallin lähetekeskustelun yhteydessä: ”Kaikkialla Suomessa, kaikkialla Suomessa, on myös mahdollisuus löytää keikkatöitä. Kaikkialla Suomessa on mahdollisuus päästä aktivointitoimien piiriin.” Nyt tämä ensimmäinen tarkastelujakso on osoittanut, että työttömien aktiivisuus on suurin piirtein samalla tasolla kuin ennen aktiivimallia. Kun te olette sanonut, että kaikkialla Suomessa on mahdollisuus löytää keikkatöitä, niin jos kaikkialla näin tapahtuu, niin aivan varmasti teidän omassa kotikaupungissanne Helsingissä on mahdollisuus, mutta siitä huolimatta suurimmalta osalta helsinkiläisiäkin työttömiä on leikattu työttömyysturvaa tämän teidän leikkurinne takia. Edustaja Zyskowicz, onko niin, että suurin osa helsinkiläisistä työttömistä ei halua työtä tai aktiivitoimenpiteitä ja on laiskoja?

17.58 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jos olen sanonut niin kuin edustaja Lindtman siteerasi, niin sehän on totta: kaikkialla Suomessa on mahdollista päästä näiden aktiivitoimien piiriin. Totta ei tietystikään ole se, että kaikkialla Suomessa kaikilla olisi aina mahdollisuus päästä. Se on varmasti käynyt selväksi. Tätä tilannetta hallitus pyrkii osaltaan edellä mainitsemillani täydennyksillä parantamaan. Mutta, edustaja Lindtman, jos te väitätte, että Helsingissä jokainen, joka on joutunut tämän aktiivimallin pienennyksen piiriin, on vimmatusti pyrkinyt mitä tahansa keikkatyötä löytämään ja mitä tahansa koulutusta löytämään, niin sehän ei ole oikea väite. Esimerkiksi tämän kansalaisaloitteen allekirjoittaja on julkisuudessa kertonut, että koska hän on ylivelkaantunut, niin hänen ei kannata alle kahden ja puolen tonnin hommia ottaa vastaan.

17.59 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz nyt rakentelee täällä olkiukkoja. Eihän kukaan ole osoittanut yksittäisiä työttömiä. Me olemme argumentoineet sillä, miten tilastollisesti voidaan osoittaa, mitä on tapahtunut tämän aktiivimallilainsäädännön voimaan tultua.

Tämä on leikkuri, koska se leikkaa joka toiselta työttömältä ja myös sellaisilla paikkakunnilla kuin Helsinki, jossa kuitenkin on tarjolla myös vapaita työpaikkoja, mikä osoittaa sen, että tämä laki ei korjaa kohtaanto-ongelmaa. Sen vuoksi voidaan sanoa, että laki on epäonnistunut. Se leikkaa joka toiselta kaikkein pienintä työttömyyspäivärahaa ja työmarkkinatukea saavalta ja lisää toimeentulotuen tarvetta, mikä taas pahentaa työttömyysloukkua ja vaikeuttaa työn vastaanottamista.

Kaikki nämä toimenpiteet, joita te täällä luettelette, ovat tulevia toimenpiteitä, nämä toimenpiteet, joilla on tarkoitus helpottaa vaikeassa asemassa olevien työllistymistä ja niin edelleen. Eiväthän ne ole voimassa. Ne ovat sellaisia toimenpiteitä, joista te vasta puhutte. Minusta tuo on hyvin julmaa, ylimielistä ja piittaamatonta puhetta sellaisten ihmisten asemasta, [Puhemies koputtaa] jotka ovat kaikkein vaikeimmassa jamassa työmarkkinoilla.

Puhemies Paula Risikko: Ensiksikin hyvää iltaa, ja terveisiä Ruotsin kuningashuoneelta teille kaikille. [Eduskunnasta: Kiitos!] Nyt jatkuu debatti.

18.01 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Zyskowicz eilisessä keskustelussa totesi olleensa väärässä subjektiivisen päivähoito-oikeuden leikkaamisen suhteen, ja nyt kun olemme nähneet sen, mitä kolmen ensimmäisen kuukauden aikana tapahtui — tapahtui juuri niin kuin oppositio etukäteen kertoi eli tämä

leikkasi noin puolelta perustoimeentuloa, pienituloisilta työttömiltä, joista monet ovat olleet hyvin aktiivisia — teillä olisi nyt mahdollisuus olla rehellinen ja myöntää, että olitte väärässä ja tämä malli pitää kumota niin kuin tämä kansalaisaloite esittää.

Edustaja Talja kertoi ensimmäisessä puheenvuorossaan aivan oikein, mikä meidän mallimme on: jos kieltäytyy työstä, jos kieltäytyy koulutuksesta, niin silloin leikataan. [Eero Heinäluoma: Just niin!] Mutta tässä ei ole kysymys siitä, ja sen itse asiassa edustaja Talja unohti seuraavassa puheenvuorossaan, jossa hän jo alkoi väittää, että kovapalkkaisia metallityöläisen hommia ei oteta vastaan, kun mieluummin ollaan noin 500 eurolla kuukaudessa.

Arvoisa puhemies! Ministeri Lindström istui aikaisemmin tässä lähempänä, mutta siirtyi mahdollisimman kauas. Laitoin kuitenkin silmälasit nyt päähän, jotta näkisin teidät tarkkaan. Nimittäin haluaisin nähdä teissä pienen inhimillisyyden ja ymmärryksen näitä työttömiä kohtaan. Älkää valitko edustaja Vartiaisen linjaa, joka on kova ja julma, vaan valitkaa linja, jossa ymmärrätte näitä ihmisiä, ja lähtekää mukaan siihen joukkoon, joka haluaa kumota kansalaisaloitteella tämän lain.

18.02 **Juhana Vartiainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun linjani on kuulemma kylmä tai kova, mutta se niin kuin tämä aktiivimalliajattelukin perustuu kyllä vankkaan käyttäytymistieteelliseen tutkimukseen siitä, millä tavalla ihmiset oikeasti käyttäytyvät. Ilman että kenenkään siitä tarvitsee teatraalisesti tekoloukkaantua, taloudelliset kannustimet vaikuttavat työttömyysasteeseen eli se, miten houkuttelevaa on olla työtön tulonsiirroilla taloudellisesti verrattuna siihen, että on töissä. Tästä on ihan valtava tutkimusnäyttö, ja siksi tämä puhe, että jollain tavalla ihminen on unohtunut tässä, on minusta ihan kaistapäistä. Minun mielestäni tämä perustuu nimenomaan siihen, että yritetään vähän ymmärtää, miten ihmiset toimivat, ja saada sitten aikaan käyttäytymismuutoksia, joilla me saamme työttömyyttä alas, tätä Pohjois-Euroopan korkeinta työttömyyttä alas. Sitä me voimme ehkä muutaman vuoden kuluttua sitten katsoa, millä tavalla tämä laki toimii.

18.03 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Vartiainen, kuten hyvin tiedätte, tällaista nimenomaista mallia ei ole testattu missään ja tästä nimenomaisesta mallista ei ole olemassa mitään laajaa käyttäytymistieteellistä tutkimusta. Totta kai meillä on tutkimusta siitä, että taloudelliset kannustimet vaikuttavat ihmisten työntekohaluun. Koko meidän palkkatyöjärjestelmämme itse asiassa perustuu siihen ajatukseen, että työtä, työaikaa ja rahaa vaihdetaan keskenään. [Juhana Vartiainen: Juuri niin!] Mutta sillä ei ole mitään tekemistä tämän aktiivimallin kanssa, koska tässä aktiivimallissa itse asiassa on myös mekanismi, jolla heikennetään niitä taloudellisia kannustimia. Sen lisäksi, että leikataan, kuten hyvin tiedätte, osa niistä ihmisistä, joilta leikataan, siirtyy työttömyysturvalta toimeentulotuen piiriin, jolloinka heidän taloudelliset kannustimensa sirpaletöiden vastaanottamiseen heikkenevät merkittävästi, minkä lisäksi syntyy valtava taloudellinen riski, että he joutuvat byrokratialoukkuun. [Puhemies koputtaa] Taloudelliset kannustimet heikkenevät.

18.04 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä aktiivimalli ei auta työllistymään vaan rankaisee vaikeasti työllistyviä. Itse tulen pohjoisesta, ja siellä tämä on toiminut erinomaisesti, koska meillä ei riitä edes se, että on leikattu puolelta työttömistä työttömyysturvaa, vaan meillä löytyy paikkakuntia, joilla on

leikattu 80 prosentilta työttömyysturvaa. Tämä hallituksen uusi tapa leikata työttömyysturvaa toimii erinomaisesti. Se ei ole näitten ihmisten vika, vaan tyhjästä on paha nyhjäistä. Tämä se on se todellisuus siellä. Kokoomuksen lääkkeen tähän me tiedämme. Vartiainen sanoo: ”Jos työllistäytymismahdollisuuksia on heikosti omassa kotikunnassa, jokainen on velvollinen muuttamaan muualle.” Nyt kysyn, ministeri Lindström: mikä teidän lääkkeenne on esimerkiksi näille posiolaisille, joilta on leikattu 80 prosentilta työttömyysturvasta?

18.05 **Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä aktiivimallin osalta on näitä resursseja lisätty. On tehty uusia aktivointimahdollisuuksia ja tänään annettu esitys siitä, että valmistellaan muutos, että voi yli 25-vuotias henkilö kouluttautua kuuden kuukauden jaksolla. Minä pidän hyvänä myöskin tätä hallituksen esitystä työasunnon verovähennyksen nostamisesta reippaasti 450 euroon joka kuukausi verotettavasta ansiotulosta.

Viittasin jo tuohon aktiivimalliin, mikä Uudessakaupungissa on. Siellä on siis yli 100 000:ta ihmistä lähestytty työasioissa. Heistä yli 10 000:ta on kontaktoitu, 3 000 on kohta työllistetty. Nyt haetaan 500:aa uutta. Tämä on sellaista aktiivimallia, jota Suomi tarvitsee joka puolella, ja tässä on todella mahdollisuuksia ihmisillä työllistyä ja Suomella nousta. Tällaista aktiivimallia me todella myöskin Suomessa tarvitsemme.

18.06 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni on käsittämätöntä, miten eräät hallituksen edustajat sanovat, että menkää toimeentulotuelle ja toimeentulotukiluukulle. Tämä sama keskustelu käytiin toisen asteen oppimateriaalien kohdalla. Päinvastoin, meidän tarvitsisi tehdä sellaista politiikkaa, että ihmiset pääsevät niistä tuloloukuista ja köyhyydestä pois, eikä vain ajaa heitä uusiin tuloloukkuihin ja köyhyyteen.

Mutta, ministerit Lindström ja Mattila, nyt kun tässä on paljon puhuttu tulevista toimenpiteistä, niin teitte aikaisemmin esityksen tästä aktiivimalli 2:sta, jossa oli tämä viikoittainen raportointivelvollisuus, että pitää hakea työpaikkoja, lähettää näitä hakemuksia. Me ärähdimme tästä jo tämän aktiivimalli 1:n seurauksena, ja nyt siitä ei onneksi ole kuulunut mitään, myöskään kehyksissä ei ollut mitään. Onko nyt unohdettu tämä aktiivimalli 2, vai vieläkö valmistelette ja aiotte tuoda sen eduskuntaan? Toivoisin tähän nyt suoraa ja selvää vastausta.

18.07 **Rami Lehto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Lindström tuossa jo aikaisemmin totesikin, että aktiivimalli ei ole täydellinen. Minä voinkin todeta, että priimaa yrititte tehdä, mutta saitte suden — susi, mikä syö työttömän leipää.

Täytyy ihmetellä, että kun noita pieniä korjauksia tehtiin aktiivimalliin, niin miksi siellä ei tullut vapaaehtoistyö mukaan? Meillä on paljon osatyökykyisiä tai nuorempiakin, jotka eivät välttämättä sovellu työhön eivätkä mahdu kursseille vuodesta toiseen, mutta he olisivat sopivia vapaaehtoistyöhön, pääsisivät tekemään jotain muutakin ja saisivat siitä sosiaalista toimea ja kanssakäymistä muitten kanssa. Te sanoitte, että Suomessa on 110 000 avointa työpaikkaa — en muista tarkkaan sitä lukua — mutta kun se työtön menee hakemaan, niin kun hänellä ei välttämättä ole oikeata koulutusta niihin, niin ei hän pääsekään. Se on vaikeaa, jos puhutaan siitä, kuinka paljon on avoimia työpaikkoja, kun ne eivät välttämättä kohtaa sen kanssa, mikä on koulutus.

18.09 **Eero Lehti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toissa päivänä työ- ja elinkeinoministeriö järjesti Mariankatu 9:ssä seminaarin. Siellä oli virkamiehiä ja muita ihmisiä käynyt tutustumassa Australian työttömyystoimenpiteisiin. Siellä tuli esille se, että siellä edellytetään 20:tä käyntiä per kuukausi työttömältä. Perusteluna oli se, että mitä nopeammin ihminen saadaan töihin, sitä suurempi mahdollisuus hänellä on välttää erilaisia pitkäaikaiseen työttömyyteen liittyviä ongelmia. Samanlaisia tuloksia on Yhdysvalloistakin.

Suomessa työmarkkinat ovat maailman jäykimmät todennäköisesti edelleenkin, vaikka hallitus on tekemässä ohjelmia. 47 vuoden aikana luulen palkanneeni jotain 5 000—10 000 ihmistä töihin. Täytyy sanoa, että ne nuoret, vanhemmat, koululaiset, jotka ovat olleet aktiivisia eivätkä ole noudattaneet opposition neuvoja, ovat myös saaneet työtä.

18.10 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun edustaja Lehti puhui sen puolesta, että ihminen on aktiivinen, niin hänen ajattelunsa on syytä allekirjoittaa. Ilman muuta pitää olla aktiivinen, pitää itse hakea töitä ja pitää olla mahdollisuus koulutukseen. Me olemme tästä, edustaja Lehti, kaikki samaa mieltä.

Mutta kysymyshän kuuluu, että entä sitten, kun on hakenut 20 kertaa työpaikkaa eikä ole sitä kuitenkaan saanut: onko sen jälkeen oikeus leikata toimeentuloa, koska työpaikkaa ei ole löytynyt? Tätä teidän malliahan ei ole, niin kuin täällä on todettu, maailmassa käytössä, että ihmisiltä, jotka tekevät kaikkensa, hakevat työpaikkoja, hakevat koulutukseen mutta eivät saa sitä itsestään riippumattomasta syystä, leikataan työttömyysturvaa. Tämä on kova ja ihmisiä loukkaava malli. Ihminen, joka on hädässä, ilman työtä, heikolla toimeentulolla ja joka on mahdollisimman aktiivinen, saa palkinnoksi tämän 5 prosentin leikkurin. Ihmettelen, että te ette ymmärrä 150 000 kansalaisaloitteen allekirjoittajan mielipidettä ja hätää.

18.11 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että täällä pidetään myös lunttilappuja mukana, kun nyt tällaistakin huutelua tulee, koska edustaja Rinne esitti aivan väärän väitteen. Hän väitti, että ostovoima olisi kadonnut: jo 11 miljoonaa olisi katoamassa. No, ostovoimaa ei katoa 11 miljoonaa tämän aktiivimallin myötä, sillä kun ensisijainen etuus tippuu eli jos tämä työttömyysetuus tippuu, niin silloin toissijaista tukea, esimerkiksi toimeentulotukea ja asumistukea, tulee tilalle. Tästä yhteisvaikutuksesta ei ole tietoa, eli ei kannata puhua puolitotuuksia.

Mutta jotta työn piiriin pääsevät nopeammin niin nuoret kuin vanhemmatkin, meidän pitää jatkossa kiinnittää huomiota tämän aktiivimallin osalta ja koko tämän työllistämisprosessin kannalta siihen, että tätä tietoa saataisiin lisää. Siinä on silloin myös aito ongelma, jos jatkuvasti hakee töitä eikä saa töitä. Silloin on kyse siitä, että omat työllistymismahdollisuudet ovat heikommat, pitää mennä muuntokoulutukseen tai tehdä jotain muuta, mennä sentyyppiseen valmennukseen, että ne omat työllistymismahdollisuudet paranevat. On myös mahdollista muuttaa esimerkiksi pohjoiseen, jossa on työpaikkoja avoinna ehkä siellä omalla alalla. [Välihuutoja vasemmalta] — Tervetuloa!

18.12 **Eero Lehti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Veikkaan, että ei sellaisia henkilöitä, jotka ovat hakeneet 20:tä työpaikkaa henkilökohtaisesti, kovin monta enää ole työttömänä sen jälkeen. Silloin, jos näin käy, täytyy tietysti katsoa yksittäistä tapausta, onko hakenut oikeantyyppisiä töitä, onko edellytykset menestyä siinä tehtävässä ja niin

edespäin. Mutta tässä tilanteessa ehkä ainoastaan sellaiset henkilöt jäävät työttömäksi, joiden, sanoisiko, tuottavuus ei riitä sille tasolle, että työnantajan kannattaa hänet palkata. Silloin tekisi mieli sanoa, että nämä kannustinloukut tulevat ongelmaksi, ja tekisi mieli myös pohtia sitä, onko tämä verotuskäytäntö sellainen, että kannattaa siirtyä negatiiviseen tuloveroon, jolloin sille ihmiselle voitaisiin maksaa senmukainen palkka, joka hänen työkapasiteettinsa on, ja loppu sitten korvata yhteiskunnan varoista.

Suomalaisen yhteiskunnan suurin ongelma on työmarkkinoiden jäykkyys. OECD — Arhinmäelle muistin virkistykseksi — mittasi tämän, ja viimeksi Suomi taisi olla sijalla 150 mitatuista maista. Suunnilleen se määrä niitä olikin. Näin se on siellä kolmen viimeisimmän maan joukossa ollut jatkuvasti.

18.13 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta se on aika kammottavaa, että täällä käytetään sellaisia ilmaisuja kuin että tästä ”tekoloukkaannutaan”, ”oppositio tekoloukkaantuu”. Minä ihmettelen, tarkoittaako täällä nyt sitten puhuja sitä, että nämä 130 000 ihmistä [Eero Heinäluoma: 150 000!] — 150 000 — jotka ovat allekirjoittaneet tämän kansalaisaloitteen, tekoloukkaantuvat. Onko niin todellakin, että se ihminen, kenen lompakosta häviää reilu kolmekymppiä pienistä tuloista, tekoloukkaantuu? Kyllä minä luulen, että se hätä silloin on aito, puhemies. Se hätä on aito: rahat vähissä, ja vielä vähistäkin rahoista viedään lisää.

Kyllä me näemme, ministerit siellä aitiossa, mistä tässä nyt on kysymys. Tässä on kysymys siitä, että siniset täällä toteuttavat jopa innokkaasti kokoomuslaista politiikkaa ja keskusta sitten tuossa vieressä vähän nyökkäilee. [Marisanna Jarvan välihuuto] — Nyökkäilee siinä vieressä, ja kokoomuslaista politiikkaa toteutetaan. — Perusturvaa leikataan, keskusta nyökkäilee, ja siniset vievät innokkaasti eteenpäin. [Puhemies: Aika!] Kyllä nämä ovat kummallisia päiviä, puhemies, nykyään.

18.15 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tästä keskustelusta huokuu vähän sellainen asenne, että työtön toimii hyvin tai oikein ainoastaan silloin, kun hän hakee vimmatusti töitä tai tekee vähintään 20 hakemusta.

Olen itse ollut puoli vuotta työttömänä. En hakenut vimmatusti töitä. Itse asiassa en hakenut muistaakseni ainoatakaan työpaikkaa, koska sadan kilometrin säteellä kodistani ei ollut ainoatakaan koulutustani vastaavaa työpaikkaa vapaana, ja se kuusi kuukautta ei silti mennyt hukkaan. Sain muhitella rauhassa ajatusta omasta yrityksestä, jonka perustin, jonka turvin työllistin myös muita ihmisiä, ja väitän, että pitkällä tähtäimellä minustakin on ollut yhteiskunnalle paljon enemmän hyötyä tällä keinoin kuin sillä, että minut väkisin olisi pistetty propsimetsään tekemään jotain kiintiötöitä tai jotain muuta. Sen takia toivon, että tässä keskustelussa muistettaisiin se, että työttömien joukossa on valtava kirjo erilaisia ihmisiä [Puhemies koputtaa] ja välillä myös ajattelutauko on pitkällä tähtäimellä parempi kuin se propsimetsä.

18.16 **Martti Talja kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan oikea analyysi, että nyt täytyy pohtia nimenomaan sitä, kehen näitä työllistäviä toimenpiteitä kohdennetaan aktiivimallissa. Kun 98 Lipposen hallituksen aikana siitä maksettiin, jos ei lähtenyt työllistäviin toimenpiteisiin, 40 prosenttia otettiin pois toimeentulotuesta, niin tämä hallitus on lähtenyt kuitenkin toimenpiteisiin. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Nyt selkeästi aktiivimallia lähdetään korjaamaan — keskusta on ollut siinä vastuullinen — ja ihan oikein

täällä on käsitelty niitä henkilöitä, jotka eivät kykene vastaanottamaan työtä. Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut selvityshenkilöt, jotka kartoittavat osatyökykyisten tilannetta, syitä osatyökykyisyyteen ja sitä, miten heidän tilannettaan pitäisi parantaa ja miten tätä kokonaismallia edelleen kehittää. Lainsäädäntöhän on senkaltaista, että sitä kehitetään aina, ei se ole koskaan valmis, otetaan palautetta vastaan. Tähdennän vielä sitä, että nyt tässä tehdään politiikkaa itse asiassa niillä työttömillä.

18.17 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on kaksi keskeistä eroa. Edustaja Talja puhui tilanteesta, jossa ihminen kieltäytyy aktivointitoimenpiteestä, ja silloin rangaistaan. Nyt me puhumme tilanteesta, jossa ihminen ei pääse aktivointitoimenpiteiden piiriin siitä huolimatta, että hän haluaa, ja tämän mallin seurauksena silloin rangaistaan, ja se on epäoikeudenmukaista myöskin sen ihmisen oikeusturvan näkökulmasta.

Ihmettelen myöskin tätä hallituspuolueiden edustajien intoa viitata toimeentulotukeen. Kuten me kuulimme, niin tämä leikkuri, jonka ei pitänyt olla leikkuri, on leikannut 11 miljoonaa työttömien perusturvasta. Siis noin puolelta Kelan perusturvaa saavalta työttömältä perusturvaa on leikattu, ja teidän vastauksenne on se, että nämä kaikki voivat hakea toimeentulotukea paikkaamaan tätä. Sehän tarkoittaa sitä, että te olette pahentaneet kannustin- ja byrokratialoukkua lähes 100 000 suomalaisen työttömän työnhakijan osalta. Sitäkö te tavoittelette, ja pidättekö tosiaankin tällaista mallia onnistuneena esimerkkinä työvoimapolitiikasta?

Puhemies Paula Risikko: Täällä on pyyntöjä vastauspuheenvuoroista, joita annan nyt vielä sellaiset kahdeksan kappaletta, ja sen listan aloittaa edustaja Lehti. — Te kaikki, jotka olette nyt paikalla, saatte puheenvuoron.

18.18 **Eero Lehti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmisillä on usein sellainen käsitys, että kaikki avoimet työpaikat ovat julkisesti avoimia. Riippuu varmaan suhdannetilanteesta, mutta veikkaan, että yli puolet on sellaisia työpaikkoja, joita ei julkisteta avoimiksi sen takia, että työnantaja ehkä saa liian paljon hakemuksia, pienellä paikkakunnalla on ikävä vastata kieltävästi ja niin edespäin. Se, että on niin kapeaa ajattelua, että jos ei ole avoimia työpaikkoja, niin ei tehdä mitään, on minun mielestäni aika omituinen lähtökohta. Me keskustelimme kerran aikaisemmin ministerin kanssa tästä ongelmasta. Kyllä ihmisten pitää tarjoutua, ja siinä tilanteessa työnantaja pystyy yleensä arvioimaan, milloin ja mihin tehtävään mahdollisesti olisi tarjolla hänelle työtä.

18.19 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua on kuunnellut, on ainakin tullut selväksi se, että ei tässä ainakaan hallitukselta kannata leivontavinkkejä tulla hakemaan. [Naurua — Pia Viitanen: Ei todellakaan!] Niin kuin ministeri viittasi, tämä on vähän kuin pulla, minkä sisällä on kivi. No, ministereiltä voisi kysyä, mitenköhän sitten käy, kun sen pullan syö, missä se kivi on. Kyllähän siinä hampaat menee, ja näinhän tämän hallituksen rakentaman mallin osalta tässä on käynyt.

Täällä viitattiin siihen, että ehkä muutaman vuoden päästä saamme tuloksia siitä, miten tämä malli on toiminut. No, edustaja Vartiainen, niin kuin varmaan olette huomannut, kyllä ne tulokset näkyvät jo tällä hetkellä niiden ihmisten lompakoissa, joidenka toimeentuloa on leikattu. Vaikka omaa halua aktivoitua olisi, tämä malli on leikannut ihmisten toimeen-

tuloa. Sitten ratkaisuksi hallitus tarjoaa tässä sitä vaihtoehtoa, että menkää toimeentulotuelle. Siis minkälaisen passiivimallin te olette tässä tekemässä, kun olette ensin leikkaamassa toimeentuloa ja pakottamassa ihmiset vielä sen jälkeen toimeentulotuelle? Aivan järjetön malli! [Puhemies koputtaa] Miettikää nyt vielä, olisikohan tässä vähän viilattavaa. [Pia Viitanen: Kivi pois!]

18.20 **Juhana Vartiainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puutun muutamiin asioihin. Täällä Heli Järvinen puhui tästä, miten oli perustanut omaa yritystä, ja hallitushan on nyt nimenomaan toiminut tässä. Nyt me olemme tuoneet lakiuudistuksen, jolla mahdollistetaan yritystoiminnan kokeilu. Vanhastaan kuitenkin työttömyysturva on tarkoitettu siihen, että ollaan palkansaajana työmarkkinoiden käytettävissä.

Täällä on puhuttu lompakosta. Samainen Ralf Sund, siis vasemmistoliiton entinen puoluesihteeri, joka tämän mallin keksi, on arvioinut, että 70 prosentilla työttömistä tulot kasvavat, koska nämä omavastuupäivät vähenevät. On sanottu, että tällaista mallia ei ole missään muualla. Tämäntapaisia malleja on kaikkialla Pohjois-Euroopassa. Tanskassa on miltei samanlainen. Siellä tämä työntekovelvoite on vain paljon isompi, 148 tuntia neljää kuukautta kohti.

Lopuksi tähän edustaja Lauri Ihalaisen puheenvuoroon sanon sen, että yleinen totuus on kuitenkin se, että mitä enemmän on erilaisia ehtoja ja velvoitteita, sitä korkeampi työttömyysturva meillä voi olla.

18.22 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pitkään työttöminä olleiden kohdalla vaikuttava aktivointi edellyttää resursseja työttömän henkilön rinnalla kulkemiseen, mikä tarkoittaa yksilöllisesti räätälöityä apua, tukea ja ohjausta. Mutta nyt nämä hallituksen myöntämät lisäresurssit eivät mahdollista kyllä tätä, koska tällä hetkellä edes hallituksen hehkuttamia määräaikaishaastatteluja ei ole pystytty siellä TE-toimistoissa tekemään. Niitäkin on valtavan paljon tekemättä. Hallitus on tehnyt myös kaksi pahaa virhettä, jotka estävät pitkäaikaistyöttöminä olleiden työllistymisen. Ne kaksi pahaa virhettä ovat nuorten aikuisten osaamisohjelman alasajo sekä kolmannen sektorin työllistämismahdollisuuksien heikentäminen. Välityömarkkinat olisivat niitä työpaikkoja, joissa sellainenkin henkilö, joka ei pääse sinne avoimille työmarkkinoille, voisi tehdä mielekästä ja järkevää, yhteiskuntaa hyödyttävää työtä.

18.23 **Maria Tolppanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä viitattiin aikaisemmin jopa behaviorismiin. En löydä sieltä yhtään sellaista tutkimusta, joka koskisi aktiivimallia. Tanskan mallista voin kertoa sellaisen asian, ettei ihan vääriä käsityksiä tulisi, että siellä työttömyysturva on jopa 90 prosenttia palkasta ja työttömyysturvaa maksetaan kaksi vuotta. Se on parisataa päivää enemmän kuin mitä Suomessa pisimmillään maksetaan. Sen lisäksi Kelan ihmiset sanovat näin, että näyttää siltä, että henkilöt, jotka olivat aktiivisia aikaisemminkin, ovat aktiivisia edelleen eli nuoret ja naiset ovat keskimäärin aktiivisempia kuin iäkkäät ja miehet. Kelan toimeentuloturvaetuuksien osaamiskeskuksen päällikkö toteaa, että työttömien aktiivisuudessa ei ole merkittävää muutosta.

No, nyt meillä on tullut sitten tämä yksityistäminen tähän. Ministeri Lindström, kun puhutaan aktiivimallista ja kaikista muista näistä ja kun tulee tämä yksityistäminen, jota nyt sitten kaiketi valtiokin alkaa tukemaan, oletteko valmis tekemään lakiesityksen, [Puhe-

mies koputtaa] jonka keskeinen sisältö on tulos tai ulos. Jollei löydy työpaikkaa työttömälle, niin sellaiset työvoimatoimistot lakkautetaan.

18.24 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy kyllä todella ihmetellä tuolta oikealta laidalta tulevia puheenvuoroja: Syyllistetään työtöntä, jo valmiiksi lyötyä, ihmistä, joka on heikoimmassa asemassa erittäin pienellä työttömyyskorvauksella. Edustaja Vartiainen näkee, että meillä on Suomessa liian korkea työttömyysturva ja perustuva ilmeisesti. Te olette valmis ajamaan valmiiksi ahdingossa olevat ihmiset toimeentulotukiluukulle, kyykyttämään heitä entisestään, ihmisiä, jotka tekevät parhaansa, yrittävät löytää työtä, yrittävät päästä koulutukseen, mutta teidän mielestänne he ovat laiskoja ja heitä pitää raipata. Tämä tuntuu ihan käsittämättömältä. Meillä on kansalaisaloite, joka tässä on meidän käsissämme, joka ennätysajassa sai 150 000 allekirjoitusta, ja teidän viestinne heille on: menkää toimeentulotukiluukulle, menkää leipäjonoihin, hakekaa sieltä toimeentulonne. Tämä on kyllä ihan käsittämätöntä puhetta.

Arvoisa ministeri Lindström, kysyn teiltä: oletteko te todella tätä kokoomuksen linjaa ajamassa eteenpäin, vai kuuletteko näitten ihmisten hätähuudon?

18.25 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on lisännyt työttömille mahdollisuuksia päästä nimenomaan työn piiriin mutta myös opiskella työttömyysturvalla. Tämä on ollut todella tärkeätä. Myös yrittäjyys on mahdollista nyt jatkossa, ja myös palkkatukena on voinut työttömyysturvaa käyttää. Olisi myös tärkeätä, että myös ansiosidonnaista työttömyysturvaa voisi käyttää yrittäjätoiminnan aloittamiseen. Toivottavasti työmarkkinajärjestöt vihdoinkin suostuisivat tähän, mitä hallitus on toivonut.

Sitten osatyökykyisten ja työkyvyttömien osalta: On todella tärkeää, että nyt on aloitettu tämä työ, miten voidaan heitä auttaa ja palvella — nimenomaan täsmätoimia näille ryhmille, joilla on vaikeuksia työllistyä. Iso osa työttömistä on tosiasiassa työkyvyttömiä. Tämän totesi myös lääketieteen tohtori Raija Kerätär Paltamon työllisyyskokeilussa, missä hän oli mukana tekemässä työtä, ja hän on nyt tässä sosiaali- ja terveysministeriön hankkeessa mukana. Milloinka tästä on odotettavissa tuloksia, että voitaisiin päätöksiä tehdä?

Puhemies Paula Risikko: Otan vielä kolme vastauspuheenvuoroa, sen jälkeen ministereitten lyhyet vastaukset, ja sen jälkeen sitten puhujalistaan, ja nämä kolme henkilöä ovat edustaja Kiuru, Krista, edustaja Ojala-Niemelä ja edustaja Arhinmäki.

18.26 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan suuri arvokysymys on se, mikä on se suuri tavoite, joka eduskunnalla on. Käsitykseni mukaan kaikki puolueet ovat ajatelleet, että viimesijainen on se, että me ajamme ihmisiä toimeentulotuen piiriin. Ja siltä osin arvokysymys on nyt aika vahvasti tässä läsnä: koemmeko me, että on reilua ottaa käyttöön työllisyyspolitiikkaan joku sellainen ikään kuin hallituksen omiin intresseihin liittyvä mekanismi, jossa jopa joka toinen saattaa olla riskissä joutua toimeentulotuen varaan? Tämä on varmasti se iso ongelma, ja joku voisi sanoa, että onkin kysymys passiivimallista. Minusta on niin suuri kysymys se, että jos ihminen tekee parhaansa, niin hän voi saada siitä palkitsemista, ei keppiä. Tämäntyyppisestä isosta arvokysymyksestä keskusteleminen uudelleen eduskunnassa on mielestäni tarpeen. [Puhemies koputtaa] Siksi on hyvä, että tämä aloite tulee sosiaali- ja terveysvaliokuntaan uudelleen.

18.28 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä malli on epäoikeudenmukainen ja kohtuuton, ja se loukkaa kansalaisten yhdenvertaisuutta. Tässä on sama sabluuna laitettu koko maahan tunnistamatta näitten alueitten alueellisia eroja. Palvelujen määrä vaihtelee suuresti paikkakunnittain. Eri puolilla Suomea on erilaiset mahdollisuudet saada lyhytkestoista työtä, eli aktiivimalli ei aktivoi, vaan se rankaisee näitä ihmisiä työn puutteen takia. Tämä on se lähtökohta. Malli rankaisee nimenomaan heitä, joilla on heikoimmat työllistymismahdollisuudet ja heikoin pääsy palveluihin. Kuten tässä edustaja Hänninenkin sanoi, työnnetään ihmisiä toimeentuloluukulle, joka johtaa työttömien lisääntyvään köyhyyteen. Se on aika kova rangaistus: 32 euroa 40 senttiä otetaan pois. Tämä taas puolestaan nostaa työllistymiskynnystä. Että oikean kehän olette kyllä, ministeri Lindström, keksinyt!

18.29 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos ajattelee, mitä edellinen hallitus teki, niin se muun muassa helpotti työllistymistä sillä, että työttömyyskorvausta saava voi tehdä töitä ilman, että se leikkautuu, minkä edustaja Jarva täällä nosti esille. [Eero Heinäluoma: Suojaosa!] Se, suojaosa, oli positiivinen uudistus, [Eero Heinäluoma: Kyllä!] mutta tämä hallitus on tehnyt pelkästään negatiivisia, leikkaavia uudistuksia.

Olen lukenut aika paljon palautteita ihmisiltä, jotka ovat nyt joutuneet tämän aktiivimallin kaltoinkohtelemiksi. Tämä ei ole aktivoinut heitä, vaan tämä on pikemminkin masentanut heitä. Tämä ei ole aktiivimalli vaan passiivimalli. Edustaja Vartiainen tuntuu täällä kannattavan passiivimallia, sitä, että ihmiset työnnetään köyhyyteen ja työmarkkinatukeen, joka on kaikkein passivoivin meidän kaikista tuistamme [Eero Heinäluoma: Toimeentulotuki!] — anteeksi, toimeentulotukeen.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä on yritetty oikeastaan kiertää sitä, että puhuttaisiin tästä itse asiasta, esimerkiksi siitä, että sairaat, ne jotka eivät ole työkykyisiä... Edustaja Lehti, ihan oikein, nosti esille, että [Puhemies koputtaa] on semmoisia ihmisiä, jotka eivät pysty tekemään töitä, [Puhemies: Aika!] ja tämä leikkaa heiltäkin.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia debatista. Nyt molemmat ministerit, enintään 3 minuuttia. Voi myös sieltä paikalta puhua. Enintään 3 minuuttia.

18.30 **Työministeri Jari Lindström:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia keskustelusta. Vaikka me olimme eri mieltä, niin tärkeä keskustelu tärkeästä aiheesta. Vielä kerran vähän näitä perusasioita, miten tätä mallia on nyt kehitetty ja kehitetään.

Siis tavoitellaan työllisyysasteen nousua, se on siellä se päätavoite, mutta halutaan vaikuttaa myös työttömyysturvaa saavien toimintaan, kuten edustaja Vartiainen on aika moneen kertaan täällä todistanut väkevästi. Tätä tavoitetta ei ole piiloteltu missään vaiheessa, mutta ei tämä muutos tapahdu yhdessä yössä tai päivässä. Työllisyyspaketissa kehysriihessä on kuitenkin jo päätetty lisätä mahdollisuuksia osoittaa aktiivisuutta. Täällä puhuttiin siitä, että tämä lisää byrokratiaa työ- ja elinkeinotoimistoissa. Totta kai sinne tulee lisää työtä, se on ilman muuta selvää. Sen takia sinne on annettu lisää rahaa sekä henkilökohtaiseen palveluun että työllistymistä tukevien toimien järjestämiseen. Tämä on tietenkin tärkeää, ja ihmiset tarvitsevat tukea. Työttömien mahdollisuuksia opiskella kehitetään, ja nämä uudet mahdollisuudet kerryttävät mallin mukaista aktiivisuutta, kuten on täällä esitetty moneenkin kertaan.

Edustaja Lehto kysyi tästä vapaaehtoistyöstä. Totta kai tätä on pohdittu, mutta sen ongelma on hyvin pitkälle se, mihinkä me vedämme rajan, minkälainen vapaaehtoistyö kelpaisi tähän. Onko se tuon organisaation järjestämä vapaaehtoistyö vai kaikki vapaaehtoistyö? Johtaisiko se sitten siihen, että tehtäisiin ikään kuin keinotekoista aktivoitumista, järjestettäisiin jotakin vapaaehtoista toimintaa, joka täyttäisi aktiivimallin mukaiset kriteerit? Tämä on tässä se ongelma. Siksi me olemme tällä hetkellä siinä asennossa, että vapaaehtoistyö ei täytä näitä kriteerejä. [Juhana Vartiainen: Naulan kantaan!]

No, sitten edustaja Tolppanen vallan mainiosti tietää asian — Tanskassa on 90 prosenttia tosiaan se työttömyysturvan taso, mutta se, mikä aika usein unohtuu sanoa: siellä on helpompi irtisanoa ja siellä on vahva työnhakuvelvoite. Joten silloin kun puhutaan näistä, niin pitää nämä molemmat asiat sanoa.

Tässä nousi esille se, mitenkä me kehitämme tätä työnvälitystoimintaa. Muun muassa siten, että tulee oikeasti tulosperusteista työnvälitystoimintaa. SIB, Social Impact Bond: se alun perin tuli tähän kotouttamiseen, nyt sitä mallia ollaan laajentamassa muun muassa pitkäaikaistyöttömiin — vain tuloksista maksetaan. Minun mielestäni tämä on tervettä suuntausta. Kaikki tiedämme työttömyyden kustannukset, 6 miljardia euroa. Jotain tälle järjestelmälle täytyy tehdä. Siksi tämä hallitus on tehnyt tämän työttömyysturvan käytön laajentamisen palkkatukeen, starttirahaan.

Ja kiitos edelliselle hallitukselle suojaosan nostamisesta, erittäin hieno teko. Mutta odottaisin, että tällekin annetaan krediittiä, että tämä hallitus on mennyt ajattelussa siihen suuntaan, että olemassa olevaa rahaa käytetään aktivoivaan toimintaan eikä passivoivaan.

Puhemies Paula Risikko: Seuraavaksi ministeri Mattila, enintään 3 minuuttia.

18.33 **Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila:** Arvoisa rouva puhemies! Ensin vastaus edustaja Jarvalle. Nostitte esille tämän hankkeen, joka on sosiaali- ja terveysministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön yhteishanke, jossa selvitetään juuri näitä työkykyasioita. Tavoiteaikataulu on jo lokakuun loppuun mennessä saada ensimmäisiä tuloksia. Tämä onnistui näin nopealla aikataululla aloittaa tämä selvittely, koska oli jo olemassa tämä OTE-hanke osatyökykyisten osalta. Siitä on lupa odottaa tuloksia, koska tällaista selvitystä näin laajasti aiemmin ei ole tehty ja kuitenkin tämä tilanne on ollut täällä vuosia jo edellisen hallituksen aikana.

Sitten vastaus siihen, että kansalaisaloitteesta riippumatta, jo sitä ennen ja nyt sen jälkeen, hallitus seuraa tätä eduskunnan lausumaa, aktiivimallin vaikuttavuutta, vaikutuksia, ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin. Suinkaan tämä työ ei tässä lopu.

Aikataulua täällä on myös kysytty, mitä muutoksia tulee. Totta kai riihikirjaus on, että tavoite on, että muutoksia saadaan voimaan mahdollisimman pian, mahdollisesti jo ennen elokuuta. Näin ollen niitä korjaavia toimenpiteistä on tehty, eikä se siihen tämä työ lopu.

Vapaaehtoistyöstä haluaisin todeta vielä sen, että Suomesta puuttuu sellainen vapaaehtoistyötä koskeva lainsäädäntö, joka monissa muissa Euroopan maissa on ja joka nimenomaan määrittelee työttömyyden ja vapaaehtoistyön suhdetta. Tätä selvitystä myös tehdään ministeriössä.

Sitten se, että täällä todetaan, että tämä hallitus leikkaa kaikesta ja kaikessa työttömiltä tai pienistä päivärahoista: tässä käytetään kyllä niukasti totuutta, näin on todettava. Meillä on perustulokokeilu, meillä on riihessä nostettu takuueläkkeitä, meillä vähimmäispäivära-

hoja on nostettu, meillä on Lex Lindström ollut voimassa. Näin ollen tämä ei pidä täysin kyllä paikkaansa.

Edustaja Eero Lehti otti esille negatiivisen tuloveron. Tämä on erittäin kannatettava ajatus. Nimenomaan tuleva hallitus tai seuraava hallitus on sen kysymyksen äärellä mielestäni, miten meillä perusturvaa tai toimeentuloturvaa, sosiaaliturvaa uudistetaan seuraavalla kaudella. Eli näin ollen totean: työ jatkuu tämän työttömyysturvalain puitteissa sen parantamiseksi.

Puhemies Paula Risikko: Tämän jälkeen siirrymme puhujalistalle, ja muistutan, että täältä korokkeelta 7 minuuttia ja paikalta 3 minuuttia.

18.36 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Sinä aikana, kun minä olen ollut politiikassa mukana, on ollut ylitse muiden kaksi asiaa, joista ihmiset ovat olleet yhteydessä. Näistä on tullut satoja ja satoja sähköposteja sekä puhelinsoittoja. Näistä ihmiset ovat tulleet juttelemaan toreilla ja tilaisuuksissa riippumatta siitä, missä päin Suomea olen ollut. Nämä kaksi asiaa ovat lomarahojen leikkaus ja niin sanottu aktiivimalli. Lomarahojen leikkausta ja aktiivimallia yhdistää se, että ne molemmat koskettavat satojatuhansia suomalaisia, ja se, että ne koetaan poikkeuksellisen epäoikeudenmukaisiksi.

Vaikka suurin osa ihmisistä on valmiita joustamaan yhteisen hyvän eteen vaikeassa taloustilanteessa, ei kukaan ole pystynyt perustelemaan sitä, miksi nimenomaan julkisen sektorin työntekijöiltä piti leikata muita enemmän. [Eero Heinäluoma: Hyvä kysymys!] Vaikka suurin osa ihmisistä on sitä mieltä, että työttömiltä voi edellyttää aktiivisuutta, ei kukaan ole pystynyt perustelemaan sitä, miksi työttömiltä pitää leikata siitä huolimatta, että he ovat olleet aktiivisia. [Eero Heinäluoma: Naulan kantaan!] Kepin ja kurjistamisen sijaan meidän tulee tukea työllistymistä panostamalla koulutukseen ja purkamalla työn vastaanottamista vaikeuttavia byrokratialoukkuja. Nyt eduskunnalla tämän kansalaisaloitteen myötä on historiallisen tärkeä mahdollisuus korjata tämä vääryys ja osoittaa, että päättäjät kyllä myöntävät virheensä, kun sellainen on tullut tehtyä. [Eero Heinäluoma: Kivi pois pullasta!]

Miten me tiedämme, että tämä niin sanottu aktiivimalli oli virhe? Vastaus on yksinkertainen: kaikkien jo tällä hetkellä saatavilla olevien tietojen perusteella. Aktiivimallin vaikutuksista tiedetään nimittäin jo tällä hetkellä varmasti kaksi asiaa. Ensimmäinen on se, että se leikkaa kohtuuttoman monen pienituloisen suomalaisen tuloja. Toinen on se, ettei se ole lisännyt aktiivisuutta ainakaan siinä määrin, että se olisi millään tavalla osoitettavissa. Ennakkotietojen mukaan Kelan etuuksia saavista työttömistä noin puolelta eli lähes 100 000:lta työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa saavalta perusturvaa leikataan. Kelan tutkijan mukaan vertailu viime vuoden aktiivisuuteen ei osoita, että aktiivimalli olisi lisännyt työttömien aktiivisuutta ainakaan merkittävästi. Työttömyyskassojen tulokset ovat samansuuntaisia. JHL:n selvityksen mukaan aktiivimalli ei ole lisännyt työttömien jäsenten työssäkäyntiaktiivisuutta lainkaan edelliseen vuoteen verrattuna. JHL:n kassan jäsenistä vain 40 prosenttia on onnistunut täyttämään aktiivisuusehdon. Insinöörien ja ekonomien työttömyyskassan jäsenistä arvion mukaan vain 33 prosenttia on täyttänyt aktiivisuusehdon ja Paperityöväen Työttömyyskassan arvion mukaan vain 20 prosenttia. Lain käsittelyn yhteydessä hallituksessa sanottiin, ettei aktiivileikkurin tarkoitus ole leikata työttömiltä. Tämä oli joko räikeä virhearvio tai kansalaisten tietoista harhaan johtamista. En tiedä, kumpi vaihtoehto on pahempi.

Vasemmistoliitto pyysi kansalaisilta kokemuksia aktiivimallista, jotta kaikki aktiivileikkurin puolesta äänestäneet saavat kuulla, miten se on ihmisten arkeen vaikuttanut. Markus kertoo, kuinka aktiivimallin johdosta hänen perheensä joutui jättämään osan ruokatarpeistakin ostamatta. ”Noin viikon ruokaraha lähti meidän taloudestamme sen tähden, kun työnantajat eivät palkkaa sadoista työhakemuksista huolimatta.” Marketta on 61-vuotias maalla asuva nainen. ”Olen hakenut jatkuvasti töitä, mutta kukaan ei halua palkata tämän ikäistä ihmistä. Olen ollut työttömänä viimeiset neljä vuotta. Minulla on useita tutkintoja, olen muun muassa tietoliikennetekniikan insinööri (AMK). Olen kouluttanut itseni vapaaehtoisesti työttömyysvuosinani kahtakin eri tutkintoa varten. Olen osallistunut työvoimatoimiston kursseille aina, kun olen vain päässyt. Olen helmikuussa kahteen kertaan yrittänyt päästä työvoimatoimiston virkailijoiden kanssa keskustelemaan omasta tilanteestani, mutta minulta evättiin pääsy keskusteluun. Aktiivimallin takia tulojani on leikattu.”

Kuten oppositio varoitti jo lain säätämisen yhteydessä, kohtelee aktiivileikkuri eri asemassa olevia työttömiä erittäin epätasa-arvoisesti. Iäkkäämpien työnhakijoiden mahdollisuudet päästä kursseille tai keikkatöihin ovat muita heikommat, ja alueelliset erot mahdollisuuksissa täyttää aktiivisuusehdot vaihtelevat hyvin suuresti. Samaten kortistossa on aivan liian monta sellaista työkyvytöntä työnhakijaa, jonka sairauspäivärahat ovat loppuneet mutta joka ei ole saanut eläkepäätöstä. Nyt hallitus siis väittää korjaavansa aktiivileikkurin ongelmia osoittamalla 11 miljoonaa euroa lisää työllisyysmäärärahoihin sekä laajentamalla aktiivisuusehtoon hyväksi luettujen koulutusten kirjoa. Nämä muutokset eivät kuitenkaan riitä korjaamaan jo valmiiksi viallista aktiivileikkuria. Tilanteessa, jossa pitkälle yli 100 000 työttömän työttömyysturvaa leikataan, ei näillä toimilla muuteta sitä, että suurella osalla työttömistä ei jatkossakaan tule olemaan todellisia mahdollisuuksia päästä palveluiden piiriin toistuvasti kolmen kuukauden tarkastelujaksolla. Hallituksen päättämät muutokset eivät myöskään ratkaise työkyvyttömien ja muiden vaikeassa asemassa olevien tilannetta, joiden kohdalla lyhytaikaiset työt ja kursseille osallistuminen eivät aina ole realistinen vaihtoehto. Malli siis rankaisee jatkossakin ihmisiä siitä, että heidän terveydentilansa ei ole riittävän hyvä.

Edelleen on syytä muistaa, että suurin lyhytkestoisen työn vastaanottamista hankaloittava tekijä on byrokratialoukku, joka vaarantaa keikkatyöläisten toimeentulon. Kolme vuotta vallassa ollut hallitus ei ole tehnyt vielä ainoatakaan toimenpidettä tämän ongelman korjaamiseksi, vaan on keskitytty leikkaaman perusturvaa ja antamaan kurinpalautusta työttömille.

Aktiivileikkuri tulee perua. Se on välttämätön alku byrokraattisen sosiaaliturvaviidakon uudistamiselle, mutta ennen kaikkea se olisi oikein ja oikeudenmukaista.

18.43 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Puhumme taas aktiivimallista. Silloin kun asiasta viimeksi tässä salissa keskusteltiin, ennakoin monenlaisia ongelmia. On kuitenkin yksi asia, jota en osannut ennakoida, nimittäin se, että aktiivimalli velvoittaa ihmiset tammikuun alussa noudattamaan sellaista ohjeistusta, joka annetaan tarkalleen vasta huhtikuussa. Siis työttömien on pitänyt tammikuun alusta saakka sanktioiden uhalla noudattaa ohjeistusta, jota heillä ei ollut mitään mahdollisuutta tietää varmuudella ennen kuin huhtikuussa. No, ei tarvitse olla sosiologi ennustaakseen, että tällaisissa tilanteissa TE-toimistoille syntyy ruuhkaa, ja niinhän siinä syntyikin, ja sen takia hallituksen yksi korjaavista toimista aktiivimalliin on nyt viranomaisvoimavarojen lisääminen.

Aktiivimalli itsessään oli jo oikeusturvan kannalta ongelmallinen, mutta sen toteutus on tehnyt siitä entistä ongelmallisemman. Minä en voi kuvitella, että yksikään poliitikko tässä salissa ajattelee, että on reilua vaatia ihmisiltä jotain sanktion uhalla kertomatta, mitä heiltä vaaditaan. Tämän pitäisi olla selvää ihan oikealta vasemmalle laidalle, että näin ei voida toimia, ja pitäisi olla selvää myös, että jos tällä lailla toimitaan, niin jos ei mikään muu niin viimeistään tämä kyllä murentaa tehokkaasti ihmisten luottamusta järjestelmään: sekä niiden TE-toimistojen virkailijoiden, jotka koettavat vastata niihin tuhansiin yhteydenottoihin, kun ihmiset soittelevat, että miten heidän nyt pitäisi tehdä, jotta he tästä kuivin jaloin selviävät, että ennen kaikkea niiden ihmisten, joidenka muutenkin hyvin pieni toimeentulo on uhattuna pienentyä entisestään. Tästä asiasta ei ole tänään tässä salissa käytetty yhtään puheenvuoroa, ja minä todella haluaisin kuulla jonkun sanovan, että tämä on okei, että tässä muka ei olisi mitään ongelmaa, että tässä muka on joku puolustettava tai edes sen ymmärrettäväksi tekevä ulottuvuus, koska minun nähdäkseni sellaista ei ole.

Mitä muuta me tiedämme nyt aktiivimallista, mitä vielä viime käsittelyssä, kun viimeksi tästä pöntöstä asiasta puhuin, ei tiedetty? No, ainakin näyttää nyt siltä, että aktiivimalli ei sitä toivottua aktiivisuutta lisännyt. Tästä meillä ei ole olemassa vielä tarkkoja tietoja, ja voi olla, että tilanne muuttuu oleellisesti nyt sen jälkeen, kun ihmisille on lopulta kerrottu, mitä ylipäätään odotetaankaan. Mutta tämänhetkisten tietojen mukaan, tämänhetkisten tilastojen valossa näyttää siltä, että työttömien käyttäytyminen suhteessa työmarkkinoihin ei ole radikaalisti muuttunut sen jälkeen, kun aktiivimalli astui voimaan. Yksittäistapaukset suuntaan tai toiseen eivät tätä kokonaisuutta muuta. Mikäli tämä oli aktiivimallin tarkoitus, niin toistaiseksi se ei näytä tavoitettaan saavuttavan. Vähän erilaista ilmaa oli jo silloin, kun aktiivimallista säädettiin, siitä, onko tämä ylipäätään aktiivimallin tarkoitus. Itse kuulin myös puheenvuoroja, joissa tämä ei olisikaan niin ollut, vaan enemmänkin haetaan niitä valtiontalouden säästöjä siitä leikkurista, joka tähän syntyy. Näiltä osin voidaan todeta, että aika hyvin meni, että puolet, monilla alueilla yli puolet, työttömistä saa nyt pienempää työttömyysturvaa kuin vielä maaliskuussa. Se, millaiset taloudelliset säästöt tästä sitten valtion kassaan tulevat, on eri asia, ja kuten jo hallituksen esityksestäkin voi käydä katsomassa, niin se, mikä työttömyysturvassa säästetään, se toimeentulotuessa pitkälti menetetään, minkä lisäksi tästä siirtymästä toimeentulotuen piiriin syntyy se, että sekä taloudelliset kannustinloukut että erityisesti sosiaaliturvan byrokratialoukut suhteessa sirpaletöiden vastaanottamiseen pahenevat entisestään. Näin toki ennakoitiin käyvänkin.

Järjestelmän oletettiin puolustuspuheenvuoroissa tuottavan työvoimapalvelut niille, jotka eivät kykene avoimilta työmarkkinoilta sitä aktiivimallin velvoitetta täyttämään. Näin ei ole käynyt. Työvoimapalveluthan eivät lisäänny yhtään sillä, että päätetään, että uhkaillaan vähän työttömiä. Työvoimapalvelut lisääntyvät sillä, että niitä rahoitetaan ja niitä järjestetään, ja työvoimapalvelujen lisääminen sillä, että niitä rahoitetaan ja niitä järjestetään, ei taas edellytä aktiivimallia, vaan se edellyttää sitä, että määrätään rahat ja määrätään joku tekemään ne muutokset, ja tämä on täysin mahdollista toteuttaa ilman aktiivimallia. On jopa niin, että meidän työttömyysturvajärjestelmässä ihan ilman aktiivimallia on työttömillä jopa velvoite osallistua näihin työvoimapalveluihin, jos niitä järjestetään. Jos työvoimaviranomaisella on osoittaa edes jossakin mittakaavassa järkevä työvoimapalvelu työttömälle, niin tämän velvollisuus on karenssin uhalla ottaa se vastaan ihan ilman aktiivimalliakin. Tässä suhteessa aktiivimallin ei odotettu tuovan muutosta eikä se muutosta ole tuonut. Kuitenkin näin on käynyt niiltä osin, että nyt kun hallitus koettaa paikkailla niitä ongelmia, joita aktiivimallissa päivä päivältä enemmän löytyy, niin se etsii ratkaisua siitä,

että yhä useammat erilaiset työvoimapalvelut tai sellaiseksi luokiteltavat toimet kelpaisivat aktiivimallin piiriin. — Lopetan, puhemies, ihan kohta.

Minä pelkään, että tässä on käymässä semmoinen ilmiö, jota meistä kukaan muu kuin Tarja Filatov ei täällä osannut ennakoida, nimittäin se, että meidän työvoimapalvelut suuntautuvat yhä enemmän paikkaamaan aktiivimallin velvoitetta sen sijaan, että ne järjestettäisiin sillä perusteella, että mahdollisimman moni työtön saisi työllistymisen kannalta järkevää palvelua. Tässä on nyt jo hyvä alku syntymässä tähän suuntaan. Tästä minä olen kyllä melkein yhtä huolissani kuin siitä järjestelmän legitimaation rapautumisesta oikeusturvaongelmien myötä.

18.51 **Rami Lehto ps:** Arvoisa rouva puhemies! Aktiivimalli kyykyttää suomalaista työtöntä duunaria ja tietysti eriarvoistaakin työttömiä riippuen siitä, missä päin Suomessa asuu. Tähän kiinnitti jo valiokuntakin silloin mietinnössään huomiota. Jos työtön etsii töitä eikä saa yrityksistä huolimatta minkäännäköistä työtä eikä pääse kurssille — kaikki työllistämistä edistävät kurssit voivat olla täynnä etkä saa niitä — niin kyllä se voi sitten pikkasen syödä sitä työtöntä, joka lyökin sitten hanskat tiskiin, että haetaankin sitten toimeentuloluukulta ne rahat. Kun on yritetty, niin siitä rangaistaan silti, vaikka olet yrittänyt etkä saanut töitä.

Täällä ministeri Lindström puhui, että vapaaehtoistyö ei kelpaa aktiivitoimena sen takia, kun ei tiedetä, mihinkä rajoja vedetään, mutta kyllähän me vedämme moneen muuhunkin asiaan rajoja. Hallitushan on nyt vähän linjaamassa, että alle 30-vuotiaita voidaan palkata määräaikaiseen työsopimukseen. Siinä on 30 vuotta — taas löytyi raja. Alle 20 henkilön työpaikoissa voidaan irtisanomista helpottaa — taas on laitettu siihen raja. Kyllä näitä pystyy laittamaan, jos halutaan.

Sitten täällä on tänään puhuttu myös tästä, että jos töitä löydy omalta paikkakunnalta, niin pitää muuttaa työn perässä, jättää perhe sinne kotipaikalle ja lähteä sitten itse katsomaan, löytyykö ensinnäkin asuntoa ja sitten mitä töitä sieltä löytyy. Näin aikoinaan kauan kauan sitten telkkarissa sellaisen eteläamerikkalaisen dokumentin, missä työn perässä kaupunkiin tulleet miehet kokoontuivat aikaisin aamulla ostoskeskuksen parkkipaikalle ja odottivat sitten, että työnantajat ajoivat siihen avolava-autoilla paikalle ja valitsivat sitten siitä, ketkä pääsisivät siksi päiväksi töihin. Onnekkaammat nousivat lavalle ja pääsivät yhdeksi päiväksi töihin, ja seuraavana aamuna taas sama toiminta. Ajattelin, että Suomeen ei ikinä tule tällaista toimintaa, mutta nyt kun on tätä hallituksen toimintaa katsonut, niin jopa luulen, että jossain joku päivä tällaista tulee Suomeenkin.

18.54 **Juhana Vartiainen kok:** Kauanko tässä saikaan puhua?

Puhemies Paula Risikko: 7 minuuttia.

Kiitos. — Arvoisa puhemies! Puheena olevan aloitteen käsittelyssä on kysymys sekä aktiivimallin perusteluista että tästä kansalaisaloiteinstituutiosta. Aktiivimallia on nyt hallituksen taholta perusteltu tässä keskustelussa ja viime kuukausina ihan ansiokkaasti. Sillä saavutetaan todennäköisesti kuitenkin kohtuullinen työttömyyden aleneminen jokseenkin pienellä sosiaaliturvan leikkauksella. Käyttöönotossa eli toimeenpanossa kompuroitiin valitettavasti kiireen vuoksi jonkin verran, mutta eiköhän nämä lastentaudit päihitetä.

Oppositio ja kansalaisaloitekin esittävät sellaisen kovin oudon perustelun, ettei työtön työnhakija muka voisi vaikuttaa työllistymiseensä tai keikkatyön saamisen todennäköisyyteen. Sehän on aivan järjenvastainen väite. [Eero Heinäluoma: Ei kukaan ole niin sanonut!] Totta kai työtön voi omalla toiminnallaan vaikuttaa siihen, löytyykö työpaikka tai työkeikka, ja juuri tällaista käyttäytymisen muutostahan tässä haetaan, skandinaavisen työlinjan mukaisesti ihmistä sekä patistaen että auttaen.

Työvoimahallinto on tehnyt sen aivan oikean päätöksen, että työllisyyskursseille ei oteta ihmisiä vain sen vuoksi, että aktiivisuusehto täyttyisi. Emme elä sosialismissa emmekä myöskään työnhakusosialismissa. Julkinen valta voi auttaa työsuhteen syntymisen todennäköisyyttä, mutta vapaassa yhteiskunnassa julkinen valta ei koskaan voi taata sitä, että työpaikka löytyy. Tämä pitää kertoa rehellisesti myös kansalaisille ja äänestäjille. [Eero Heinäluoma: Kyllä he sen tietävät!]

Alustavat tiedot kertovat kyllä, että aktiivimallilla tällaisia käyttäytymisvaikutuksia on ehkä jo ollutkin, mutta se varsinainen uudelleen katselun aika on ehkä kahden, kolmen vuoden kuluttua, kun se on vaikuttanut työntekijöiden, yritysten ja työttömien käyttäytymiseen. Toiveissani on, että erityisesti virta niin sanottuun työttömyyseläkeputkeen kapenee ja toivottavasti tyrehtyy. Näitä työttömyysturvan lisäpäivillä olevia on pidetty käytännössä varhaiseläkeläisinä, siis jo aiemmankin lain vastaisesti, ja työttömyysturvaa on tällä tavalla ikääntyneitä hiljaisessa yhteisymmärryksessä irtisanomalla käytetty työpaikoilla hyväksi ja käytetty väärin eräänlaista moral hazardia luoden. [Eero Heinäluoma: Eikö Ruotsin malli kelpaa tähän?] Nyt tähänkin tulee uutta ryhtiä, kiitos aktiivimallin. Ja niin kuin tässä on kuultu, budjettiriihessä on nyt yleisesti toivotulla tavalla lisätty työvoimahallinnon voimavaroja.

Tällainen toimintatapa on oikeastaan vasta ensimmäinen askel sillä pitkällä tiellä, jolla me teemme Suomenkin sosiaaliturvasta enemmän työhön kannustavaa muiden Pohjoismaiden esimerkkiä katsellen. Mitä velvoittavampi ja vastikkeellisempi työttömyysturva meillä on, sitä korkeampi voi olla työttömyysturvan taso. Meille on vielä kovin uutta se poliittinen keskustelu, jota on käyty Skandinavian maissa jo kauan ja jossa korostetaan yksilön taloudellis-sosiaalisten oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoa, mutta nämä asiat muuttuvat hitaasti. Me olemme henkisesti eräänlainen siirtymätalous, joka tulee muita Pohjoismaita jäljessä. [Eero Heinäluoma: Ja tauti pahenee!]

Mutta toinen aspekti tässä keskustelussa on tämä kansalaisaloitteen käyttö. Aloitehan tähtää aivan tuoreen, hyvin perustellun ja harkitun ja valmistellun lain kumoamiseen, ja kysymys on: onko tässä kansalaisaloite oikea kulkuneuvo? Hallituksen esitys eduskunnalle kansalaisaloitelaiksi ja laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 § muuttamisesta — tämä on hallituksen esitys 46/2011 — lausuu: ”Tavoitteena on yhtäältä edistää kansalaisten toimintamahdollisuuksia ja toisaalta huolehtia siitä, että eduskunnan lainsäädäntötyö sujuu joustavasti ja tarkoituksenmukaisella tavalla.” Tästä voisi todeta, että ihan vastikään säädetyn lain kumoamiseksi tehty aloite ei ainakaan nyt tällaista tavoitetta toteuta, siis eduskuntatyön sujumista tarkoituksenmukaisella tavalla. Se aiempi esitys lausuu niin ikään: ”Aloitteella voidaan nostaa esille sellaisia uusia kysymyksiä, jotka ovat ehkä jääneet huomiotta poliittisten puolueiden toiminnassa.” Tämäkään ehto ei tämänkään keskustelun valossa oikein näytä täyttyvän. Vertailukohdan voi ottaa myös perustuslakivaliokunnan lausunnosta, joka koski avioliiton säilyttämistä, Aito avioliitto -aloitetta. Silloin perustuslakivaliokunta lausui: ”Perustuslakivaliokunnan mielestä vastikään eduskunnassa hyväksytyn lain muutosehdotuksen sisältävä kansalaisaloite ei hyvin sovi yhteen sen kan-

salaisaloitteen säätämisvaiheessa esitetyn tarkoituksen kanssa, että aloitteella tuodaan uusia aiheita poliittiseen keskusteluun.” Ja jos muistan oikein, tämä näkökohta sai tässä salissa kaikkialta salista aika paljon tukea.

Eli tässä halutaan nyt kansalaisaloitteella kumota eduskunnan juuri hyväksymä tuore lainsäädäntö, jonka vaikutuksia ei vielä edes voida nähdä tai jolla kuitenkin todennäköisesti työttömyyttä alennetaan. Laki käsiteltiin valiokunnassa, tietysti tavanomaisella huolellisuudella, vain muutama kuukausi sitten. Se säädettiin voimaan eduskunnan enemmistön voimin. Oppositio vastusti ja hävisi äänestyksen. Tätä lakia arvioidaan parhaiten muutaman vuoden kuluttua, kun nähdään, miten se on muuttanut työmarkkinoiden toimintatapaa. Siksi tätä kansalaisaloitetta ei mielestäni ole syytä ottaa tässä vaiheessa sellaiseen käsittelyyn, joka johtaa tämän salin äänestykseen, vaan katsoa asiaa uudelleen vuoden, kahden sisällä, kun kokemuksia on alkanut karttua, ja sitten voidaan kehittää tätä toimintatapaa edelleen.

19.01 **Martti Talja kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu aktiivimallin ympärillä on ollut hyvin intensiivistä ja kiivastakin ajoittain. Minusta meidän tulee yhdessä miettiä sitä, miten me pääsisimme yhdessä parhaimpaan mahdolliseen tulokseen. Toisaalta on hyvä muistaa, että keskustavetoinen hallitus on nyt hallituskauden alusta asti ohjannut vahvaan työntekoon ja toimeliaisuuteen kannustaen ja sitä kautta vaalilupauksemme mukaisesti on laittanut Suomea kuntoon. [Suna Kymäläinen: Siitä se kansa parastaikaa kiittää!] Uudistuslistalla on ollut leikkauksia, rakenteellisia muutoksia ja selkeitä resurssilisäyksiä.

Oletan, että meillä eduskunnassa on varsin laaja yhteisymmärrys siitä, että työnteon tulee aina olla joutenoloa kannustavampaa ja työttömien aktivointi on joskus tarpeellista. Kun katsotaan poliittista lähihistoriaa, huomaamme, että työttömien aktivointi on ollut varsin usein eri hallitusten työpöydillä riippumatta hallituksen kokoonpanosta. Aiemmin jo viittasin 90-luvun puolivälissä Lipposen ensimmäisen hallituksen aikana työttömien veroprosentin kaksinkertaistamiseen työssä olevien veroprosenttiin nähden, ja tämän lisäksi 90-luvun loppua leimasivat lähes vuosittain päätetyt uudet työttömyyspäivärahan tiukennukset. Sama niukkuuden jakaminen ja osittain kepillä ohjaamisen linja ovat jatkuneet aina tähän päivään saakka, joten kyseessä ei todellakaan ole mikään uusi asia.

Keskustan linja on aina ollut kansalaisen henkilökohtaisen kehitystarpeen toteuttaminen, tunnustaminen, eli haluamme luoda edellytykset sille, että kansalainen itse voi itseään kehittää. Eräs varsin kulunut sanonta kuuluukin: on paljon tärkeämpää opettaa kalastamaan kuin antaa kalaa. Yksilön itsensä kannalta on henkisesti paljon merkittävämpää tienata elantonsa itse, hankkia kokemusta, vaikka ansiotaso ei olisi juurikaan erilainen tukeen verrattuna.

Kun syksyllä käsittelimme tätä aktiivimallia, olivat keskustassa mallin haasteet tiedossa. Tiedostimme, että varsinkin pitkäaikaistyöttömyyden taustalla on usein myös terveydellisiä ja sosiaalisia ongelmia sekä syrjäytymistä. Näillä henkilöillä kyky toteuttaa aktiivimallin vaatimia toimenpiteitä on heikentynyt. Korostimme, että vaikeasti työllistyville täytyy olla tarjolla myös heille sopivia työllisyyspalveluja. On myös muistettava, että pitkäaikaissairaus tai muu työkyvyttömyys on lähtökohtaisesti este olla työttömänä työnhakijana. Työttömyysetuuden lähtökohtana on, että työnhakija on työkykyinen ja siten työmarkkinoiden käyttävissä. Osatyökykyisten tilanteen selvittämiseksi on sosiaali- ja ter-

veysministeriö asettanut selvityshenkilöryhmän, jonka tehtävänä on arvioida nykyistä järjestelmää ja tehdä siihen tarvittavat korjaukset.

Työvoimapalveluissa ja mahdollisuudessa osallistua niihin on suuria eroja maan eri osissa, tämä tunnustetaan. Ensimmäiset raportit lain voimaantulon jälkeen kertoivat osaltaan niistä huolista, joita lakia kohtaan jo ennen sen voimaantuloa oli esitetty. Tällä hetkellä on myös epäselvää, onko nyt kaikki työttömät arvioitu. Joidenkin esitystietojen mukaan ainoastaan 10 prosentin arvioinnin perusteella on tehty ne kuntakohtaiset arvioinnit, joita tässäkin on nyt käytetty keskustelun pohjana.

Pidän hyvänä, että hallitus kehysriihessä sai aikaan päätöksiä, joilla aktiivimallia uudistetaan. Hallitus lisää TE-toimistojen henkilöresursseja yhteensä yli 200 henkilötyövuodella, lisää aktiivimallin määrittämäksi aktiivisuusehtoa kerryttäväksi työvoimapalveluksi uuden asetuksen perusteella myös osallistumisen ammattijärjestöjen, kansalaisjärjestöjen tai yhteiskunnan järjestämään työllistämistä edistävään valmennukseen tai koulutukseen. Meillä on kuitenkin edelleen käsissämme työn ja työvoiman kohtaanto-ongelma.

Kansalaisten huoli on siis kuultu, ja oikeansuuntaisia täsmentäviä toimenpiteitä ollaan tekemässä. On välttämätöntä, että hallitus seuraa lain toteutumista edelleenkin ja reagoi jatkossakin niihin epäkohtiin, joita siinä ilmenee.

Itse näen, että tulevaisuus työttömyyden ja sosiaaliturvan osalta on kuitenkin reaaliaikaisen tulorekisterin ja sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen yhdistäminen, jolloin päästään henkilökohtaiseen kokonaistuloon, joka voisi olla 1 000 euron paikkeilla negatiivisen tuloveron tai vastaavien menettelyjen avulla. Tällä hetkellä yksi työpaikan vastaanottamisen este saattaa olla esimerkiksi byrokratialoukku, joka tulee työttömyysturvan sovittelusta. Silloin yksi kuukausi oikeastaan jää tuloa saamatta, [Vasemmalta: Juuri näin!] ja odottaisin, että tässä korjaamistoimenpiteessä voitaisiin nyt sitten esimerkiksi tämä sovittelu siirtää yhden kuukauden yli. Näen, että meidän tulee kehittää aktiivimallia sillä tavalla, että se tukee työn vastaanottamista. [Suna Kymäläinen: Lisää toimeentulotukiasiakkaitten määrää!]

19.07 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä kansalaisaloite on todella tärkeä ja merkittävä, ja haluan myös osaltani kiittää sen tekijöitä, siihen osallistuneita aktiivisia ihmisiä, joiden ansiosta tosiaan tämä merkittävä epäkohta on palannut jälleen tänne eduskuntaan keskusteltavaksi, ja hyvä niin. Mielestäni tämä kansalaisaloite ja se, että se syntyi nopeasti, spontaanisti ja keräsi reilut 100 000 nimeä hyvin nopealla vauhdilla, kuvastaa juuri sitä, että kansalaiset tuntevat tämän niin sanotun aktiivimallin todella oikeudentajun vastaiseksi ja loukkaavaksi. Siitä on varmasti tullut eräänlainen symboli tälle eriarvoistavalle ja epäreilulle hallituksen politiikalle. Siltä minusta ainakin tuntui, kun olin itsekin mukana siinä mielenilmaisussa, joka tuolla torilla pidettiin tätä Lindströmin leikkausmallia vastaan.

Paitsi että tämä sotii yleistä oikeudentajua ja oikeudentuntoa vastaan, niin tämä malli sinänsä on varsinainen keksintö eikä niinkään positiivisessa vaan negatiivisessa mielessä. Nimittäin ei kukaan muu kuin Suomen hallitus varmaan tulisi keksineeksi mallia, joka ihan tosissaan rankaisee ihmistä kiitokseksi siitä, että ihminen aktiivisesti hakee töitä. Se on käsittämätön oivallus Suomen hallitukselta, ja tällaista mallia ei tosiaan, kuten täälläkin on todettu, missään muualla ole olemassa. Nyt on hyvä tilaisuus hallituksen peruuttaa ja kumota tämä mallinsa, mutta ei tämä keskustelu kauheasti siihen toivoa ole antanut, sen ver-

ran innokkaasti tuntuivat hallituspuolueiden edustajat ja ministerit tätä kuitenkin puolustavan.

Tämä aktiivimallihan oli yksi osa tällaista hallituksen ikään kuin ketjua, jolla se on enemmän tai vähemmän koko ajan ollut ajamassa alas työmarkkinoiden turvallisuutta. Kuten joskus jo kyselytunnilla todettiin, tämähän alkoi siitä heti hallituskauden alussa, että uhkailtiin pakkolailla, sitten tuli työttömyysturvan leikkauksia, sitten tuli tämä lomarahojen leikkaus ahkerilta kunnallisilta työntekijöiltä ja julkisen sektorin työntekijöiltä — sairaanhoitajilta, opettajilta, siivoojilta, kaikilta näiltä — sitten tuli tämä aktiivimalli, ja nyt sitten valitettavasti ihan tuoreimpana tähän ketjuun ovat liittyneet nämä nuorten perusteettomat pätkätyöt sekä sitten tämä niin sanottu potkulaki, jossa helpotetaan sitä, että ihminen voidaan irtisanoa. Aika julma linja, aika kylmä linja, eikä vallan aika.

Ja kuten sanoin tuossa debatissakin, niin siitähän tässä nyt on kysymys, että kokoomus heiluttaa tahtipuikkoa ja siniset ja keskusta laulavat taustakuorossa. Ymmärrän kokoomuksen halun pitää tätä aktiivimallia yllä, niin sanottua kiveä pullassa. Kokoomus sen tuntuu sinne kovasti haluavan, mutta se, että näen täällä kaksi sinistä ministeriä puolustamassa sitten tätä kokoomuslaista linjaa ja sitten näen keskustan nyökkäilevän vieressä, on kyllä sangen tavatonta. Me olemme tilanteessa, että me leikkaamme ihmisten perusturvaa, ja Suomen keskusta nyökkäilee siinä mukana ja on toimimassa näin. Kuinkas se menikään ennen vaaleja: pääministeri Sipilä sanoi, että perusturvaan ei kosketa ja leikkauksia ei tehdä.

Kuten sanottu, tämä on kivi pullassa. Minua ovat hieman huolestuttaneet tietyissä kohdissa tämän keskustelun sävyt, kun on tunnuttu naureskelevan hieman tällaisille opposition huolille ja muille. Muutamia puheenvuoroja tänäänkin niin kyselytunnilla kuin tässäkin keskustelussa on tullut vähän semmoiseen ylimieliseen henkeen. [Suna Kymäläisen välihuuto] — Aivan. — Ja siinä mielessä, kun ajattelee, mitä tässä nyt on tapahtumassa — koko suomalaista työmarkkinajärjestelmää, sen turvallisuutta ollaan heikentämässä — niin ei se kyllä mikään naurun asia ole. [Olavi Ala-Nissilä: Ei täällä ole kukaan nauranut!] — Me olemme palaamassa, edustaja Ala-Nissilä, menneisyyteen tämän hallituksen toimesta. Sehän oli torppariaikaa, kun ei ollut oikein oikeuksia ja työnantajat sopivat demokraattisesti työehdoista itse itsensä kanssa, niin että torppariaikaan ollaan menossa tämän ideologian mukaisesti.

Puhemies! Aiemmissa puheenvuoroissa tuli hyvin ilmi se, minkä nyt olemme nähneet: Tämä malli ei toimi. Se toimii puhtaana leikkurina. Aktivointiasteet eivät juurikaan ole nousseet, ja se on sitten toiminut yli puolelle työttömistä leikkurina, ja se on tietenkin pienissä tuloissa kova juttu, kun muutenkin on menettänyt ansioita ja joutunut työttömäksi, että sitten vielä lisäleikkuri tulee aktiivisuudesta huolimatta. Se todella näille ihmisille tuottaa kovasti vaikeuksia. Kuten todettu, nyt olisi aika ottaa se kivi pois pullasta — ministeri Lindström silloin aikaisemmin, aiemmissa keskusteluissa, kertoi, että tämä on kivi pullassa, joka pitää vaan niellä, ja täytyy kyllä sanoa, että mikään master chef ministeri Lindström ei tällä reseptillään varmasti ole, päinvastoin.

Täällä edustaja Vartiainen sanoi, että arvioidaan sitten muutaman vuoden kuluttua, mutta voisin tähän todeta, että onneksi kuitenkin välissä on vaalit, ja jos luottamusta kansalta saamme, niin SDP:hän on todennut, että se tämän mallin peruu, ja meillä on lukuisia omia esityksiä, mitkä olisivat nimenomaan kannustavia ja sitä kautta auttaisivat ihmisiä työllistymään.

Puhemies! Minä kannatan yleisesti ottaen kansalaisaloitejärjestelmää enkä ymmärrä sitä, että täällä esimerkiksi edustaja Vartiainen vähän kritisoi niin tätä järjestelmää kuin tä-

täkin aloitetta ja sanoi, että kun tässä on hyvin valmisteltu laki, juuri tuore, niin ei saisi tehdä kansalaisaloitetta. Mutta kyllä hän itsekin myönsi puheenvuoronsa alussa, että aikamoista kompurointia oli valmistelusta johtuen tämän lain alkuvaiheessakin jo, joten eikö hän tunnusteta tosiasiat, puhemies, ja oteta kivi pois pullasta.

19.14 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Minua harmittaa tässä keskustelussa se, että aina verrataan Tanskan järjestelmään meitä suomalaisia. Minua harmittaa tanskalaisten puolesta, kun muistetaan se, että meillä on jotakuinkin saman verran asukkaita mutta Tanskassa työvoimavirkailijoita on lähes kaksikymmentäkertainen määrä meihin verrattuna, siis Suomessa tällä hetkellä noin 2 400 ja Tanskassa 40 000. En lähtisi näiden lukujen pohjalta tekemään kovin kummoisia vertailuja. Tähän oikeastaan sisältyy se iso ongelma, joka meillä Suomessa on: meillä työtöntä edelleenkään ei kohdata. Viime vuoden alusta, siis vuoden 17 alusta, tulivat voimaan määräaikaishaastattelut kolmen kuukauden välein. Niitä on kehuttu pääministeriä myöten, niiden on sanottu toimineen hyvin, ja tästä syystä halusin tarkistaa viime viikolla, millainen tilanne näiden määräaikaishaastattelujen kanssa on.

Ensinnäkin vain 60 prosenttia työttömistä on päässyt määräaikaishaastattelujen piiriin, mutta mikä vielä huolestuttavampaa, kasvokkain tapahtuneita kohtaamisia TE-toimistossa on viime vuonna ollut vähemmän kuin vuonna 16. Siis kun määräaikaishaastattelut tulivat voimaan vuoden 17 alusta, kohtaamisten lukumäärä on edellisvuoteen verrattuna vähentynyt. [Marisanna Jarva: Ja työllisyys kasvanut!] Näin huonosti toimivat kolmekuukautishaastattelut työttömille. — Työllisyys ei kasvanut, vaan työttömyys lisääntyi viime vuoden aikana 20 000:lla. Tilastokeskuksen mukaan viime vuoden joulukuussa oli 20 000 työtöntä enemmän kuin vuotta aikaisemmin, ja siitä huolimatta kasvokkain tapahtuneiden haastattelujen määrä oli jopa pienempi. — Että mitenkä meni noin niin kuin omasta mielestänne? [Olavi Ala-Nissilä: Työllisyys parani!] — Työttömiä oli 20 000 enemmän kuin edellisen vuoden joulukuussa.

Lukemattomat Suomen työttömät ovat tällä hetkellä hätääntyneitä ja hämmentyneitä. Sain yhteydenoton eräältä mieheltä, jonka täytyi todistaa lukeneensa verkkosivulta työnhakijan oikeuksista ja velvollisuuksista. Tällaisen kirjeen hän sai TE-toimistolta. Tätä kutsuttiin kirjeessä työllistymissuunnitelmaksi, ja tämä mies huolestuneena kysyi minulta, mitä hänen nyt pitää tehdä ja miten hänen pitää toimia, ja kun kerran kirjeessä sanottiin, että lue verkkosivulta työnhakijan oikeuksista ja velvollisuuksista. Sanoin tälle kysyjälle, että no, lue ja vastaa sitten kirjeeseen, että nyt olen lukenut. Näin hän toimi, ja kuinka ollakaan, viikko tämän jälkeen hän sai uuden kirjeen, jossa hänelle kerrottiin, että hienoa, nyt työttömyysturvasi voi jatkua seuraavat kolme kuukautta. Mutta kysymykseni kuuluu: miten tämänkaltainen näennäistoiminta auttaa yhtään ketään työllistymään? Se ei taatusti muuta kuin turhauta sitä TE-toimijaa ja ennen kaikkea sitä työtöntä, joka on jo oman työttömyytensä kanssa hädissään. Ehdottaisin, että tämänkaltaisista näennäistoimista luopuisimme välittömästi.

Kun aktiivimallia käsiteltiin valiokunnassa, meillä oli silloin jo mielessämme monia uhkia. Me pelkäsimme, että työttömiä ajautuu työttömyysturvalta viimesijaisen toimeentuloturvan piiriin. Tämä on toteutunut. Meillä oli pelko siitä, että työttömät viimesijaisena mahdollisuutenaan intoutuvat hakemaan työkyvyttömyyseläkettä, kun eivät onnistu aktivoitumaan työtä saamalla tai heille tarjotuilla työllisyyspalveluilla, ja juuri näin on käynyt. Työeläkeyhtiöt kertovat, että työkyvyttömyyseläkkeitä on haettu entistä enemmän, ja osa

hakijoista on suoraan ilmoittanutkin rehellisesti hakeneensa sitä pelkästään oman työttömyytensä takia. Tuloksena on, että iso osa työttömistä tuntee itsensä tällä hetkellä kyykytetyksi, eläkejärjestelmä ruuhkautuu, politiikka menettää uskottavuuttaan ja me kaikki häviämme. Onko tämä sen arvoista?

No, tässä keskustelussa on käytetty paljon puheenvuoroja siitä, että pitkäaikaistyöttömille on sentään käynyt hyvin. Pitkäaikaistyöttömien määrä muistaakseni oli vähentynyt 36 000:lla, mutta kun muistamme, että käyttöön on otettu Lex Lindström—Taipale, jonka mukana 5 000 pitkäaikaistyötöntä on päässyt eläkkeelle, ja kun muistamme, että tulottomiksi, siis pois työttömyysturvalta muun sosiaaliturvan piiriin, on tipahtanut yli 25 000 ihmistä — tulottomien määrä on yli kaksinkertaistunut viidessä vuodessa, ja muun sosiaaliturvan piirissä on nyt yli 50 000 kotitaloutta — niin voi vain hyvällä syyllä kysyä, kuinkahan moni näistä pitkäaikaistyöttömistä on oikeasti työllistynyt. Iso joukko se ei ainakaan ole. Toivottavasti ministeri vastaa vielä siihen kysymykseen joskus. Hän lupasi alkuvuodesta selvittää sen, mitä pitkäaikaistyöttömille on tapahtunut, mutta sitä selvitystä emme ole vielä saaneet.

Jos minulla olisi valtikka, muuttaisin työvoimapalvelut aidoiksi palveluiksi, lisäisin huomattavasti TE-toimistojen resursseja, niin että meitä voisi verrata vaikka sinne Tanskaan, muuttaisin tämän passiivimallin aktiivimalliksi, jossa palkitaan aktiivisuudesta eikä rangaista passiivisuudesta, lisäisin palkkatukea, loisin pysyvät välityömarkkinat, joilla hoidettaisiin vaikeasti työllistyvien ihmisten mahdollisuudet. Onneksi saamme tulorekisterin käyttöön, ja vielä kun saisimme yhdistelmävakuutuksen ja opinto- ja työllisyyssetelin, niin olisimme jo paljon pidemmällä. Toivottavasti tämänkaltaisesta aktiivimallista päästään eroon.

19.22 **Marisanna Jarva kesk:** Arvoisa puhemies! Aktiivimallista keskustellaan, ja hyvä niin. Sitä on edelleen kehitettävä ja nyt kehitetään, ja jatkossakin varmasti tullaan vielä parannuksia tekemään. Mutta on tärkeätä, että aloitetaan jostakin mallista, joka auttaa nimenomaan siihen, että Suomessakin, niin kuin muissakin — erityisesti Pohjois-Euroopan — maissa, työnteon pitää olla aina kannattavampaa kuin ei-työnteon ja varsinkin kotona olemisen. Se kuulostaa ikävältä, ja minä ymmärrän sen kovan kritiikin, mitä tätä mallia kohtaan tulee. Totta kai, kun työttömyys kohtaa ja kun on varmasti monenlaista muutakin sellaista tunnetta, että miten tässä tulevaisuudessa pärjää ja kuka minua auttaa tässä asiassa ja riittävätkö omat voimavarat, niin varmasti tuntuu siltä, että onko tämä nyt auttamista. Mutta toisaalta minullekin on tullut paljon palautetta nuorilta siitä, että esimerkiksi ei ole kannattanut ottaa työtä vastaan aiemmin. Järjestelmä ei kannusta siihen, [Suna Kymäläinen: Miten tämä järjestelmä kannustaa siihen?] jos rahaa tulee enemmän kotona ollessa kuin työtä vastaanottaessa. Ei se ole nuoren vika, esimerkiksi. Tällaisten nuorten kanssa puhuessani he ovat minulle tätä palautetta suoraan itse sanoneet, ja en minä syyllistä ihmistä siitä, vaan se on meidän järjestelmän vika, ja siksi on järjestelmää muutettava.

Aktiivimallin osalta on ollut tärkeää kohdistaa huomio nimenomaan siihen, että ihmisille on saatava lisää näitä palveluja. Olen itse ollut Paltamossa pitkään kuntapäättäjänä. Meillä oli siellä työvoimakokeilu, jossa nimenomaan annettiin täsmätoimia erityisesti pitkään työttömänä olleille. Myös tutkittiin sitä, onko esimerkiksi työkyvyttömyystilanne jo käsillä, että pitäisi päästä työkyvyttömyyseläkkeelle. Siinä tilanteessa olevia on hyvin paljon työttömissä tällä hetkellä Suomessa, ja he turhaan juoksevat luukulta toiselle, ja heidän kohdallaan on erittäin tärkeää, että nyt hallitus selvittää ne toimet, miten voidaan tunnistaa

nämä ihmiset, jotka eivät kuulu lainkaan TE-toimiston palvelujen piiriin vaan kuuluisivat oikeastaan työkyvyttömyyseläkkeelle. Tähän tietysti on määräaikaisia lakeja tehty, mutta meidän pitää päästä tunnistamaan nämä henkilöt, että voidaan kohdistaa heille tarvittavia toimenpiteitä, ja sitten ne, joilla on edelleen työllistymisen mahdollisuus ja kyky siihen, niin että heille kohdistetaan erilaisia toimia. Myös osatyökykyisille pitää saada lisää uusia toimia. Meidän järjestelmä on liian tasapäistävä myös työttömien osalta tällä hetkellä.

Sitten tähän itse aktiivimalliin liittyen aikaisemmin tässä keskustelussa tuli esiin, että tietoa ei ole riittävästi, ja se on totta. Niin kuin aikaisemmin tässä keskustelussa ministeriltä tätä kysyin, on tärkeää, että lisätään tietoa siitä, että työllistyminen ei ole ainoa kriteeri, joka hyväksytään. On myös mahdollista päästä koulutuksen piiriin, ja näitä koulutusmahdollisuuksia nyt lisätään. Ammattiliitoilla, kunnilla, erilaisilla työllisyyskoulutusta tarjoavilla tahoilla on todella hyvää koulutusta, ja on tärkeätä, että nämä lisätään nyt. Ne olisi pitänyt lisätä jo alkuvaiheessa, että pääsee näitten koulutusten piiriin ja omia työllistymismahdollisuuksia saadaan lisättyä. Tämä on nimenomaan se tärkeä asia siinä, että myöskin näitä koulutuksia on tarjolla ympäri maata — ja näitä on tarjolla. Esimerkiksi Kainuussa meillä on erittäin hyvin palveluita tarjolla, ja on nimenomaan tarjottava ihmisille sitä tietoa, että näitä palveluita on hyvin monenlaisia tarjolla. Eli kun paljon keskustelua herättää se, onko työpaikkoja tarjolla ympäri maata, niin niitäkin on, mutta jos oma koulutus ja työkokemus ei vastaa niitä työpaikkoja, jotka ovat auki, niin erityisen tärkeää on saada täydennyskoulutusta ja muuntokoulutusta, joita myös nyt lisätään kehysriihen päätösten myötä. Tämä on tärkeää, että ei jäädä yksin asian kanssa vaan tähän tukea tarjotaan.

Myös näistä byrokratialoukuista on puhuttu paljon, ja on totta, että tässä mallissa on ongelmia vielä toimeentulomallin suhteen. Sen takia meidän pitää hyvin nopeasti edetä hallituksen kanssa, jo käynnissä olevan perustulokokeilun kanssa, jossa esimerkiksi — tiedän työttömiä meidänkin alueeltamme — on hyviä kokemuksia siitä, että tässä perustulomallissa heidän on kannattanut ottaa keikkatyötä vastaan menettämättä sitä perustuloaan ja he ovat mielellään ottaneet sitä vastaan. Se on nimenomaan kannustanut työn vastaanottamiseen. Tämän tyyppiseen malliin meidän on edettävä mahdollisimman nopeasti, jotta saataisiin byrokratiaa vähennettyä ja tuloloukkuja pois tästä nykyisestä monimutkaisesta työttömyysturvan ja sosiaaliturvan järjestelmästä. Tämä on seuraavan hallituksen tärkeimpiä tehtäviä.

Sitten vielä haluaisin palata näihin muihin puheenvuoroihin sen verran, että esimerkiksi perusturvasta olisi leikattu. No, nyt kehysriihessä hallitus päätti merkittävällä tavalla parantaa perusturvaa ja kohdistaa nimenomaan kaikista pienituloisimmille ihmisille yli 80 euroa kuukaudessa lisää. Tämä on erittäin tärkeä lisä kaikista vaikeimmassa tilanteessa oleville henkilöille, jotka ovat tämän perusturvan varassa. Tämä oli keskustalle kaikista tärkeimpiä tavoitteita kehysriihessä, että tähän panostetaan nyt — eikä jaeta rahaa kaikille 8:aa euroa kuukaudessa, joka on ehkä pieni apu toki isolle ryhmälle, vaan tärkeämpää on parantaa kaikista heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tilannetta. [Välihuutoja vasemmalta] Oli tärkeää, että tämä saatiin linjattua. Toivottavasti oppositiokin tukee tätä perusturvan lisäämistä myöskin sitten salissa.

Myös lomarahaleikkauksiin viitataan aika usein työntekijöitten osalta, ja on aika hyvä muistuttaa välillä, että tästähän ei päättänyt hallitus vaan työmarkkinajärjestöt, ja tietyt puolueet asettivat tälle tukensa, ja pääministeri Sipilähän on sanonut julkisuudessa, että hän ei missään nimessä tukenut lomarahaleikkauksia, vaan hän olisi pitänyt työajan pidentämistä parempana mallina, mutta toki hallitus ei tästä päätä. [Välihuutoja vasemmalta]

Ikävää, että näihin lomarahaleikkauksiin päädyttiin. Nämä ovat kurittaneet eniten pienipalkkaisia julkisella puolella työskenteleviä naisia. Ikävää, että tähän päädyttiin työmarkkinajärjestöjen toimesta.

Sitten tosiaan näihin haastatteluihin liittyen on tärkeätä, että myös näihin haastatteluihin lisätään panoksia. Nämä ovat todella auttaneet ihmisiä. Ja haluaisin myös edustaja Järvisen aikaisempaan puheenvuoroon viitaten korjata sellaisen tilaston, että viime joulukuussa työllisten joukossa oli 48 000 ihmistä enemmän kuin vuotta aiemmin. Kyllä nämä toimet tepsivät ja tukea ihmisille annetaan.

19.29 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täytyy tuohon edelliseen, edustaja Jarvan puheenvuoroon, todeta, että kyllähän nämä parannukset, joita nyt tehtiin, ovat murusia näihin leikkauksiin suhteutettuna, niin että niillä ei kyllä ole juurikaan kehuminen.

Mutta tästä aktiivimallista: Haluan aluksi kiittää aloitteen tekijöitä. Kyllä tämä kansalaisyhteiskunta osoitti taas voimansa, kun aloite on meillä täällä tänään käsiteltävänä. Tämä malli ei auta työllistymään, vaan rankaisee vaikeasti työllistyviä. Tämä malli on epäoikeudenmukainen ja kohtuuton ja loukkaa kansalaisten yhdenvertaisuutta. Jos kolmen kuukauden aikana ei täyty 18 tuntia työtä, yrittäjätuloa 240 euroa tai palveluihin osallistumista, jos nämä aktiivisuuskriteerit eivät täyty, seurauksena on lähes 5 prosentin leikkaus työttömyysturvaan. 32 euroa 40 senttiä — se kuulostaa pieneltä rahalta, mutta se on monelle suuri summa. Se on iso raha. [Suna Kymäläinen: Pois ostovoimasta!]

Mutta voi sanoa, että Suomi on pitkä maa. Samalla kun meillä täällä etelässä on kesä, niin tuolla pohjoisessa meillä on lunta lähes metri. Tämä hallitus ei tunnista näitä alueellisia eroavuuksia. Palvelujen määrä vaihtelee suuresti paikkakunnittain. Eri puolilla Suomea on erilaiset mahdollisuudet saada lyhytkestoista työtä. Sama sapluuna on laitettu koko maahan tunnistamatta näitä eroavaisuuksia. Työttömän työllistymiseen vaikuttaa moni seikka. Siihen vaikuttaa ikä, siihen vaikuttaa koulutustaso, työttömyyden kesto, asuinpaikka, ammattiala — meillä tuolla pohjoisessa syrjäseudulla jopa pelkästään se, onko työttömällä autoa käytössä.

Tämä on hallitukselle puhtaasti uusi tapa leikata työttömyysturvaa. Kuten tuossa debatissa totesin, hallitus on onnistunut tässä joillakin paikkakunnilla erinomaisesti. Esimerkiksi meillä Posiolla on leikattu 80 prosenttia työttömyysturvasta. Se on iso määrä. Miksi tämä on epäoikeudenmukainen? Koska malli rankaisee juuri niitä, joilla on heikoimmat työllistymismahdollisuudet ja pääsy palveluihin. Työnnetään ihmisiä toimeentuloluukulle, mikä johtaa työttömien lisääntyvään köyhyyteen. Se taas puolestaan nostaa työllistymiskynnystä. Oman edustajaurani aikana olin ensimmäistä kertaa käsittelemässä lakiesitystä, jossa hallituskin tunnusti lain perusteluissa, että tämän lain myötä toimeentulotukimenot kasvavat 10 miljoonaa euroa ja asumismenot 4 miljoonaa euroa. Tämmöistä lainsäädäntöä meillä täällä säädetään. Aktiivimalli ei aktivoi, vaan se rankaisee nimenomaisesti työn puutteen takia.

No sitten, jos katsotaan, niin kyllä täytyy sanoa se, että kokoomus harjoittaa tässä kovinta politiikkaa. Kuten Juhana Vartiainen täällä totesi: jos työllistymismahdollisuuksia on heikosti omassa kotikunnassa, jokainen on velvollinen muuttamaan työn perässä muualle. Tämä ei ole näin yksinkertaista. Täytyy sanoa, että on monesti vaikeaa lähteä työn perässä toiselle puolen Suomea, jos on talot, asuntolainat, puolison työt, lapset, koulut, kaveripiirit, muut toisaalla.

Sitten se, mistä hallitus iloitsee tämän lain käsittelyn yhteydessä, on se, että omavastuuaikaa lyhennettiin 7 päivästä 5 päivään, mutta todettakoon nyt sekin tässä, että vaalikauden alussa se nostettiin 5 päivästä 7 päivään. Eli tämä on puhtaasti silmänkääntötemppu, ja nyt sitä juhlitaan täällä suurena saavutuksena. Toivon, että tämän kansalaisaloitteen käsittelyn myötä hallituksen eväät työllisyyden lisäämiseksi ja työttömien kannustamiseksi omatoimisuuteen ovat nyt esitettyä järkevämmät.

Hallitus kehysriihessä laittoi työvoimahallintoon resursseja lisää, mutta kyllä täytyy sanoa, että ne ovat vain laastarointia avohaavaan. Kun työttömältä vaaditaan näitä aktiivitoimia, kolikon kääntöpuolen tulee olla se, että aktiivitoimia on myös tarjolla. Nyt näin ei ole, eli hallitus ei ole panostanut riittävästi aktiivitoimien määrään. Lisäresurssit, joita malliin on varattu, riittävät noin 2 000 hengen aktiivitoimien lisäykseen. Työttömiä on puolestaan yli satakertainen määrä.

Jos työtä tai aktiivitoimia ei pysty terveydentilan vuoksi tekemään, on leikkaus kohtuuton. Työkyvytöntä ei tehdä työkykyiseksi aktiivimallilla. Tarvitaan kuntoutusta ja tukea terveydentilan parantamiseen, ja tämä malli on täysin kohtuuton vaikeasti työllistyville pitkäaikaistyöttömille tai osatyöntekijöille. Palkkatuki on monen vaikeasti työllistyvän ainoa mahdollisuus palkkatyöhön. Se, että nyt palkkatukirahoja osoitetaan yrityksille, on hyvä asia, mutta samanaikaisesti ajetaan alas järjestöjen työllistämistä. Kuitenkin fakta on, etteivät vaikeasti työllistyvät työllisty yrityksiin.

Aktiivitoimien kirjoa on laajennettava, ja itselleni oli pettymys ministeri Lindströmin vastaus tänään, ettei vapaaehtoistyö riitä aktiivitoimenpiteeksi. Minusta osallistuminen kansalaisopiston kursseille tai vapaaehtoistyöhön tulisi huomioida tässä. Sillä parannetaan yhteiskunnan hyvinvointia laaja-alaisesti.

Kun mietitään tätä aktiivitoimien täyttymistä, on huomioitava myös lasten oikeus päivähoitoon. Subjektiivinen päivähoito-oikeus on palautettava, muutoin on mahdotonta ottaa vastaan keikkatyötä. Myös työvoiman moniammatillisia keskuksia on vahvistettava eikä purettava. Tarvitaan välityömarkkinoita niille, joiden työkyky on alentunut. Kohtaanto-ongelmat ovat pahentuneet, siitä olemme tänään kuulleet, eli ammatillisen työvoimapoliittisen koulutuksen [Puhemies koputtaa] määrää on lisättävä työvoimapula-aloille. Ja lopuksi, totta kai, tarvitsemme perusturvauudistuksen, jossa työmarkkinatukea, sairauspäivärahaa ja perhe-etuuksia pystytään yhteensovittamaan.

19.36 **Suna Kymäläinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, että jos kansalaisaloitteen allekirjoittaa melkein 150 000 ihmistä, on aika järeästä aloitteesta kysymys. Haluan kiittää niitä aktiivisia ihmisiä, jotka ovat tämän kansalaisaloitteen allekirjoittaneet, siitä, että saadaan tämä tärkeä aloite käsittelyyn tänne eduskuntaan.

Kävimme joulukuussa pitkät taistelut, yön tunteina nekin, koska hallituksella oli joulukuussa tapana, että kun keskusteltiin opposition tekemästä eriarvoisuusvälikysymyksestä, se sijoitettiin kyselytunnin jälkeen keskusteluun, jolloin sitä eivät ihmiset pystyneet sitten suoraan seuraamaan niin helposti. Samoin tämä aktiivimalli käsiteltiin ja keskusteltiin yön tunteina. Ikään kuin haluttiin piilottaa näitä ikäviä keskusteluja, kun tiedostettiin ja tiedettiin, että tämä tulee myös kohtelemaan epäoikeudenmukaisesti ihmisiä. Me yritimme joulukuussa, kun tästä aktiivimallista keskusteltiin ja oltiin päättämässä, epätoivoisesti ja raivokkaastikin tuoda esille niitä asiakohtia ja ennen kaikkea kansan mielipidettä ja kansan ajatuksia esille. Sehän ei valitettavasti sitten hallituksen mieltä muuttanut, mutta tämä kansalaisaloite on siitä selkeä esimerkki, että vahvasti on ihmisten mielessä tämä asia.

On jotenkin hullunkurinen ajatus, että aktiivisuus mitataan vain sillä, onko saanut töitä, ettei ihminen saa arvostusta siitä, että on aidosti aktiivinen ja hakee työpaikkaa, lähettää useita hakemuksia ja pettyy, ettei saa edes kutsua haastatteluun, ei välttämättä saa edes minkään näköistä viestiä, että hakemus on perille mennyt ja että tästä kiitettäisiin. Mitä tulee päälle sitten, niin tulee melkein 5 prosentin leikkuri, yli 30 euroa hyvin pienistä tuloista, mikä on suoraan pois myös meidän yrityksiltämme ja muusta ostovoiman heikkenemisen myötä. Tiedämme nämä ongelmat, joita ulosottoon, terveydenhuoltoon ja muuhun liittyy. Tämä on omiaan lisäämään tätä eriarvoisuuskehitystä.

On julmaa, että tällainen malli runnottiin läpi tietäen, että tässä on valuvikoja ja että tämä tulee kohtelemaan ihmisiä epätasa-arvoisesti, mutta hallituksella on tällainen taikasana, että seurataan. [Eero Heinäluoma: Niin on!] Kaikki huonot päätökset voidaan tehdä, kun sanotaan, että seurataan ja sitten mahdollisesti korjataan. Harmi vain, että jo nyt 50 prosenttia on joutunut näitten leikkaustoimenpiteitten runnomaksi. Jo tuolloin joulukuussa tässä hallituksen esityksessä todella todettiin, että 10 miljoonaa euroa katsotaan lisääntyvän toimeentulotuen menojen ja tuo 4 miljoonaa asumistukien menojen. Tiedettiin siis, että tämä lisää köyhyyttä ja toimeentulotukiasiakkaiden määrää. Mutta ne selvitykset — yksi hallituksen taikasanoista — eivät auta niitä ihmisiä, joihin leikkuri on jo nyt purrut. Huono lainsäädäntö ajettiin läpi väkisin. [Eero Heinäluoma: Yön pimeydessä!]

Tässä tehdään ihmisten kustannuksella ihmiskoetta, ja se on kyllä surullista. Tämä ei valitettavasti ole ainoa tämmöinen hyvin raaka koe, mitä tässä hallitus on harrastanut. Täällä on tullut jo esille tämä hallituksen tahtotila työelämäehtojen heikentämisestä niin työtä tekevälle kuin myös työtä hakevan osalta. Pakkolait, lomarahat, koeajan pidentäminen, takaisinottovelvoitteesta luopuminen, työttömyysturvan leikkaaminen kaikkein heikoimmalta — jotenkin sitä toivoisi, että tämä lista ei enää pitenisi, mutta niin kauan kuin hallitus on hengissä, niin meillä on syytä olla huolissaan tästä asiasta. Olemme oppositiossa vahvasti sitä mieltä, että työnhakuun pitää kannustaa ja ihmisiä pitää tukea hakemaan töitä, mutta ei niin, että rangaistaan siitä, jos ei sitä työpaikkaa sitten saakaan. On pelottavaa, että hallitus ottaa sen riskin, että järisyttää yhteiskuntarauhaa eriarvoisuutta lisäämällä.

Edustaja Jarva totesi täällä, että on saanut yhteydenottoja ihmisiltä, jotka ovat sanoneet, että ei ole kannattanut ottaa työtä vastaan, kun se ei ole ollut kannattavaa, ja totesi, että järjestelmää pitää muuttaa. Mutta en kerta kaikkiaan ymmärrä, miten tämä malli mukamas vastaa tähän ongelmaan. Ei mitenkään. Ne ovat eri toimenpiteitä, jotka kannustavat siihen hommaan. Jos työtä ei saa, tulee leikkuri, ja tietenkin, jos sitä työtä saa, niin silloin saa lisää palkkaakin. Se olisi ilman tätä malliakin todellisuutta. [Pia Viitanen: Halutaan leikata!]

Aktiivimalli tulee tuomaan valitusruuhkan hallinto-oikeuksiin. Kuvaavaa on, että tätä ei ole valmistelussa huomioitu. Oikeusministeriötä ei ole kuultu tai otettu huomioon valmistelussa lainkaan. Tämä on erityisen erikoinen tilanne, koska aktiivimallin isä, ministeri Lindström, oli tämän hallituskauden alussa sekä oikeusministeri että työministeri. Nyt kun tätä mallia ollaan sitten rustattu, ei ole käynyt mielessäkään, että myös oikeusministeriötä tulisi kuulla.

Meillä on tilanteita, joissa ihmiset ovat joutuneet leikkurin piiriin, vaikka ovat olleet TE-toimistojen ohjauksessa. TE-toimistoissakin on kuviteltu, että toimet ovat olleet riittäviä, mutta sitten niitä ei ole riittäviksi katsottukaan, ja tämä tulee aiheuttamaan valitusruuhkaa hallinto-oikeuksiin. Hallinto-oikeuksiin ei ole varattu minkäännäköisiä resursseja näiden asioiden käsittelyyn. Ihan sivujuonena: ei myöskään soten osalta ole otettu huomioon sitä, että tulee valituksia lisää.

Täytyy tuoda vielä lopuksi terveisiä kentiltä. Aika usein kohtaan ihmisen, joka toteaa, että viekää terveisiä hallitukselle, että hallitus saisi kaatua ja näitä lakeja rustaavat siirtyä aktivointitoimien piiriin.

19.44 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Ihan näin alkuun täytyy ensiksi kuitenkin vähän kehua hallitusta ja antaa kiitoksia ministereille, [Eero Heinäluoman välihuuto] nimittäin siitä syystä, että tällä kertaa kun tätä asiaa käsiteltiin, ministerit olivat kyllä paikalla ministeriaitiossa. Muistan, että kun joulukuussa täällä haluttiin perjantai-illan, -yön pimeinä tunteina runnoa tätä ensimmäistä kertaa läpi, niin silloinhan ministereillä oli muuta tehtävää [Eero Heinäluoman välihuuto] — ja joku taisi olla siellä kuuluisassa savusaunassa. — Joten siitä ensimmäiset kiitokset, että tällä kertaa ei oltu savusaunan lauteilla vaan oltiin ihan täällä salissa puolustamassa omaa esitystä.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan kyllähän tämä aktiivimalli on jälleen surullinen esimerkki tästä hallituksen tavasta toimia. Siis ensin kehitellään itse jokin asia, josta tiedetään, että on ongelmia, josta tiedetään, että on valuvikoja, ja sen hallitukselle kyllä kertoivat niin alan asiantuntijat, kansalaiset kuin myös oppositio täällä, ja tiedetään, että siinä on ongelmia. Sitten se säädetään ja sitten säätämisen jälkeen joudutaan niitä ongelmia paikkailemaan. Kysymys kuuluu — tämä lainsäädäntöhän vietiin samassa tahdissa läpi kuin esimerkiksi teimme tämän vuoden budjettia, eli jos silloin hallitus olisi uskonut asiantuntijoita, niin te olisitte ne korjaavat toimenpiteet, jotka te nyt vasta kehysriihessä saitte päätettyä, jo silloin laittaneet budjettiin. Mutta ei, silloin ei uskottu ja jälleen jouduttiin jälkikäteen paikkailemaan.

Tämä on siinä mielessä kyllä tuttu tilanne, että tarinahan hallituksella vähän koko ajan vaihtuu. En nyt malta olla puuttumatta yhteen sivujuonteeseen, mikä tässäkin keskustelussa tuli esille, kun edustaja Jarva viittasi näihin lomarahaleikkauksiin, että nämä eivät kyllä olleet hallituksen idea. No, kas kummaa, käydäänpäs tämä nyt läpi. Syyskuussa 2015 hallitus päätti, että tästä pakkolakipaketista he korvaavat tämän sunnuntailisän leikkauksen ja ylityökorvauksen leikkauksen sillä, että esitetään kaikille — kaikille — 30 pinnan lomarahaleikkausta. Hallitus omassa tiedotteessaan tämän vielä ihan julkisesti totesi, ja tämän jälkeen vielä Elinkeinoelämän keskusliiton toimitusjohtaja Häkämies vahvisti, että lomarahaleikkaus kohdistettiin vain ja ainoastaan julkisen sektorin työntekijöihin juuri hallituksen aloitteesta. Nyt kun täällä edustaja Jarva totesi, että ei pääministeri Sipilä kyllä missään vaiheessa sitä lomarahaleikkausta halunnut, niin kysynpähän vaan, kuka tätä hallitusta sitten oikein johtaa. [Eero Heinäluoma: Ministeri Sund!] — Tämä on juuri näin, että näköjään pitää varmaan se ministeri Sund tuoda tänne puolustelemaan näitä asioita.

Arvoisa puhemies! Todella nyt, kun tätä keskustelua täällä on ansiokkaasti käyty jo monelta eri näkökulmalta, ehkä olisi viimein hallituksenkin syytä myöntää ne virheet, joita tämän prosessin osalta on tehty. Kun katsotaan Kelan ennakkotietoja, niin onhan se ihan rehellistä todeta, että aktiivisuus tämän mallin myötä ei ole juuri noussut siitä, mitä se oli vuosi takaperin. Ei ole siis juuri noussut. Mihin tämä malli on siis johtanut: siihen, että puolelta Kelan työttömyysetuutta saavista on leikattu 30 euroa kuussa.

Ja kun täällä edustaja Vartiainen oli sitä mieltä, että näitä tuloksia kannattaa katsoa vasta muutaman vuoden päästä, niin ollaanko sitten muutaman vuoden päästä palauttamassa niitä tuloksia, jotka nyt jo näkyvät siellä työttömien lompakoissa joka ikinen kuukausi, kun tämä leikkuri on voimassa? [Eero Heinäluoma: No, ei olla!] — Ei olla palauttamassa. — Aivan varmasti kahden vuoden päästä ei kyllä kukaan tule, ainakaan edustaja Vartiainen ei

varmastikaan tule ehdottamaan, että eiköhän palauteta nämä rahat, kun ei tämä oikein toiminutkaan.

Ehkä kaikista ylimielisin juonne tämän päivän keskustelussa oli se, että todetaan ihmiselle, että mene toimeentulotukiluukulle, kun todetaan, että kyllä ihmiseltä leikataan. No, se vasta onkin kaikkien passiivimallien äiti, että ensin mennään leikkaamaan työttömyysturvaa ja ratkaisuksi todetaan, että mene toimeentulotukiluukulle. [Suna Kymäläisen välihuuto] No, sieltähän aivan varmasti aktiivisesti noustaan työelämään. Kyllä hallitus tässä on rakentanut sellaisen passiivimallien äidin, että olisi syytä myöntää, että tähän pitää korjaukset tehdä, ja nyt kannattaa kyllä laittaa se kuuluisa peruutusvaihe päälle. Muuten käy niin kuin on jo monesti käynyt, että hallituksesta tulee varsin ylimielinen kuva heitä kohtaan, jotka tämän leikkurin piiriin joutuvat riippumatta omasta aktiivisuudestaan — sehän on se iso asia: riippumatta omasta aktiivisuudestaan. Vaikka olisit kuinka aktiivinen, niin sinulta voidaan leikata, jos et pääse näiden toimenpiteiden ääreen. Tämä on se iso asia, ja tämä on se asia, joka hallituksen kyllä tulisi tässä korjata.

19.50 **Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Ydin tässä aloitteessa, jonka 150 000 kansalaista on meille lähettänyt tänne käsiteltäväksi, on se, että halutaan kumota tämä malli, jossa leikataan niiden ihmisten toimeentuloa, jotka omasta aktiivisuudestaan huolimatta eivät ole saaneet työpaikkaa ja joille ei myöskään ole ollut antaa koulutusta. Tämä on ydin. Tässä voidaan puhua kyllä paljon Uudenkaupungin työvoimapulasta ja siitä, että meillä on vaikkapa Kainuussakin alueita, joissa on avoimia työpaikkoja tiettyihin tehtäviin tai että meillä on sesonkityöläisten tarvetta ravintola-, majoitusalalla, mutta se ei poista sitä, että jos on tilanne, että ihminen on ollut aktiivinen, hakenut kymmeniä, jopa satoja työpaikkoja mutta ei ole saanut työpaikkaa, niin ilman hänen omaa syytään tämä hallituksen hyväksymä, läpi ajama laki johtaa työttömyysturvan leikkaukseen. Tämä on ydin. Mikään muu puhe, mitä täällä salissa on tänäänkin käyty, ei kumoa tätä tosiasiaa. Ei mikään tieto avoimista työpaikoista, ei mikään tieto siitä, että hallitus on päättänyt lisätä työvoimavirkailijoiden määrää. Ei se kumoa sitä, että siitä huolimatta, että olet ollut aktiivinen ja olet halunnut työpaikan ja olet ollut valmis koulutukseen, mutta sitä ei ole ollut sinulle antaa, leikataan toimeentuloa.

Nämä ongelmat sanottiin kaikki, kun tämä oli syksyllä käsittelyssä. Täällä siteerattiin aivan oikein muun muassa edustaja Zyskowiczia, joka nohevasti ilmoitti viime joulukuussa, että kyllähän näitä työpaikkoja löytyy, että kun tämä laki tulee, niin kaikille löytyy kyllä vähintäänkin tämmöistä väliaikaista työtä. No, ei ole löytynyt. Nyt sitten tehdään pieniä paikkuuliikkeitä, mutteivät ne pienetkään paikkuuliikkeet poista sitä, että tämä laki aiotaan pitää voimassa. Eli jos et saa näistä paikkuistakaan, mitä hallitus tekee, töitä tai koulutusta, niin toimeentuloa leikataan, ja tämähän ei sovi ihmisten oikeudentuntoon. Tämä on se syy, miksi meillä on tämä lakiehdotus kansalaisilta tänään käsittelyssä.

Olen tavannut rakennusmestarin, joka kertoi, että hän on lähettänyt satoja työpaikkahakemuksia, yli 500 työpaikkahakemusta, joista yhteydenottoon johti muutama. Miksi näin? Kysymys oli hänen kohdaltaan iästä, hän oli yli viidenkymmenen, ja kylmä tosiasia on, että kun olet yli viidenkymmenen, viisikymmentäviisi, niin ei enää kiinnosta tarjota työpaikkaa. Tällaisessakin tapauksessa tämä täällä hyväksytty laki johtaa toimeentulon leikkaukseen. Tämä ei tunnu ihmisistä oikealta, eikä se tunnu minustakaan oikealta.

Tämä laki on sillä tavalla merkittävä, että tämä heijastaa ajattelun muutosta, jonka tämä Sipilän hallitus on Suomeen tuonut. Kaikki asiat siirretään yksilön vastuulle: jos olet työ-

tön, se on viime kädessä sinun oma vikasi, ja hallituksen kannustus lähtee kepistä ja leikkauksista. No, näinhän ei tietenkään toimita kaikkien väestöryhmien osalta. Tulee mieleeni se taannoinen yrityselämän johdon optioiden kehittelijä, jolta kysyttiin, että miten nämä pörssi- ja muiden yhtiöiden toimitusjohtajien suuret palkat, eivätkö ne riitä motivoimaan, vieläkö tarvitaan näitä optioita. Tämä optioiden kehittelijän vastaus oli se, että se toimitusjohtajan palkkahan on vain korvaus siitä, että tulee työpaikalle, että sitten tarvitaan optiot vielä siihen, että tulee jotain tulosta. On siis ryhmiä, joita halutaan palkita esimerkiksi veronalennuksilla, joista olemme täällä puhuneet, ja sitten paremmilla muilla eduilla, mutta sitten on tämä tavallinen kansa, työttömäksi joutuneet, joille palkitseminen tarkoittaa keppiä, leikkauksia, jos et tee näin, tai leikkauksia, vaikka tekisitkin näin mutta et saa työpaikkaa.

Kun edustaja Vartiainen sanoi täällä, että tähän sitten palataan muutaman vuoden kuluttua ja sitten korjataan, jos jotain korjaamisen tarvetta on, niin haluan kuitenkin edustaja Vartiaiselle muistuttaa, että tässä välissä on kyllä eduskuntavaalit. Eli kaikissa tapauksissa ensi keväänä kansa ottaa kantaa Suomen suuntaan ja arvioi, millaisia malleja se haluaa kehittää jatkossa ja mitä se haluaa korjattavaksi, ja tämä menee tietysti ohi sen, mitä tämän eduskunnan kansanedustajat täällä tänään sanovat.

Kun ministeri Lindström puhui viime joulukuussa tästä, että ”kivi pullassa”, niin hänhän oikeastaan kertoi sen, että tämä laki on kova laki, ja hän tunnusti tällä vertauksellaan, että tämä ei ole onnistunut. Hän antoi ymmärtää sitten, että on jotain pullaa, jotain muuta hyvää, joka on olemassa ja jonka takia tämä kivikin pitää sitten hyväksyä, niellä sen pullan mukana. No, nyt se ei ole vielä selvinnyt, mitä erinomaisia lakiehdotuksia sieltä on tulossa, mutta oletan, että jotain on, sikäli kuin ei käy niin niiden uusienkin pullalakien osalta, että sitten tulee tämä hallituksen kaikkein tärkein ministeri, tämä ministeri Sund, joka estää hallitusta antamasta näitä lakiesityksiä ja keksii jotain kansaa kurittavaa tämän tilalle.

Tähän tilanteeseen sopii edelleenkin 500 vuotta vanha elämänohje, ja se on Olaus Petrin tuomarinohje. Nämä Olaus Petrin tuomarinohjeet muuten löytyvät edelleenkin Suomen lakikirjan alkusivuilta, ja ne kuvaavat kyllä syvää kansanviisautta, jonka soisi silloin tällöin tulevan muistettua tänäkin päivänä: ”Mikä ei ole oikeus ja kohtuus, se ei voi olla lakikaan.” Kansa kokee, että tämä Lindströmin malli ei ole oikeus eikä kohtuus, ja sen takia tämä lakialoite on tärkeä ja vakavasti otettava. Hallituksen malli on vähän niin kuin tämä alokkaan asento: tämä ei korjaamalla parane, on parempi tehdä kokonaan uusi. [Pia Viitanen: Totta!]

19.57 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Kuten tuossa jo vähän ääneen ajattelin: totta. Eli niin kuin edustaja Heinäluoma lopetti puheenvuoronsa, ei tämä nyt paikkailemalla parane, vaan ihan oikeasti nyt täytyy tehdä uutta ja perua tämä aktiivimalli eli Lindströmin leikkausmalli.

Mutta, puhemies, oikeastaan halusin vielä muutaman sanan sanoa tästä yleisestä linjasta, tästä hallituksen eriarvoistavasta linjasta, kun täällä tuntui keskustan edustaja Jarva olevan kovin iloissaan siitä, että tänne tulee tiettyjä parannuksia. Totta kai mekin iloitsemme siitä, että tulee joitain pieniä parannuksia sinne sosiaaliturvan puolelle, mutta se ei poista sitä kokonaiskuvaa, että tämä hallitus, Sipilän keskustajohtoinen hallitus, leikkaa 700 miljoonaa ihmisten sosiaalietuuksista vuodessa. Sitten kun se palauttaa 50 miljoonaa, se juhlii sitä suurena voittona, mutta nämä kaikki pientä eläkettä saavat ihmiset, nämä työttömät ihmiset, opiskelijat, monilapsiperheet, kokevat sen kukkaroissaan.

Ja vähän hassua ehkä on, että täällä tänään, kun me puhumme jälleen yhdestä leikkauksesta — suoraan leikkausta työttömyysturvaan tämän aktiivimallin kautta — niin samaan aikaan puhutaan, että täällä keskusta puolustaa heikoimpia. Kyllä minä sanon, että emme me ole suotta Alkiota silloin tällöin ikävöineet, tähän saliin sitä henkeä, mikä joskus keskustalla oli. Tämä on puhdasta markkinaliberaalia politiikkaa, oli sitten kysymys eriarvoistumisesta tai ikään kuin työelämän tekemisestä vielä turvattomammaksi kuin se on tänä päivänä, ja se on juuri se iso kuva, mistä edustaja Heinäluomakin tuossa puheenvuoronsa alussa kertoi. Se on hallituksen iso kuva. Me käymme onneksi sitten arvokeskustelun viimeistään eduskuntavaalien yhteydessä, ja toivon, että Suomen suunta voisi muuttua silloin, koska nyt tämä aktiivimalli on oikeastaan hyvä symboli — tai huono symboli, mutta symboli, puhemies, sille, että ihmiset kokevat erittäin epäreiluna ja julmana tämän tämän päivän meiningin.

20.00 **Marisanna Jarva kesk:** Arvoisa puhemies! Muutamia tarkennuksia ja korjauksia aikaisempiin virheellisiin väitteisiin:

Ensinnäkin tästä Alkiosta, meidän ideologiamme esi-isästä ja -isänisästä: Alkiohan siis totesi, että köyhän asia on meille se tärkein, mutta sosiaalipolitiikan lisäksi meidän tulee vahvistaa ihmisten itseauttamiskykyä, ja tämä on nimenomaan juuri sitä. Me emme saa passivoida ihmisiä, niin kuin tämä järjestelmä on tehnyt vuosikymmeniä, ja sanotaanko, että viime laman jäljiltä me emme ole Suomessa pystyneet tätä itseauttamiskykyä vahvistamaan riittävästi.

Muutamia muita tarkennuksia: Esimerkiksi näihin veronkevennyksiin liittyen aina viitataan siihen, kenelle nämä ovat kohdistuneet. Nämä ovat kohdistuneet erityisesti pieni- ja keskituloisille. Tätä kautta on vahvistettu sitä, että ihmisillä on rahaa enemmän käytettävissä, ja sitten myöskin tämän kiky-sopimuksen jälkeenhän nyt todistettavasti esimerkiksi julkisilla aloilla alle 2 500 euroa tienaaville ja alle 15 vuotta työskennelleille ovat siis korvautuneet nämä kiky-sopimuksen ja lomarahaleikkausten myötä tulleet miinukset. Se on plussan puolella, tämä on myös hyvä muistaa. [Eero Heinäluoma: Millä tavalla plussan puolella?] Nämä toimet ovat vaikuttaneet.

Aikaisemmin viitattiin myös siihen, minkä takia nuorilta on tullut aikaisemmin palautetta siitä, miksi ei kannata ottaa työtä vastaan: heille jää vähemmän rahaa käteen. Tämä liittyy esimerkiksi juuri tällaiseen tilanteeseen, että keikkatyötä ei ole kannattanut ottaa vastaan, koska työttömyysturvan osalta on tullut pitkä tauko siinä maksamisessa. Ei ihminen pärjää, jos hän ei saa minkäänlaisia tuloja tietyllä aikavälillä. Tämä ei ole ollut todellakaan tämän nuoren vika, vaan järjestelmän pitää muuttua. Sen takia esimerkiksi tulorekisteri on tärkeää saada aikaan, että me näemme jatkuvasti, mikä on ihmisten tulotilanne kuukausittain, ja pystymme tähän tilanteeseen sitten vastaamaan, jos tulot eivät ole riittävät. Tämä on välttämätöntä myös perustulon tai negatiivisen tuloveron saamiseksi. Tämä on ehdottomasti saatava aikaiseksi ensi kaudella.

Vielä viittaisin näihin perusturvaparannuksiin. Tämä 80 euron päivärahan lisäys, mikä tulee, on tärkeä, mutta opiskelijoitten osalta kyllä haluan oikaista sen vakavan virheellisen väitteen, joka tulee jatkuvasti varsinkin oppositiosta ja mediasta esiin. Pienituloisimpien opiskelijoitten toimeentulo ja valtiolta tuleva tuki lisääntyy Sipilän hallituksen päätösten seurauksena. [Pia Viitanen: Opintorahaa leikattiin kolmannes!] Kun opiskelijat siirtyvät yleisen asumistuen piiriin, niin opintorahan leikkauksen jälkeenkin tuki valtiolta kasvaa.

Varmaan tämä ikävältä kuulostaa, mutta näin vain on. Opintolainaa on myös lisäksi mahdollista saada enemmän, jos sitä haluaa nostaa.

Sitten vielä tähän toimeentulotukiasiaan liittyen: Minusta on tärkeätä se, että vaikka meidän mallimme ei ole vielä täydellinen — aktiivimalli ei todellakaan ole vielä täydellinen, siihen tarvitaan vielä kehittämistyötä — niin on silti tärkeää, että ihmisillä on myös se viimesijainen tuki käytössä sitten sen yksittäisen kuukauden, kahden, siihen tilanteeseen on olemassa se tuki, jolla sitten korvataan se leikkaus, jos hänelle se tulee ja hänellä on pienet tulot. Se on tärkeätä, että korvataan sitten jostakin se leikkaus, jos se aiheuttaa tuloloukkuja. Niin kuin aikaisemmin tässä jo oli ilahduttavaa, eri puolueista tuli siihen toivetta ja on selkeä tahto, että byrokratiaa ja tuloloukkuja pitää saada pois, ja tämä aikaisempi negatiivinen tulovero tai perustulomalli olisi tietysti siihen yksi ratkaisu.

Vielä haluan muistuttaa tästä, että kun puhutaan, että selvitetään ja seurataan ja korjataanko sitten myöhemmin, niin nimenomaan nämä kehysriihessä tehdyt korjaukset aktiivimalliin olivat seurausta siitä, että tämän kolmen ensimmäisen kuukauden tarkastelujakson aikana todettiin, että ei ole riittävästi koulutusmahdollisuuksia ja mahdollisuuksia työttömille lisätä näitä työllistymismahdollisuuksia, ja nyt nimenomaan lisätään liittojen ja vapaan sivistystyön, kuntien ja muitten tahojen työllisyyskoulutuksia, niin että nämä ovat selvästi tässä aktiivimallissa aktivointitoimenpiteinä, sallittuina kriteereinä mukana. On myös surullista, että ihmisillä ei ole ollut tietoa riittävästi aikaisemmin, mitä kaikkea he voivat tehdä ja minkälaisiin koulutuksiin lähteä. On todella väärin, että TE-toimistoissa on jaettu väärää tietoa. Jos tällaista on tapahtunut, niin silloin tästä päätöksestä pitää se oikaisu sitten tehdä ja nämä on totta kai käsiteltävä ja sinne lisättävä tarvittaessa sitten resursseja.

Mutta niin kuin tuossa totesin aikaisemmin, nimenomaan osatyökykyisten ja työkyvyttömien osalta on myös toimenpiteitä valmisteilla ja on tärkeätä, että heille näitä täsmätoimia viedään eteenpäin.

20.05 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! On ensiarvoisen tärkeää, että 150 000 allekirjoitusta kerännyt kansalaisaloite täysin epäoikeudenmukaiseksi koetun ja nyt myös hyvin epäoikeudenmukaiseksi osoittautuneen aktiivimallin kumoamiseksi on tuonut aktiivimallin uudelleen eduskunnan käsiteltäväksi. Näin tämä viime joulukuussa tehty virhe on mahdollista korjata. Valitettavasti se ei näytä hallituspuolueiden edustajien tänään pitämien puheenvuorojen perusteella järin todennäköiseltä, mutta toivoa sopii, että järki kuitenkin voittaa vielä valiokunnassa.

Paitsi TE-toimistojen työntekijöitä, on aktiivimalli aktivoinut ainakin tänään hallituspuolueiden edustajia kehittämään mitä kummallisimpia selityksiä sille, että jopa kaikkein pienintä työttömyyskorvausta saavia työttömiä työnhaun epäonnistumisesta rankaiseva aktiivimalli on nähnyt päivänvalon. Esimerkiksi sekä salissa että muutoinkin kokoomuksen yhä harvalukuisemmiksi käyvät kansanedustajat ovat yrittäneet vääntää mustaa valkoiseksi ja sanoneet, että työnteosta kieltäytymisestä tulee antaa sanktioita. No, valitettavasti tämä ei kuitenkaan ole käsittelyssä olevan aktiivimallikansalaisaloitteen ydin, vaan se on se, että aktiivimalli voi rangaista myös niitä työttömiä, jotka pyrkivät hoitamaan asiansa kaikilla tavoin hyvin. Toki myös keskustan suunnasta on kuultu tänään samankaltaisia perusteluja. Ymmärrettävää tietenkin on, ettei kokoomusjohtoisen hallituspolitiikan puolustaminen ole mitenkään helppoa, ja siten mitä erikoisimpia perusteluja on ilmeisesti keksittävä.

Arvoisa puhemies! Edustaja Vartiainen totesi, että aktiivimalli oli aikoinaan hyvin valmisteltu, mutta toisaalta ministeri Lindström on antanut aivan toisenlaisen todistuksen jo viime vuonna täällä eduskunnassa ennen ratkaisevaa äänestystä. Virassa olevan työministerin lausumana tämä on aika vahvaa tekstiä, ja onkin selvää, että nämä ongelmat, jotka ovat nyt osoittautuneet todeksi, tiedettiin jo ennalta mutta silti aktiivimalli haluttiin runnoa väkisin läpi, ilmeisesti kokoomuksen vaatimuksesta.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti jo tämän nyt kuluneen ensimmäisen vuosineljänneksen aikana on käynyt ilmi, että lähes puolet alinta työttömyyskorvausta saaneista henkilöistä on joutunut aktiivimallin rajun leikkurin kohteeksi. Myös alueelliset erot ovat erittäin suuria, ja tästäkin oppositio yritti jo etukäteen varoittaa. Edustaja Vartiainen totesi, että johtopäätöksiä voidaan tehdä vasta vuosien päästä, mutta se ei juurikaan työttömyytensä ja rahahuolien kanssa painivaa ja kamppailevaa ihmistä lohduta. Toivonkin hallituksen ottavan lopulta järjen käteensä ja toteuttavan tässä kansalaisaloitteessa esitetyn vaatimuksen aktiivimalliin sisältyvän ihmiskokeen pikaisesta peruuttamisesta.

20.08 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Olisin vielä edustaja Jarvalle vastannut muutamaan huomioon, mutta valitettavasti hän joutui poistumaan.

Tämä kysymys näistä tuloloukuista, joihin hän viittasi ja jotka ovat ihan todellisia: onko tänä päivänä mahdollisuus ottaa esimerkiksi pienipalkkaista työtä vastaan, kun siirrytään sosiaaliturvalta töihin. Tätähän pitäisi muuttaa, ja aina pitäisi työnteon olla kannustavaa. Hän nyt vain unohti sanoa sitten sen, että eihän tätä ongelmaa tämä hallituksen aktiivimalli ratkaise yhtään. [Eero Heinäluoma: Pahentaa!] Siis ei yhtään, vaan menee jopa pahempaan suuntaan. Kun on huolissaan näistä toimeentuloloukuista, niin on sitten ihan rehellistä todeta siihen, että ei tämä nykyinen tilanne ainakaan helpotu vaan pikemminkin pahenee.

Toisekseen, kun tässä tätä keskustelua kuuntelee, ehkä olisi paikallaan, että hallituspuolueiden kansanedustajille räätälöitäisiin joku sellainen aktiivimalli, jolla he osallistuisivat vähän aktiivisemmin tähän salikeskusteluun. Olen pannut merkille, että monesti, kun on hieman epämukava asia, sellainen asia, jossa hallitus ei ole aivan varma, että onkohan tässä nyt toimittu oikein vai ei, hallituspuolueiden edustajilla sattuu olemaan vähän muuta menoa. Olisi varmaan kansalaistenkin kannalta aivan oikein, että kun ovat tämmöisen mallin menneet omalla enemmistöllään säätämään, niin olisivat nyt sitten puolustamassa sitä. Tässähän käy nyt niin, että ainoat puheenvuorot, joita täällä pidetään, ovat pääsääntöisesti oppositioedustajien puheenvuoroja ja sitten on muutama hallituksen sinänsä uskollinen soturi — ja arvostan kyllä sitä, että jaksavat olla täällä puolustamassa tätä hallituksen hanketta. Mutta aika paljon tyhjiä tuoleja näyttää olevan. Tällä hetkellä näyttää olevan tilanne, että salista löytyy viisi opposition edustajaa ja nolla hallituspuolueiden edustajaa. Tässä mielessä kyllä sellainen aktiivisuusmalli tähän salityöskentelyyn olisi varmaan paikallaan hallituspuolueiden kansanedustajille.

Arvoisa puhemies! Kun tätä asiaa nyt vielä tässä mietiskelee, niin ainakin se on tullut ilmi, että kaikista niistä ongelmista, joita täällä on jo aikaisemmin nostettu esille, hallitus on nyt muutamaan näköjään sitten reagoinut: on tuotu hieman lisää palveluita ja resursseja sinne TE-toimistoihin ja niin edelleen. Tästä voisi vetää sen johtopäätöksen, että kun me tarpeeksi kauan jaksamme tätä jatkaa, niin kyllä siellä pikkuhiljaa alkaa toivon mukaan hallituspuolueillakin järki voittamaan ja sitten parannuksia tähän saadaan. Ja kun edustaja Heinäluoma viittasi siihen, että vaalit ovat tulossa, niin toivottavasti sitten vaaleissa viimeistään kyllä kansa kertoo, mitä mieltä se tästä asiasta on.

20.11 **Suna Kymäläinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Suoraan jatkoksi tuohon edellä olevaan edustaja Räsäsen puheenvuoroon: toivottavasti kansa tietää äänestäessään, mitä on tekemässä ja ketä kuuluu äänestää, sillä nyt ollaan nähty tämän hallituskauden aikana kyllä hyvin radikaalisti, mikä merkitys arvoilla on siinä, minkälaista politiikkaa tehdään ja toteutetaan.

Mutta vielä tähän edustaja Jarvan kommenttiin myös minä olisin todennut siitä, kun otin esille tämän, että hallitus seuraa tätä kaikessa päätöksenteossaan tietäen, että näihin lakeihin sisältyy ongelmia. Nyt kun kolme kuukautta seurattiin ja tehtiin tätä ihmiskoetta ihmisten hyvinvoinnin kustannuksella, niin todettiin, että leikkurit purivat 50 prosenttiin työtä hakevista. Nämä ihmiset kärsivät jo tästä seuraamisesta. Nyt seurataan taas eteenpäin ehkä seuraavat kolme kuukautta tai puoli vuotta tai hallituskauden loppuun, vai miten? Sen me tiedämme, että siinä vaiheessa kun me pääsemme hallitukseen ja vaikuttamaan tähän asiaan, me emme enää seuraa. Me poistamme tämän. Mutta toivomme ja teemme nyt kovasti töitä sen eteen, että tämä malli perutaan nyt tämän kansalaisaloitteen käsittelyn myötä ja että hallituskin ymmärtää ja että hallituskin olisi empaattinen. Nythän se puuttuu näiden päätösten myötä.

Edustaja Jarva puhui siitä, että työn vastaanottamisen pitäisi olla kannattavaa, ja me olemme kaikki siitä täysin samaa mieltä. Jokaisen tunnin, jonka teet töitä, josta saat palkkaa, täytyisi parantaa elämäntilannettasi, tuoda lisää rahaa ja mahdollisuuksia ostaa tuotteita tai käyttää palveluja tai mennä terveydenhuollon pariin ja niin poispäin, ja näitä kannustinloukkuja tulee purkaa. Mutta tämä malli ei kyllä millään tavalla siihen asiaan pure. Tämä ei millään tavalla tuo siihen muutosta, ja sen takia on erikoista, että kerta toisensa jälkeen edustaja Jarva täällä toistaa samaa. Nyt hän ei valitettavasti ole enää täällä paikalla, mutta pahoin pelkään, että hän silti toistaisi tämän saman asian, jos hän olisikin täällä.

Mutta yksinkertaisesti: Ihmiset tarvitsevat tukea ja työtä ja palkinnon siitä, että he ovat aktiivisia, tukea siihen, että heillä on näköalaa tulevassa, että heidän kannattaa yrittää löytää töitä ja ottaa pienikin työ vastaan, eikä niin, että vaikka olet kuinka aktiivinen ja et sitä työpaikkaa onnistu saamaan, leikkurit purevat.

20.14 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Kyllähän me olemme tässä matkan varrella vähän ihmetelleet tätä hallituspuolueiden, erityisesti keskustan, toimintaa, kun on kovasti näyttänyt siltä, että on kaksi keskustaa: on salikeskusta ja sitten on viikonloppureferaattikeskusta. Täällähän on käynyt hyvin usein niin. Muistaakseni muun muassa tämän aktiivimallin yhteydessä kävi niin, että kun se oli väen vängällä hallituspuolueiden toimesta kehuttu ja voimaan saatettu, niin eipä kulunut montaa päivää, kun keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja otti julkisuudessa kantaa, että kyllä tästä täytyy virheitä sitten korjata ja asiaan mahdollisesti palata. Tämähän on aivan vastaava tilanne. Kun tässä Alkiosta oli puhe: viikonloppuisin edustaja Kaikkonen keskustan eduskuntaryhmästä on hyvin usein vaatinut köyhille oikeutta, eriarvoisuuden torjumista, eläkeläisköyhyyden torjuntapakettia, indeksikorotusten leikkausten perumista, ja sitten, kuinka ollakaan, kun se aika tulee, kun seuraavalla viikolla painetaan nappia, niin se sormi menee kyllä sinne hallituksen esityksen puolelle ja tehdään juuri päinvastoin eli leikataan niitä indeksejä. Tai sitten joskus oltiin täällä todistettu välikysymyskeskustelussa eriarvoisuudesta, että kaikki on niin hyvin, täällä salissa kerroitte, että kaikki on niin hyvin, ja tuli viikonloppu ja tuli keskustalta puhereferaatit, että jotain tarvitsisi tehdä eriarvoisuuden torjumiseksi. Ja sitten kun tuli selvitysmiehen selvitys, niin puheissa kovasti tarvitsi tehdä, mutta käytännössä rahaa siihen an-

nettiin peräti nolla euroa. Eli siis tässä nyt on tämä häkellyttävä ristiriita salipuheiden ja tekojen välillä. En usko, että tästä se Alkio olisi ilahtunut. Ja kyllähän tämä hallituksen politiikka on muutenkin ollut sellaista, että sitä rahaa on riittänyt esimerkiksi metsävähennysten osalta 1 400:lle kaikkein varakkaimmalle metsänomistajalle tai sitten miljoonaperillisille, jotka sitten ovat veronkevennyksiä lahjaksi saaneet.

Mutta tämä tämän päivän aihe, aktiivimalli, Lindströmin leikkausmalli, on mielestäni myös todellakin symboli tälle kaikelle siinä suhteessa, että ihmiset hyvin vahvasti tuntevat sen osalta epäreiluutta ja ihan aiheesta tuntevatkin. Ja sitten monet työttömät tosiaan tuntevat tämän lompakossaan, ja siksi on aiheellista, puhemies, että me edelleen käymme tätä keskustelua täällä eduskunnassa. Ja toivomme kovasti sitä, että saisimme asiaan parannusta.

Tosiaan minäkin osaltani huomaan, että täällä ei kovasti hallituspuolueiden edustajia ole — nyt saimme tänne yhden paikalle, joten ehkä sitten kuulemme lisää puolusteluja tälle hallituksen erittäin huonolle lailleja ehkä sitten myös voisimme kuulla perusteluja sille, miksi ihmeessä me emme nyt ottaisi kiveä pois pullasta ja peruisi tätä huonoa aktiivimallia.

20.17 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä oppositio on koko illan todistanut, että tämä on leikkauslaki ja työttömyysturvan leikkuri, niin sanon saman, minkä sanoin jo alkuvaiheessa keskustelua, että jos tämän lain tarkoituksena olisi työttömyysturvan leikkaaminen ja tämä olisi työttömyysturvan leikkurilaki, [Pia Viitanen: No sehän on!] niin silloinhan uutinen, edustaja Viitanen, olisi se, että noin puolet työttömistä ja todennäköisesti vielä suurempi osa ansiosidonnaisella olevista työttömistä, joiden luvut eivät ole vielä käytettävissä, on onnistunut välttämään tämän pienennyksen työttömyysturvaansa onnistumalla hankkimaan niitä työtunteja tai sitä yrittäjätuloa tai osallistumaan koulutukseen, työvoimakoulutukseen, mikä on merkinnyt sitä, että heidän työttömyysturvaansa ei ole pienennetty tällä vajaalla 5 prosentilla. Siis tehkää silloin siitä uutinen. Jos tämä on leikkauslaki, niin eikö ole loogista todeta, että uutinen on se, että puolet työttömistä on onnistunut välttymään tältä leikkaukselta näillä aktiivitoimenpiteillä? [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä]

Arvoisa rouva puhemies! Sitten toinen näkökohta. Täällä annetaan sellaista mielikuvaa opposition toimesta, että kaikki ne, noin puolet työttömistä, joihin tämä työttömyysturvan vähennys on kohdistunut, ovat yrittäneet kaikin tavoin täyttää näitä aktiivisuusehtoja mutta eivät ole onnistuneet sitä tekemään.

Arvoisa puhemies! Jatkan sieltä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle] [Eero Heinäluoma: 3 minuuttia on nykyään paikalla puhumisen sääntö!] — Arvoisa rouva puhemies, jos 3 minuuttia saa puhua paikaltaan, niin ehkä tulin tänne turhaan.

Rouva puhemies! Totuus on kuitenkin se, niin kuin te kaikki tiedätte, että ei voida sanoa, että jokainen sellainen henkilö, jonka työttömyysturvaa on nyt pienennetty, jokainen sellainen henkilö on tehnyt kaiken voitavansa löytääkseen esimerkiksi 18 tuntia keikkatyötä. Vai voidaanko sanoa? Mistä te sen tiedätte? Mistä kukaan sitä voisi tietää?

Täällä on puhuttu kannustinloukuista eli tuloloukuista ja byrokratialoukuista. Sitten täällä on sanottu, että kyllä, niihin pitää puuttua, mutta tämä laki ei tätä tilannetta auta. Se on tietysti totta. Mutta kun me kaikki myönnämme, että näitä kannustinloukkuja on olemassa, sekä tuloloukkuja että byrokratialoukkuja, niin kyllä kai sillä on ollut jonkinlainen vaikutus siihen, mikä on työttömän henkilön halukkuus ottaa vastaan esimerkiksi tarjolla olevaa pienipalkkaista keikkatyötä, jos työn vastaanottaminen ja työhön ryhtyminen ei juu-

rikaan paranna hänen taloudellista tilannettaan tai tämän byrokratialoukun vuoksi merkitsee hänelle jopa epävarmuutta toimeentulon hankkimisesta tiettyjen viikkojen aikana. Jos me myönnämme, että tällä, olemassa olevilla kannustinloukuilla, on merkitystä ja on ollut merkitystä ihmisten ratkaisuille, silloinhan me toteamme, että kaikki ne, noin puolet työttömistä, joille tämä aktiivimalli on merkinnyt työttömyysturvan hienoista heikennystä, eivät ole tehneet kaikkea voitavaansa saadakseen näitä keikkatöitä, mikä on inhimillisesti ihan ymmärrettävää. Kuka haluaa ehdoin tahdoin saada vähintään 18 tuntia keikkaa, jos se käytännössä tarkoittaa sitä, että sen jälkeen pitää olla pari viikkoa kokonaan ilman tuloja?

Mitä sitten tulee näihin kannustinloukkuihin, niin meillä on tässä salissa, näin uskon, täysi yksimielisyys siitä, että niitä on pystyttävä purkamaan. Tähän byrokratialoukkuun tulee osaltaan tuomaan helpotusta reaaliaikaisen tulorekisterin syntyminen, joka on voimassa vuoden 19 alussa ja sitten laajenee siitä eteenpäin. Itse tähän tematiikkaan liittyen olen ollut iloinen, että useampi puolue, muun muassa kristillisdemokraatit, siniset, sosiaalidemokraatit ja oma puolueeni kokoomus, ovat tuoneet esiin perustaltaan realistisia ja perusajattelultaan yhteen sopivia ajatuksia siitä, miten meidän perusturvaa pitäisi yhtenäistää ja sujuvoittaa niin, että tällaiset kannustinloukut vähenisivät. Minun mielestäni tämä on realistista keskustelua.

Se, mitä meidän vasemmistolaisimmat puolueet eli vasemmistoliitto ja vihreät haihattelevat perustulosta, ja keskusta näköjään myös sitä jonkinnäköisenä lempilapsenaan elättää, se on sitten ihan oma juttunsa, koska kukaan ei ole ainakaan vielä esittänyt mitään realistista perustulomallia, josta voitaisiin keskustella. Se perustulokokeilu, jota kuulemma maailmalla saakka ihmetellään, [Eero Heinäluoma: Ja syystä!] tarkoittaa sellaista kokeilua, joka tulisi maksamaan 11 miljardia euroa vuodessa. No, on kai ihan selvää, että sellaista ei kukaan ole toteuttamassa.

Voidaan sanoa vielä se, että se hyvä puoli siinä perustulokokeilussa on ollut, ainakin yksi, ehkä muitakin, mutta ainakin yksi hyvä puoli on ollut se, että se on hyvin selvästi tuonut esiin, miten tämä byrokratialoukku todellakin jättää työttömiä sivuun työelämästä ja jättää heitä kotiin, ja myös tuloloukut. Eli ainakin televisiossa ja radiossa ja mediassa muutoin seuratut työttömät, jotka ovat tämän perustulokokeilun piirissä, ovat melkein kaikki sanoneet, että nyt heidän kannattaa ottaa keikkatyötä ja muuta vastaan, kun on tämä perustulokokeilu. Tämä on valitettava tosiseikka, ja totta kai näiden kannustinloukkujen kimppuun pitää yhdessä poliittiset voimat kooten käydä, ja varmasti tämä sosiaaliturvan uudistus, merkittävä uudistus, on seuraavan vaalikauden kaikkein keskeisimpiä tehtäviä.

20.24 **Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Mistä tietää, että hallitus on vaikeuksissa ja kokoomuksella on suuria vaikeuksia puolustaa hallituksen politiikkaa? Sen tietää siitä, että edustaja Zyskowicz ilmestyy paikalle ja muut ovat hävinneet. [Ben Zyskowicz: Höpö höpö!] Niin tänäänkin. Tästä on syytä antaa edustaja Zyskowiczille aito kiitos. Hän nimittäin ei kulje kaksilla vankkureilla eikä kaksilla raiteilla. Hänen puheensa täällä salissa ja tuolla torilla, sikäli kuin hän sinne ehtii — viime aikoina harvemmin — ovat kuitenkin samoja, ja se on arvokas piirre. Silloin kansalainen tietää, mitä politiikkaa hän saa, kun puheet vastaavat täällä ja torilla toisiansa. Nyt en siis puhu tästä koulutuslupauksesta, johon edustaja Zyskowicz ei ollut suurimpia syyllisiä, mutta yleisesti ottaen haluan antaa hänelle tunnustusta. Mutta tänään hän kuitenkin kyllä ylsi jo poliittisen taikurin maagiseen suoritukseen. Kun häntä jäin lumoutuneena kuuntelemaan, niin minulle tuli semmoinen tunne, että minullekin tulee lisää rahaa tästä leikkuriaktiivimallista. Kun tarkemmin häntä kuun-

telee, niin työttömätkin oikeastaan voittivat, niin että joka toinen sai tässä lisää rahaa. [Naurua] Jotenkin jäi itsellekin semmoinen tunne, niin kuin lompakko olisi paksuuntunut tuon edustaja Zyskowiczin puheenvuoron aikana. Hyvä mieli tuli, mutta sitten kun hän lopetti tähän sosiaaliturvauudistusosuuteen, niin jäin taas miettimään, että hetkinen, eikö tämä lain sisältö ollut kuitenkin se, että vaikka olisin kuinka yrittänyt hakea työpaikkaa, jättänyt satoja hakemuksia, ehkä päässyt jopa haastatteluunkin tai ollut halukas koulutukseen mutta ei ole ollut koulutusta tarjota eikä työpaikkaan ole minua hyväksytty, niin kuitenkin sitten tulee tämä 5 prosentin leikkuri.

Ei meillä ole erimielisyyttä kannustinloukkuongelmasta, mutta kysymys on se, että jos olet kannustinloukussa, niin laitetaanko sitten sinun päällesi vielä giljotiini ja raipan iskuja lisäksi, kun riskihän on se, että tällä tavalla toimien ihmiset menevät syvemmälle tähän kannustinloukkuun, niin kuin täällä edustaja Zyskowiczin poissa ollessa moni edustaja on, joka tuntee asian, todennut tästä toimeentulotuen käyttöongelmasta. Nimittäin toimeentulotuessa ei sitten ole mitään omavastuuosuuksia, ja vielä toistaiseksi tätä ei olla toimeentulotukeen ulotettu, että jos et tule toimeen etkä ole saanut työpaikkaa etkä ole päässyt koulutukseen, sinua sitten vielä toimeentulotuellakin leikattaisiin. Voi tietysti olla, että kun kehitys kehittyy, niin ministeri Sund, joka on sen hallituksen tärkein ministeri, keksii tällaisenkin ratkaisun, että myös toimeentulotukeen laitetaan leikkuri, jotta sitten ei päästä enää kannustinongelmasta puhumaan. Mutta esitän kuitenkin, että tämä ministeri Sund, joka on keskustalle se tärkein perustelu tälle uudistukselle, saataisiin tänne kuultavaksi, niin että me kuulemme todelliset mahdollisuudet tämän mallin korjaamiseen, sikäli kuin eduskunta ei ota valtaa omiin käsiinsä, niin kuin toivon, ja korjaa tätä jo nyt valiokuntakäsittelyn aikana.

20.27 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä hallituksen uusi tapa leikata työttömyysturvaa on toiminut hyvin eräillä paikkakunnilla. Tässä on suuria alueellisia eroja. Kun se keskimäärin on leikannut työttömyysturvaa yli puolelta työttömistä, niin Posiolla jopa 80 prosentilta, eikä kyse ole siitä, että siellä olisi laiskoja ihmisiä tai he eivät yrittäisi hakea töitä. Kyse on siitä, että siellä on niin yksipuolinen elinkeinorakenne, siellä on yksi suuri työnantaja, Pentik, mutta ei meistä kaikista savenvalajia tule, vaikka yrittäisimme kuinka. Tämä on epäoikeudenmukainen malli, ja tämä malli rankaisee juuri niitä, joilla on heikoimmat työllistymismahdollisuudet.

Minuun oli myös yksi nuori yhteydessä, joka sanoi, että hänellä menee nyt kaikki ruuti, aika ja panos siihen, että hän metsästää tätä 18:aa tuntia tai yrittäjätuloa tai näitä palveluja sen sijaan, että hän hakisi oman alansa töitä, että hänellä on ihan hajonnut tämä spektri tässä suhteessa, että hän ei pysty panostamaan tähän oman alansa töiden hakemiseen, kun menee vain aktiivisuusvelvoitteen täyttämiseen kaikki aika ja panos.

Mutta sitten haluan ottaa esiin yhden vakavan huomion vielä. Se on tämä aktiivitoimenpiteiden jaksottuminen. Jos aktiivitoimet ja työ rytmittyvät nyt tarkastelujaksojen väliin, niin työttömyysturvaa leikataan, vaikka seuraavalla jaksolla se täyttyisi yli vaaditun. Tämä ei myöskään ole oikein. Tässä pitäisi jollakin lailla tämä rytmitys nyt tarkastella kohdalleen ja uudelleen.

Sitten sanon vielä kohtaanto-ongelmista. Niistä on ollut tänään paljon puhetta. Kyllä meillä on ammatillisen työvoimapoliittisen koulutuksen määrää lisättävä työvoimapula-aloille. Nyt tämä koulutuksen alasajo näkyy juurikin siinä, että meillä on työvoimapula.

Tänä vuonna oli 5 000 hengen koulutusresurssit, edellisellä kaudella 20 000:n. Tässä on melkoinen ero ja ristiriita.

20.29 **Suna Kymäläinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Zyskowiczille: Te tiesitte hallituksessa jo silloin kun tätä lakia kirjoititte ja kun se täällä hyväksyttiin, että tämä tulee lisäämään 10 miljoonaa euroa toimeentulotukimenoja. Rahaa siis riittää sinne toimeentulotukeen annettavaksi, ja ikään kuin kannustetaan toimeentulotuelle.

Te esititte tässä, että emme voi täällä oppositiossa tietää, että kaikki nämä työnhakijat ovat olleet aktiivisia ja hakeneet eivätkä ole saaneet ja onnistuneet. Emme tietenkään voi tietää, mutta se ongelma on siinä, että tämä teidän lakinne koskettaa kaikkia. Myös niitä aktiivisia, jotka hakevat, ja he joutuvat leikkureitten piiriin huolimatta siitä, ovatko tehneet vai eivätkö ole tehneet. Se on ihan sama kuin jos yksi ajaa ylinopeutta ja saa sakot, niin koko kylä sitten maksaa ne sakot sen osalta.

Esititte myös tässä, että tämä olisi jotenkin uusi mahdollisuus työttömälle, että hänellä on mahdollisuus saada lisää tuloja ja niin poispäin. Ei se niin ole tämän mallin kanssa. Kun ihminen menee 18 tunniksi, muutamaksi päiväksi vaikka työvoimatoimiston järjestämälle työnhakukurssille tai yrittäjäkurssille, ei hän saa siitä yhtään mitään lisää tuloa itselleen. Hän pystyy ainoastaan pitämään huolen siitä, että tuo leikkuri ei pure. Tämä on kyllä oikeasti ihmisten kyykyttämistä, jos kolmen kuukauden välein ihmiset joutuvat käymään näitä kursseja ja käyvät yrittäjäkurssin ja toteavat, että ei ole rahkeita yrittäjäksi ja ei ole tälle yrittäjyydelle täällä alueella minkäännäköisiä edellytyksiä, mutta he käyvät sen sitten aina uudelleen ja uudelleen, jotteivät joudu näiden aktiivitoimien leikkureitten piiriin.

Ja tämä on leikkauslaki ja passivointilaki. Siitä ei pääse mihinkään. Ihmiset tietävät kyllä arjessaan, miten nämä hallituksen päätökset vaikuttavat heidän elämäänsä. Ne 150 000 ihmistä, jotka ovat allekirjoittaneet tämän kansalaisaloitteen, tietävät, että tämä aktivointimalli täytyy perua. Ei auta, että täällä hallituspuolueiden jäsenet kertovat kymmenen hyvää ja yhdeksän vielä parempaa ja niin poispäin, mitä toimenpiteitä ovat tehneet, jos ihmisten elämä todellisuudessa siellä arjessa ei ole yhtään runsaampaa vaan päinvastoin niukempaa ja köyhyyttä ja toimeentulotukea ja muuta lisätään.

20.32 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Ajattelin tässä jo, tässä vaiheessa iltaa, alkaa tekemään pientä kiitosta osaltani vielä kerran siitä, että mielestäni on ollut hienoa, että kansalaisyhteiskunta on jälleen näyttänyt sitä voimaansa. Tämä kansalaisaloite on täällä, ja on hyvä, että täällä on käyty keskusteluja. Kyllä minä nyt haluan tunnustusta myös edustaja Zyskowiczille osaltani antaa siitä, että hän nyt sitten kuitenkin on ainoa hallituspuolueen edustaja, joka täällä paikalla enää on. Ja kuten sanottu, silloinhan peli on reilua, kun sanat vastaavat myös sitten tekoja, eli se on tietenkin hyvä asia. Mutta todella, puhemies, haluan vielä sanoa, että mielestäni kansalaisaloite tällaisena instituutiona tai järjestelmän osana on hyvä ja merkittävä. Se antaa kansalaisille ääntä, ja se myös luo meille täällä velvoitteita keskustella niistä asioista, mitkä näemme tarpeellisiksi, ja toivottavasti myös niiden kautta voidaan muuttaa tilannetta, kun hyväksi harkitaan. Niinpä minä toivon, puhemies — ihan siitä huolimatta, että olen kyllä täällä aistinut näistä hallituspuolueiden tunnoista, että kovasti vielä puolustellaan tätä mallia, joka ei toimi ja joka on leikkuri ja julma — että valiokunta vakavasti tämän kävisi läpi ja tulisi siihen johtopäätökseen, että tämä aktiivimalli, Lindströmin leikkausmalli, tulisi perua.

20.34 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ihan keskustelun aika lailla lopuksi kiitän tietysti kollegojani Heinäluomaa ja Viitasta ystävällisistä sanoista.

Palaan siihen perusväitteeseeni. Jos tämän tarkoitus olisi ennen kaikkea, niin kuin te annatte ymmärtää, leikata työttömien työttömyysturvaa noin 5 prosenttia, niin silloinhan uutinen olisi todellakin se, että noin puolet työttömistä ja todennäköisesti vielä suurempi osa ansiosidonnaisella olevista työttömistä on onnistunut tämän leikkausmallin — siis teidän leikkausmalliksi väittämänne mallin — mukaisen leikkauksen ehkäisemään ja välttämään sillä, että he ovat täyttäneet tässä laissa asetetut aktiivisuusedellytykset.

Edustaja Heinäluoma, jolla taitaa olla seuraava puheenvuoro, vai oliko edustaja Viitasella, kertokaa, mikä tässä logiikassani ei pidä paikkaansa. Jos te julistatte, että tämä on leikkausmalli, että tämän tarkoitus on leikata työttömyysturvaa 5 prosenttia, niin eikö se ole silloin uutinen, että puolet työttömistä on onnistunut välttämään tämän leikkauksen, jos tämä olisi sellainen leikkauslaki kuin mitä te täällä koko illan olette väittäneet? Siis tämä ei ole leikkauslaki, vaan tämä on laki, jolla pyritään työttömiä aktivoimaan erilaiseen toimintaan, tuommoiseen keikkatyöhön, yrittäjätoimintaan, työvoimapoliittiseen osallistumiseen, mikä sitten osaltaan helpottaa heidän mahdollisuuksiaan ja parantaa heidän mahdollisuuksiaan työllistyä täysipäiväisemminkin.

Totean, että tämä aktiivimalli ja sen tulokset vaativat tarkempaa selvitystä, ja uskon, että näin tullaan työvoimahallinnossa tekemään. Kuinka suuri joukko niistä, jotka ovat joutuneet tämän 5 prosentin aleneman kohteeksi, on esimerkiksi jättänyt ryhtymättä aktiivisiksi, koska he kokevat, että tämä kannustinloukku, siis joko tuloloukkuna tai byrokratialoukkuna, on sitten seurauksena? Kuinka suuri osa näistä työttömistä, joihin tämä alenema kohdistuu, on tosiasiassa työmarkkinoiden ulkopuolella eli tarvitsee aivan toisenlaista apua ja tukea? Tätä jälkimmäistä asiaahan hallitus on nyt selvittämässä, ja uskon, että meidän keskustelumme taso jonkin verran ehkä paranee, kun saamme tarkempia lukuja ja tietoja siitä, minkälaisesta joukosta työttömiä koostuu se joukko, joka ei ole pystynyt tätä aktiivisuusedellytystä täyttämään.

20.36 **Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz esittää kyllä erittäin vaativan kysymyksen, kun hän vaatii minua sanomaan, mikä on ollut tämän lain ja tämän niin sanotun aktiivimallin tarkoitus. Sitähän on hyvin vaikea sanoa, kun en ole ollut hallituksessa tätä uudistusta valmistelemassa enkä tekemässä. Voi hyvin olla tähän asti lausutun pohjalta, että parhaiten tämän ehkä tietäisi ministeri Sund, jos hän voisi olla paikan päällä, koska hänhän näytti olevan se keskeisin vaikuttaja siinä, miksi tämä laki on tehty, kun kuunteli täällä aiemmin käytettyjä keskustan edustajien puheenvuoroja. Mutta tämähän ei ole se ydin, mikä on tämän lain tarkoitus, kun puhutaan leikkauksesta.

Me voimme sopia, jos edustaja Zyskowicz saa paremmin ensi yönä nukuttua, että tämä ei ole leikkausmalli eikä tämän lain tarkoitus ollut leikata. Voidaan sopia niinkin. Mutta senkin jälkeen lopputulokseksi jää, että, kuinka ollakaan, nyt meille kerrotun mukaisesti joka toisen Kelalta työttömyysetuutta saavan työttömän toimeentuloa on leikattu.

Auttaako se sitten työtöntä, jos edustaja Zyskowiczin tavoin minä Hakaniemen torilla toukokuun ensimmäisenä sunnuntaina kerron, että arvoisa työtön, ei tämän lain tarkoitus suinkaan ollut leikata eikä ollut mitenkään ajatus, että tämä leikkaisi, tämän tarkoitus oli vain aktivoida? Ja sitten, kun minulle kerrotaan, että kyllä ihminen on ollut aktiivinen ja hakenut töitä mutta ei ole saanut, sanon, että voi, voi, mites siinä nyt sitten niin kävi, että 5 prosenttia vietiin työttömyysturvasta. Eivät ihmiset tule ymmärtämään tätä. Minä en pär-

jää, edustaja Zyskowicz, tällä selityksellä, että sanon, ettei tarkoitus ollut leikata, koska totta kai kansalainen sanoo, että nyt niin on käynyt, että 5 prosenttia vähemmän tulee työttömyysturvaa.

Eli, edustaja Zyskowicz, ei tämän tapauksen ydin ole se, mikä on tarkoitus. Se voi olla teidän oikeudenkäynnissänne tärkeä. Se voidaan ottaa lieventävänä seikkana tuomiossa huomioon, mutta ei se sitä poista, että tämä on tuomittava teko sen 5 prosenttia työttömyysturvastaan menettäneen ihmisen kannalta. Hän ei tule olevaan tyytyväinen, ei kiittämään teitä eikä minua, joten palaan siihen, että tässä täytyisi riittää sen, että ihminen on ollut aktiivinen, että hän on itse tehnyt oman osuutensa, ja sen jälkeen ei pitäisi enää sitten panna tämmöistä leikkuria toimeen.

Edustaja Zyskowicz, kun olette tunnetusti taitava lakimies ja hyvin usein looginen päättelyssänne, [Ben Zyskowicz: Lopettakaa se kehuminen!] niin palaan siihen, että tämä 500 vuotta vanha tuomarinohje on tässä kyllä erittäin hyvä, että mikä ei ole oikeus ja kohtuus, ei ole lakikaan, ja sehän on siellä lakikirjan alkusivuilla tänäkin päivänä. Nyt tarvittaisiin sellaisia lakimiehiä, jotka muistaisivat lakimiesopinnoistaan, tai lakihenkilö- tai lakinaisopinnoistaan, tämän 500 vuotta vanhan lakiohjeen, että mikä ei ole oikeus ja kohtuus, ei voi olla lakikaan. Se riittää myös eduskunnan valiokuntakäsittelyn ohjeeksi.

20.40 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Pakko kyllä sanoa, että tuo oli niin hieno lopetus tuossa äsken, edustaja Heinäluoma, [Eero Heinäluoma: Kiitos!] että se olisi ansainnut olla kyllä tämän salikeskustelun viimeinen puheenvuoro. Mutta kun nyt olin tullut pyytäneeksi puheenvuoron ja Zyskowicz minullekin tämän kyselyn esitti... Ihan samaa tuossa mietin kuin edustaja Heinäluoma edellä, että voihan nyt sitten olla niin, että hallitus tai Zyskowicz voivat vain sanoa, että heidän mielestään tämä ei ole leikkauslaki — mutta se on kuitenkin laki, joka tosiasiassa vain kummasti leikkaa. Eli tästähän nyt on kysymys. Se on laki, joka vain kummasti leikkaa. Jos edustaja Zyskowiczin mielestä sitä on sopimatonta nimittää leikkauslaiksi, ehkä jokainen keksimme sitten sille ihan ihka oman nimen, mutta minun mielestäni se tärkein asia on, edustaja Zyskowicz, että ne työttömät, keiltä se leikkaa — esimerkiksi Pirkanmaalla ja Tampereella hyvin monelta, reilusti yli puolelta ihmisistä — kyllä tuntevat, kun he kurkkaavat sinne rahapussiin, että kevyempi se on ja vähemmän siellä rahaa on. Vaikka se olisikaan leikkauslaki, mutta kun se leikkaa, tästä on kysymys. Ja todella: mikä ei ole oikeus, mikä ei ole kohtuus, sen ei pidä olla lakikaan. Se oli hieno lopetus.

Puhemies Paula Risikko: Onko vielä aktiivisuutta? [Eero Heinäluoma: Muuten leikataan edustajapalkkiosta! — Joona Räsänen: Viis pinnaa pois!]

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till social- och hälsovårdsutskottet.